

INFORMATIVNO-POLITIČKI TJEDNIK
IZLAZIO OD 1945. DO 1956.
OBNOVLJEN 2003.

HRVATSKA RIJEČ

Prognani Hrvati – 25 godina poslije

BROJ
714

Subotica, 23. prosinca 2016. Cijena 50 dinara

Advent u Zagrebu

Kanali za
alternativnu umjetnost

Božićno drvece –
U duhu tradicije

INTERVJU
Slaven Bačić

Proslavljen dan osnutka HNV-a

SADRŽAJ

AKTUALNO

5

**KONCERT OSJEČKOG ROTARY
CLUBA ZA HRVATSKE UDŽBENIKE
U VOJVODINI**

RAZGOVOR POVODOM

19

Senka Horvat, umjetnička voditeljica u HKC
Bunjevačko kolo
**FOLKLORAC JE GLUMAC, PJEVAČ
I PLESAČ**

ŠIROM VOJVODINE

25

Božićni običaji u Sotu
DRAŽI OBITELJSKOG OKUPLJANJA

KULTURA

29

110. obljetnica izlaska prvog broja petrovara-
dinskog tjednika
**FRUŠKOGORAC – SVJEDOK
LOKALNE POVIJESTI I DOGAĐANJA**

KULTURA

33

Izložba *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti
s početka XX. stoljeća – digitalizacija*
**RUKOPISNA MUZIKALIJA
ALEKSANDRA ARANICKOG**

SPORT

51

Šahovski turnir u HKUD *Vladimir Nazor*
u Somboru
UMIJEĆE NA 64 POLJA

OSNIVAČ:

Hrvatsko nacionalno vijeće

IZDAVAČ:

Novinsko-izdavačka ustanova
Hrvatska riječ, Trg cara Jovana Nenada 15/II,
24000 Subotica

UPRAVNI ODBOR:

Vesna Prčić, Martin Bačić, Josip Stantić, Ladislav
Suknović, Petar Pifat, Antun Borovac, Andrej
Španović, Josip Dumenžić, Thomas Šujić

DIREKTOR

Ivan Karan
e-mail: hrdirektor@tippnet.rs

GLAVNA I ODGOVORNA UREDNICA:

dr. sc. Jasminka Dulić (hrurednik@tippnet.rs)

POMOĆNIK I ZAMJENIK

GLAVNE I ODGOVORNE UREDNICE:

Zvonko Sarić

LEKTORI:

Jelena Dulić Bako
Zlatko Romić

REDAKCIJA:

Davor Bašić Palković
(urednik rubrike kultura i urednik *Kužiša*)
Dražen Prčić
(urednik rubrike sport i zabava)
Željka Vukov
(urednica društvene rubrike i urednica *Hrčka*)
Zlata Vasiljević (novinarka dopisništva Sombor)
Suzana Darabašić (novinarka dopisništva Srijem)

ŠEF DOPISNIŠTAVA I KOREKTOR:

Mirko Kopunović (mkopunovic@hrvatskarijec.rs)

TEHNIČKA REDAKCIJA:

Thomas Šujić (tehnički urednik)
(tsujic@hrvatskarijec.rs)
Jelena Ademi (grafička urednica)
(jademi@hrvatskarijec.rs)

FOTOGRAFIJE:

Nada Sudarević (nsudarevic@hrvatskarijec.rs)

UREDNIK WEB IZDANJA:

Dražen Prčić

ADMINISTRACIJA:

Branimir Kuntić (pravnik@hrvatskarijec.rs)
Ljubica Vujković-Lamić (tajnice@hrvatskarijec.rs)
Zdenka Sudarević (distribucija@hrvatskarijec.rs)

KOMERCIJALISTICA:

Mirjana Dulić (komercijala@hrvatskarijec.rs)

TELEFON: ++381 24/55-33-55;

++381 24/55-15-78;

++381 24/53-51-55

ŽIRO RAČUN: 355-1023208-69

E-MAIL: hrvatskarijec@tippnet.rs

WEB: www.hrvatskarijec.rs

TISAK: Sajnos doo Novi Sad

List je upisan u Registar javnih glasila
Agencije za privredne registre Republike Srbije
pod registarskim brojem: NV000315

COBISS SR-ID 109442828

CIP - Каталогизација

у публикацији Библиотека

Матице српске, Нови Сад

32+659.3(497.113=163.42)

**SVIM NAŠIM ČITATELJIMA, SURADNICIMA
I POSLOVNIM PARTNERIMA ŽELIMO SRETAN BOŽIĆ**

ODRŽAN ZNANSTVENI SKUP U ZAGREBU

Dijasporski i nacionalnomanjinski identiteti

Institut za migracije i narodnosti u suorganizaciji s Hrvatskom maticom iseljenika i Institutom društvenih znanosti Ivo Pilar održao je 12. i 13. prosinca u Zagrebu međunarodni znanstveni skup pod nazivom »Dijasporski i nacionalnomanjinski identiteti: migracije, kultura, granice, države«.

U okviru dvodnevne konferencije znanstvenici iz Hrvatske, Bosne i Hercegovine, Srbije i Slovenije te dijaspora su u četiri panela izlagali o različitim temama migracija (iseljavanja i useljavanja), dijasporiskih i nacionalnomanjinskih zajednica, te značaja i uloge nacionalnih identiteta u suvremenom svijetu.

Skup su otvorili v. d. ravnateljice IMIN-a dr. sc. **Marina Perić Kaselj**, v. d. ravnateljice HMI **Mirjana Piskulić** i ravnatelj Instituta Ivo Pilar prof. dr. sc. **Vlado Šakić**. Uvodna predavanja održali su prof. emer. dr. sc. **Ivan Čizmić** iz Zagreba i prof. dr. sc. **Mladen Vedriš** s Pravnog fakulteta iz Zagreba.

O temama vezanim uz položaj Hrvata u Srbiji i Srba u Hrvatskoj te dijaspori izlagalo je nekoliko znanstvenika iz Hrvatske i Srbije.

Dr. sc. **Jasminka Dulić** (*Hrvatska riječ*, Subotica) i dr. sc. **Zlatko Šram** (IMIN, Zagreb) iznijeli su rezultate istraživanja o političko-psihološkoj pozadini antieuropske orijentacije unutar hrvatske nacionalne manjine u Srbiji i srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj. Pretpostavka istraživanja je bila da će se politički cinizam i mentalitet opasnog stanja pokazati značajnim prediktorima antieuropske orijentacije unutar oba nacionalnomanjinska uzorka što su rezultati istraživanja i potvrdili. Potvrđena je hipoteza da je

antieuropejska orijentacija komponenta jednog šireg stavovskog konstrukta u čijoj se pozadini nalazi političko-psihološka dinamika koju su autori nazvali modelom »nepovjerenje-prijetnja«. Utvrđeno je u ovome istraživanju da pripadnici hrvatske nacionalne manjine u Srbiji snažnije percipiraju EU kao sigurnosnu političku zajednicu, dok se kod pripadnika srpske nacionalne manjine u Hrvatskoj nalazi nepovjerenje u nositelje političkog sustava.

Studentice Odsjeka za etnologiju i kulturnu antropologiju Filozofskog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu **Lucija Bukovčan** i **Katija Crnčević** iznijele su rezultate istraživanja koje su radile skupa s prof. dr. sc. **Milanom Černelić** o migracijskim kretanjima Hrvata Šokaca u Bačkoj iz Monoštora, Plavne, Vajske, Bođana, Bača i Sonte od kraja Prvog svjetskog rata do danas. Istraživanjem su prikupljeni podatci o vanjskim i unutarnjim migracijama, te se problematizira i demografska slika šokačkih sela te postupno nestajanje cjelokupnog šokačkog kulturnog i nacionalnog identiteta kao posljedice sve češćih migracija mladih.

Dr. sc. **Nada Raduški** (Institut za političke studije, Beograd) izlagala je na temu: »Integracija nacionalnih manjina u Srbiji: demografsko-politološki pristup«. Iznoseći demografske podatke iz posljednjeg popisa stanovništva u Srbiji iz 2011. godine autorica je istaknula da su nacionalne manjine u Srbiji izrazito diferencirane kao i da ostvarivanje manjinskih prava ne ovisi samo od normativnih rješenja, već i od implementacije i uspješnog provođenja zakona, dubljih društvenih

promjena, stabilizacije i demokratizacije društva.

»U Srbiji je u narednom periodu potrebno dodatno unaprijediti manjinsku politiku, a za to su neophodni novi instrumenti pomoviranja multikulturalnosti i etničke tolerancije u cilju što bolje regionalne suradnje i međudržavnih odnosa, kao i ispunjenja jednog od uvjeta za članstvo Srbije u EU« zaključila je dr. sc. Raduški.

Dr. sc. **Darko Gavrilović** s Prirodno-matematičkog fakulteta u Novom Sadu, izlagao je na povijesnu temu: »Identitet 'Novog Srbina' i 'jevrejsko zlo' – dva aspekta vlade Milana Nedića«.

»Okupacija Srbije nakon sloma Kraljevine Jugoslavije u travanjskom ratu 1941. godine obilježila je početak najtežeg razdoblja za njene židovske stanovnike. Okupator je donio brojne antisemitske mjere, a u njihovom provođenju sudjelovala je i kolaboracionistička uprava. Na taj način židovska zajednica u Srbiji je gotovo u cijelosti uništena. Radeći na tome Vlada Milana Nedića je vršila antisemitsku propagandu«, iznio je Gavrilović.

On je dokumentirao kako je vlada Milana Nedića za cijelo vrijeme rata u Srbiji do 1944. godine paralelno razvijala dva nova identiteta – poželjnog »Novog Srbina« i Židova oličenog u »židovskom svjetskom zlu«.

Prof. dr. sc. **Jovan Filipović** s Fakulteta organizacionih nauka u Beogradu izlagao je na temu »Konceptualni okvir virtualnog sveučilišta srpske dijaspora«. Filipović je iznio kako nacionalne dijaspora predstavljaju avantgardu kulturne i ekonomske transformacije, osobito u slučaju akademskih i drugih intelektualnih zajednica. Istaknuo je da je tendencija i dar kreatora da se slobodno udružuju i komuniciraju širom svijeta kroz transnacionalne mreže koje iznjedravaju izvrsnost u znanosti i kreiranju znanja, te da njihova sklonost kretanju u cilju unaprjeđenja i apsorpiranja transnacionalnog znanja kroz dijasporne mreže i stavljanje na raspolaganje vlastitom narodu kroz koncept virtualnog sveučilišta dijaspora predstavlja suštinsku kvalitetu nastajućih privreda zemalja u razvoju.

H. R.

OBAVIJEST

Javna rasprava

Obavještavamo Vas da je u tijeku javna rasprava o Nacrtu Zakona o izmjenama i dopunama Zakona o zaštiti prava i sloboda nacionalnih manjina, koja traje do 28. prosinca 2016. godine, te Vas pozivamo da sudjelujete u istoj.

Sve informacije o gornjem nalaze se na linku:

<http://www.mduls.gov.rs/aktivnosti-obavestenja.php#a41>

S poštovanjem,
Slaven Bačić, predsjednik HNV-a

SJEDNICA HNV-A U SUBOTICI

Usvojen drugi rebalans Vijeća za 2016. godinu

Redovita sjednica Hrvatskog nacionalnog vijeća, 47. po redu, održana je prošloga petka, 16. prosinca, u sjedištu HNV-a u Subotici. Sjednici je prisustvovalo 21 od ukupno 29 vijećnika.

Vijećnici su većinom glasova (16 za, 4 protiv i jedan suzdržan) usvojili prijedlog odluke o drugoj izmjeni financijskog plana Hrvatskog nacionalnog vijeća za 2016. godinu.

»Razlog za donošenje rebalansa su dodatna sredstva dobivena od AP Vojvodine za redovitu djelatnost u iznosu od oko 700.000 dinara i za razvojnu djelatnost u iznosu od oko 230.000 dinara«, kaže predsjednik Izvršnog odbora HNV-a **Darko Sarić Lukendić**. »Postoje i druge izmjene u odnosu na prvu izmjenju financijskog plana Vijeća na prihodovnoj i rashodovnoj strani, ali su te izmjene

u svojim apsolutnim iznosima daleko manje. Dakle, izravni povod su sredstva iz Pokrajine«.

Ukupan financijski plan HNV-a za ovu godinu iznosi oko 23,2 milijuna dinara.

»Ako govorimo o prihodima iz proračuna – Republika, AP Vojvodina, Grad Subotica – to je ukupno oko 18,4 milijuna dinara. Razliku od 4,85 milijuna dinara čine sredstva koja smo ostvarili po osnovu natječaja što Veleposlanstva Hrvatske u Beogradu i Državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske, što na nezavisnim natjecajima, te sredstva koja su bila namjenski bila uplaćena za određene aktivnosti poput izrade prijevoda testova ili organizaciju republičkog natjecanja«, kaže **Sarić Lukendić**.

Od četiri područja manjinske samouprave, najveći rashodi u ovoj godini su u područ-

ju obrazovanja (7,08 milijuna). Među ostalim, troškovi Ureda su 7,43 milijuna, Vijeća 4,97 milijuna, za područje kulture izdvojeno je 3,94 milijuna, informiranja oko 971.000 dinara...

U raspravi oko ove točke dnevnog reda nekoliko vijećnika – **Josipa Ivanković**, **Vladimir Kranjčević** i **Martin Bačić** – izrazilo je nezadovoljstvo načinom na koji je rebalans u materijalu za sjednicu predstavljen, tvrdeći da to nije učinjeno dovoljno jasno i pregledno.

Kako je HNV osnivač NIU *Hrvatska riječ*, na dnevnom redu sjednice našao se i prijedlog odluke o davanju suglasnosti na plan rada i poslovanja te ustanove za 2017. godinu. Vijećnici su jednoglasno usvojili ovaj prijedlog odluke.

Obrazlažući plan rada i poslovanja NIU *Hrvatska riječ* za 2017. godinu, ravnatelj te ustanove

Ivan Karan je kazao kako je plan rađen na razini 2016. godine. Ukupan prihod predviđen planom je 38,3 milijuna dinara. Među ostalim, broj uposlenih i troškovi tiskanja tjednika i podlistaka *Hrcko* i *Kužiš* planirani su na istoj razini kao i u ovoj godini. Tjednik *Hrvatska riječ* će izlaziti na papiru iste kvalitete kao i dosad, u 52 broja godišnje i na 52 stranice, s istim brojem kolor i crno-bijelih stranica. I podlistci *Hrcko* i *Kužiš* izlaziti će u istom formatu kao i u 2016. godini.

»Što se tiče dotacija za knjige po natjecajima, pošli smo od pretpostavke da će to po broju knjiga biti na razini između onoga što je dotirano 2015. i 2016., odnosno da ćemo tiskati četiri naslova. Od Ministarstva kulture Srbije za otkup knjiga smo planirali istu sumu, a to je 20.000 dinara«, kazao je **Ivan Karan**.

D. B. P.

Donacija osječkog Rotary cluba Hrvatima u Vojvodini

Nastavljajući tradiciju svjetske rotarijanske obitelji pomaganja u zajednici, Rotary club Osijek i ove godine organizirao je svoj dobro poznati Božićni koncert. U subotu je tako u Hrvatskom narodnom kazalištu nastupila **Josipa Lisac**, diva hrvatske glazbene scene.

Sav prihod od prikupljenih donacija s tog koncerta osječki rotarijanci, koji, usput rečeno, čine jedan od najstarijih i najvećih Rotary klubova u Hrvatskoj, namijenili su za sufinanciranje izrade i tiskanja udžbenika za djecu hrvatske nacionalne manjine u Vojvodini.

»Ovaj put vodili smo se plemenitom namjerom pomoći u području obrazovanja

Nacionalnom vijeću hrvatske nacionalne manjine u Subotici, jer, između ostalog, jačanje

kapaciteta društva potpomaganjem edukacije i pismenosti na nivou osnovnih škola jedan je od fokusa djelovanja Rotaryja« rekao je u pozdravnoj riječi **Otmar Rubin**, predsjednik Rotary cluba Osijek.

Predsjednik Demokratskog saveza Hrvata u Vojvodini i zastupnik u Narodnoj skupštini Srbije **Tomislav Žigmanov**, zahvaljujući se na ovoj vrijednoj donaciji osječkog Rotary cluba, rekao je kako moraju ohrabrivati ovakve geste velikodušnosti, jer su dobrotvori posljednji koji nadi ne daju da kopni.

BOŽIĆNA PORUKA DR. IVANA PENZEŠA, SUBOTIČKOG BISKUPA

Kršćanska braćo i sestre!

Božić je dan radosti i veselja. Riječ tijelom postade i nastani se među nama. I nama podade moć da postanemo djeca Božja, ako ga primamo i ako vjerujemo u njega. Kristovo rođenje poziva nas da se rodimo za Boga, da budemo ondje gdje pripadamo i gdje nam je Krist pripremio mjesto, jer – kao što ćemo moliti u popričnoj molitvi – dan na koji je naš Spasitelj rođen

početak je našeg božanskog preporođenja.

Zato je najdostojnije i najpravednije Božić slaviti zajedništvom oko euharistijskog stola, zajedništvom u zahvaljivanju i blagovanju.

Božić je prilika da pred likom bespomoćnoga Boga, pred tek rođenim djetetom u štali, odbacimo sve osobne i narodne grijehe. Isusovo beskućništvo i odbačenost mora nas potaknuti da odbacimo grijeh prešutnog prihvatanja obespravljanja i osiromašivanja naše braće i sestara. Ne smijemo prihvatiti nepravdu bilo koje vrste i laž da je išta važnije od čovjeka i njegova dostojanstva. Ne smijemo dopustiti degradiranje čovjeka na potrošnu robu koja se iskoristava dok vrijedi, a kad se

iskoristi onda se odbacuje bez ikakvih prava i mogućnosti.

Promatrajući svetu Obitelj, dovodeći djecu pred jaslice što smo ih napravili u crkvama i našim domovima, što ćemo reći malenima o obitelji? Hoćemo li im prešutjeti istinu da svako društvo propada ako se razori obitelj? Hoćemo li im lagati da se išta trajno i vrijedno može postići bez žrtve i odricanja? Zar ih nećemo upozoriti da sebičnna razmaženost, samodostatna lijenost i samodopadna oholost nisu temelji na kojima se može izgraditi obitelj?

Svi se grijeha odrecimo, braćo ljubljena. I ovih nabrojenih i onih koje ovaj čas ne spominjemo, a svi znamo koji su i u našem osobnom i u društvenom životu.

Bog se rodio zato da bi nas spasio. Došao nam je u susret da

ga tražeći nađemo. Dariva nam se da život imamo i to u potpunosti. Zato nam se valja obratiti i približiti Bogu. Valja nam svoj život uskladiti s Božjom voljom.

Tek kada se opredijelimo za Boga, i iz dana u dan vršimo njegovu volju, možemo reći da smo na pravom putu koji donosi radost, a iz te radosti će potom proisteći i pravo veselje. Baš onakva radost i onakvo veselje kakvo na Božić želimo svima onima s kojima zajedno živimo.

Ovih se dana molitva sama od sebe uzdiže iz svakog srca. Možda se još više naprosto šuti, moleći za sve ljude, za život, za mir, za sreću, za osobito voljene osobe, za djecu i mlade.

Ovim mislima želim svima sretan Božić i blagoslovljenu novu godinu!

+Ivan, biskup

Čestit Božić

Tomislav Zepanovic

BOŽIĆNA PORUKA ĐURE GAŠPAROVIĆA, SRIJEMSKOGA BISKUPA

Došao je taj čas

»Već se bliži vrijeme blago, već se bliži onaj čas.« I došao je taj čas. »Danas vam se rodio Spasitelj« javljaju anđeli koji su zapjevali: »Slava Bogu na visini i na zemlji mir ljudima dobre volje« (usp. Lk 2,14). Božić za Crkvu, za kršćane, nije prazno sjećanje, nostalgija prošlosti, pjesnička fantazija niti igra osjećaja. Onaj, koga Nebeski Otac rađa izvan vremena, Isus Krist, u neizrecivoj tajni Očeva života, rađa se u vremenu i dolazi u svijet. Slavimo Božić, rođenje

Spasitelja i rođenje našega spasenja. Zajedno s Kristovim rođenjem Crkva slavi svoje rođenje i rođenje svakog kršćanina. Nismo samo izravni gledatelji Božića, nego ga živimo i uzimamo udjela u tom događaju. Kristovo rođenje je naš novi početak i put, jer je rekao da je on put, istina i život i »Nitko ne dolazi k Ocu osim po meni« (Iv 14,6). Božić je dan rođenja glave Crkve i ujedno dan rođenja tijela i to onih udova koji se krste u krsnom studencu. U Božiću se događa da Riječ Božja, Isus Krist, iz vječnosti dolazi na zemlju po rođenju u tijelu i postaje sin čovječji da bi svima darovao život vječni. Tako je smrtni čovjek uzdignut na dostojanstvo sinova Božjih. U špilji se rodio, daleko od ljudi koji ga ne primiše. Nije došao da uzme nego da daruje, a najveći i neprocjenjivi dar je slo-

boda od grijeha i smrti ovdje na zemlji, a u nebu život vječni. Sve to narušava naše sitne ljudske planove i proširuje naše ograničeno obzorje, jer »Ljubav Božja, spasiteljica svih ljudi; odgojila nas da se odrekemo bezbožnosti i svjetovnih požuda te razumno, pravedno i pobožno živimo u sadašnjem svijetu u koji ulazi Krist da nas otkupi od svakoga bezakonja i očisti sebi Narod izabrani koji revnuje oko dobrih djela« (usp. Tit 2,11-14). Pozvani smo na razmišljanje. Ne smijemo se zaustaviti i radovati se svojim djelima i postupcima, već Božjem milosrđu i njegovoj dobroti. Jedino nas milost može preporoditi. Po Božiću, Kristovom rođenju, Božja milost i Božja ljubav je ponuđena svim ljudima i čovjek je radosno prihvatio Boga. Tako slaviti Božić, znači ući u novi stil života: u

život sinova Božjih i sudjelovati na sakramentalni način u čudesnoj razmjeni koja se je ostvarila u osobi Isusa Krista, razmjeni između božanske i ljudske naravi. Uključeni u božićno slavlje potvrđujemo da je Euharistija znak zajedništva svih ljudi u istoj vjeri u Isusa Krista i u novom životu koji od njega primaju.

Za sve vas, draga braćo i sestre, dragi svećenici, redovnici i redovnice, dragi vjeroučitelji, župni suradnici i Vama svima koji ste promicatelji Isusovih vrednota u društvenom kulturnom i javnom životu molim Gospodina da Vam podari radost i nadu Božića. Za sve nas se Isus rodio, za sve je došao na svijet i svima Otac naš nebeski, po Njemu daruje život koji ne prestaje.

Sretan vam svima Božić!

+ Đuro Gašparović, biskup

IZ POVIJESTI BUNJEVAČKIH I ŠOKAČKIH HRVATA (IX.)

Pod kojim su barjakom Bunjevci ušli u Jugoslaviju? (2.)

O dramatičnim događajima u Subotici u vrijeme raspada Austro-Ugarske pisalo je s vremenske distance još nekoliko autora.

Novinar **Joso Šokčić** u svojoj knjizi *Subotica pre i posle oslobođenja* (Subotica, 1934.) iznosi još nekoliko detalja koji prethode održavanju Velike skupštine u hotelu *Hungaria* 10. studenoga, na kojoj je osnovan Bunjevačko-srpski narodni odbor. Naime, u vrijeme očekivanja ustanovljavanja demarkacijske crte između mađarske i srpske vojske, koju je odredio francuski general **Franchet d'Esperey**, i očekivanja evakuacije mađarske i okupacije srpske voj-

ske, 5. studenoga počele su tajne pripreme za održavanje Velike skupštine u hotelu *Hungaria*. Već sutradan bunjevački i srpski omladinci u uniformi austro-ugarske vojske na ulicu su se počeli pojavljivati s »nacionalnom kokardom... Mađari... vide samo jedno, što nikada dosada nisu videli u Subotici: Hrvatska i srpska kokarda nalazi se na kaputu svih omladinaca i drugih narodnih radnika... Ove noći slabo se spavalo po kućama bunjevačkih prvaka... U kući Jose Malagurskog u najvećoj tajnosti radile su već nekoliko dana na sastavljanju zastava ne samo srpskih i hrvatskih, nego i savezničkih država. Gđce Mara

Malagurski i njezine sestre, Kata Prčić, kao i gđe Olga Stanković, dra Vranje Sudarevića i druge radile su svakodnevno i do pola noći napravile bezbroj velikih i malih barjaka... Neustanovljenog dana, po svoj prilici 10. novembra, pojavile su se na tornju gradske kuće pored mađarske i dve naše zastave: hrvatska i srpska. Kasnije su istakli i crvenu zastavu. No pre oslobođenja, 13. novembra, ukradene su sve zastave osim mađarske«.

U okviru podnaslova »Bunjevačka omladina prvi put pod nacionalnom zastavom kliče Jugoslaviji« Šokčić opisuje još nekoliko detalja:

»Veliku hrvatsku zastavu doneli su oko devet sati u 'Hungariju' Stipan i Lajčo Vidaković. Zastava je bila zamotana u belo platno i predali su je na čuvanje Šimunu Budimčeviću gostioničaru, zakupcu gostionice 'Hungarija'...« U već prepunoj dvorani »braća Vidaković koji su doneli veliku zastavu i razvili je na sred dvorane. Svaki se čudio divnoj zastavi mnogi su je sa suzama u očima ljubili. Nekoliko oduševljenih mladića, obučeni još uvek u mađarsku uniformu, koji su bili ovde oko zastave podigli su je u vis i uz frenetično klicanje prisutnih izneli na ulicu da prođu sa njom do gradske kuće i natrag

Subotički omladinci koji su 10. XI. 1918. pronijeli hrvatsku zastavu gradom

i manifestuju pobjedu jugoslovenske misli. Zastavu je nosio i držao visoko Stipan Vidaković... Bunjevački omladinci prožeti jugoslovenskom idejom, pod zastavom, prošli su do početka Kralja Aleksandra ulice i natrag kličući stalno Jugoslaviji, slobodi, jednakosti i pobjedi jugoslovenske misli. Ovu četicu bunjevačkih omladinaca, koji je bilo desetorica, pratila je natrag nedogledna masa sveta sa trga pred gradskom kućom. Omladinci su bili: Gavra Čović, Andrija Čakić, Lazar I. Ivandekić, Andrija Mazić, Andrija Kujundžić, Remija Miljački, Stipan Vidaković, Lajčo Vidaković, Geza Perčić i Vinko Orčić.

Petar Pekić u knjizi *Povijest Hrvata u Vojvodini od najstarijih vremena do 1929. godine* (Zagreb, 1930) slično piše:

»Na zarečeno vrijeme se pred Hungarijom sabra oko 10.000 naroda pod velikom svilenom zastavom (na izradi te krasne zastave je radila Mara Djordjević – Malagurska), koju je skupštini darovao uvaženi rodoljub Veco Vidaković. Bunjevci bijahu okićeni hrvatskim, a Srbi srpskim trobojnicama.... Da bi ta revolucionarna manifestacija narodne svijesti Hrvata i Srba što bolje uspjela, omladinac Gavro Čović uze veliku hrvatsku zastavu koja bijaše na govornici te je iznese na ulicu gdje je prihvati Stjepan Vidaković i još osam svijesnih bunjevačkih omladinaca. Oni pronesu hrvatsku zastavu Jelačićevom ulicom i Karadjordjevim trgom do trga Slobode i Aleksandrove ulice te se pored gradske vijećnice i Jelačićevom ulicom vrate u Hungariju.... Ti svjesni omladinci su bili Lazar Ivandekić, Andrija Mazić, Gavro Čović, Stjepan i Ljudevit Vidaković, Andrija Kujundžić, Geza Perčić, Vinko Orčić, Andrija Čakić i Remija Miljački... Hoteći vidljivim znakom pokazati da je mađarski suverenitet u Subotici prestao, pomenuti omladinci ponovo prodju sa hrvatskom zastavom kroz ulice i trgove centra grada te je na očigled mađarskih i gradjanskih vlasti izvjesio na tornju gradske vijećnice. Taj dan je svakako

jedan od najznamenitijih dana u povijesti bačkih Hrvata. Sutradan, 11. novembra... po naredbi predsjednika narodnoga vijeća Milodanovića oficiri bunjevačko-srpske narodne garde izvjesio srpsku zastavu na tornju gradske vijećnice (toga dana je hrvatske zastave nestalo i nije se više mogla naći).«

Marko Protić u knjizi *Zlatni dani Subotice od oslobođenja do potpisa mira* (Subotica, 1930) piše da se prije 5. studenoga »na gradskom tornju već vijorila srpska zastava«, koju su postavili mladi srpski oficiri, a nabavili su je »kod direktora Jugobanke g. Voje Stankovića, koji je na stovarištu u pripravnosti imao ne samo srpsku, već i sve druge bratske i savezničke zastave«. O pronosjenju hrvatske zastave Suboticom on kaže: »Oduševljena bunjevačka Omladina ponevši trobojnu hrvatsku zastavu, donetu sa sobom na Zbor, pronela ju je kroz glavne gradske ulice, kad su one zbog nedeljne šetnje bile najživlje... Uz barjaktara Gavru Čovića i Stipana Vidakovića trgovca šetala se još jedna četica dobrih mladih Bunjevaca i to Laza Ivandekić, Andrija Mazić, Lajča Vidaković trg. Andrija Kujundžić šef vatrogasaca, Geza Prčić, Vinko Orčić, Andrija Čakić i Remija Miljački. Ovi su omladinci – deset ih na broju – 1928. god. proslavili desetogodišnjicu ovoga svoga hrabra podviga. Za uspomenu su se zajednički slikali i podarili tu sliku Blašku Rajiću za spomen. Svake godine toga dana oni drugarski provode sećanje na taj dan uvek u domu drugoga svoga druga. Srbi su pak pod svojim zastavama otišli pravo srpskoj crkvi, oko koje i stanuju.«

Inspiriran ovim događajima, **Marko Čović** je svoju pripovijetku *Dan slobode* (*Žito zove*, Zagreb, 1941.) posvetio »bunjevačkoj mladosti, koja je 10. XI. 1918. izvjesila na tornju subotičke gradske kuće hrvatsku zastavu«. Upravo je njegov brat Gavro Čović izvjesio hrvatski barjak na subotičku gradsku kuću.

Slaven Bačić

GRADSKA UPRAVA GRADA SUBOTICE

TAJNIŠTVO ZA GRAĐEVINARSTVO

U skladu s člankom 50. Zakona o planiranju i izgradnji (Službeni glasnik RS, br. 72/09, 81/09-isp., 64/10-US, 24/11, 121/12, 42/13-US, 50/13-US, 98/13-US, 132/14 i 145/14) i člancima od 60. do 73. Pravilnika o sadržaju, načinu i postupku izrade planskih dokumenata (Službeni glasnik RS, br. 31/10, 69/10 i 16/11)

oglašava

JAVNI UVID U

Nacrta Plana detaljne regulacije za dio radne zone *Zorka* sjeveroistočno od Ulice Edvina Zdobca i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja uz Plan detaljne regulacije za dio radne zone *Zorka* sjeveroistočno od ul. Edvina Zdobca.

Nacrta Plana detaljne regulacije za obalni pojas Ludaškog jezera i Izvještaj o strateškoj procjeni utjecaja uz Plan detaljne regulacije za obalni pojas Ludaškog jezera na životni okoliš i Nacrta Plana generalne regulacije XIII. za zonu prostorne cjeline – dijela MZ *Dudova šuma*, *Novo selo*, *Gat* i *Ker*.

Javni uvid može se obaviti od 26. prosinca 2016. do 24. siječnja 2017., radnim danima od 8 do 15 sati, u Gradskoj upravi Subotice, Trg slobode 1.

Zainteresirana pravne i fizičke osobe mogu izvršiti uvid u Planove i Izvještaje i dobiti informacije o njima u Gradskoj upravi Grada Subotice, u Tajništvu za građevinarstvo, Stara gradska kuća, ured br. 202/1.

Primjedbe na planirana rješenja u tijeku javnog uvida, mogu se u pisanoj formi dostaviti Tajništvu za građevinarstvo (Uslužni centar, šalter 14 i 15), do 24. siječnja 2017. Javna sjednica Komisije za planove održat će se 30. siječnja 2017. god. u 13 sati u zgradi Stare gradske kuće (u Plavoj dvorani), Trg slobode br. 1.

Pravne i fizičke osobe mogu pred Komisijom za planove obrazložiti svoje primjedbe koje su u pisanom obliku dostavljene tijekom javnog uvida.

OSIJEK – PRVA TRIBINA O PROTJERANIM HRVATIMA IZ VOJVODINE

Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata 25 godina poslije

Svi su bili složni u jednom, a to je da se o tragediji koja se nesrpskom stanovništvu dogodila u Srbiji u to vrijeme treba više govoriti javno, te da je ova tribina pravi način da se to ostvari

Nakon veličanstvene izvedbe opere za djecu *Šumska kraljica* Petrovaradinca **Franje Štefanovića** i nastupa Omladinskog tamburaškog orkestra HKPD-a *Jelačić* iz Petrovaradin u Zagrebu

sudionika tribine, pokrovitelja i čelnictva Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, ovaj događaj su uveličali gradonačelnik Osijeka **Ivan Vrkić**, domaćin tribine intendant HNK-a **Božidar Šnajder**, dožupan Osječko-baranjske

i dožupan Kraljičak, izrazivši zadovoljstvo i ponos što je upravo Osijek izabran kao grad u kojem je održana tribina, vrlo važna za protjerane Hrvate iz Srijema, Bačke i Banata tijekom devedesetih godina prošlog stoljeća. Svi su bili složni u jed-

ga dijela Srijema preč. **Marko Kljajić**, predstavnik Hrvatskoga memorijalno-dokumentacijskoga centra Domovinskog rata (HMDCDR) iz Zagreba dr. sc. **Natko Martinić Jerčić**, zamjenik predsjednika Zajednice dipl. iur. **Stjepan Šutija**, te predsjednica Glavnog odbora ZPHSBB-a **Jelena Dodig**. Svatko od njih dotaknuo se određene teme koja pojašnjava sudbinu Hrvata iz Srijema, Bačka i Banata prije i nakon 25 godina.

NEKAŽNjeni I NEPROCESUIRANI ZLOČINI

Prvi od sudionika tribine Mato Jurić govorio je o osnutku udruge čiji je trenutno predsjednik, o njezinu djelovanju, te o planovima za budućnost.

»Zajednica je utemeljena kao humanitarna organizacija koju su činili pristigli Hrvati prognani iz Srbije s ciljem da u tim najtežim trenucima pomogne onima koji su pristizali svakim danom u sve većem broju. Pri odlasku su bili izloženi psihičkom i fizičkom zlostavljanju, pljački, protjerivanju, maltretiranju na granici«, pojašnjava Jurić razloge osnutka Zajednice, i zaključio: »Svjesni smo činjenice kako su naša sadašnjost i budućnost neraskidivo isprepletene s našom prošlošću, ali zaboravimo li svoj zavičaj, zaboravit ćemo sebe same i nestati, kao što nestaje sve što svoju povijest u zaboravu izgubi.«

je u organizaciji ovoga društva i Zavičajnog kluba Petrovaradinaca Zajednice protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata (ZPHSBB), Svečane skupštine Zajednice i Pjesničke večeri Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata, održana javna tribina *Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata 25 godina poslije*.

Održana je u predvorju osječkoga Hrvatskog narodnog kazališta 16. prosinca pod pokroviteljstvom predsjednika Gradskoga vijeća Grada Osijeka **Ante Đapića**. Osim

županije **Željko Kraljičak**, voditelj Hrvatske matice iseljenika podružnice Vukovar **Silvio Jergović**, predsjednik Matice hrvatske iz Osijeka **Ivica Završki**, predstavnici udruge *Šokačka grana*, te zamjenik predsjednice Udruge bosanskih Hrvata *Prsten* **Ivica Ivanković**. Voditelj tribine bio je tajnik ZPHSBB **Zlatko Žužić**.

GOVORITI JAVNO

Okupljenima se, uz pokrovitelja i domaćina tribine, obratio

nom, a to je da se o tragediji koja se nesrpskom stanovništvu dogodila u Srbiji u to vrijeme treba više govoriti javno, te da je ova tribina pravi način da se to ostvari.

Sudionici tribine bili su predsjednik ZPHSBB-a dipl. iur. **Mato Jurić**, istraživačica na projektu *Nepodobni građani* Vojvodanskoga građanskog centra (VGC) iz Novog Sada i aktivna članica Zajednice, profesorica povijesti **Ivana Andrić-Penava**, svećenik, hrvatski književnik i publicist iz vojvodansko-

Povjesničarka Ivana Andrić-Penava govorila je o protjerivanju nesrpskog stanovništva iz Vojvodine, s naglaskom na Hrvate iz Srijema i jugozapadne Bačke s ciljem da se upozna javnost s razmjerima zločina koji su u to vrijeme počinjeni u Srbiji iako na njezinu teritoriju nije bilo rata. Upozorila je ne samo na broj protjeranih, nego i ubijenih i nestalih, kao i da nijedan od tih zločina nije procesuiran, niti je ijedan od počinitelja kažnjen. Izuzetak je samo slučaj masakrirane obitelji Oskomić. Prema Fondu za humanitarno pravo, prvi osnovni sud u Beogradu naložio je Republici Srbiji da **Stjepanu Oskomiću** iz Kukujevac isplati novčanu odštetu zbog etnički motiviranog ubojstva njegovih roditelja **Agice i Nikole Oskomića** počinjenog u kolovozu 1993. godine u Kukujevcima. Iako sudski proces traje i dalje, ovo je prva presuda za naknadu štete u vezi sa zločinima prema Hrvatima u Srbiji počinjenim početkom devedestih godina prošlog stoljeća. Izlaganje zagrebačke povjesničarke potkrijepljeno je prezentacijom novinskih članaka, fotomaterijala, razne dokumentacije, te svjedočanstvima, jednim u vidu audiosnimka nastalog suradnjom VGC-a i ZPHSBB-a uz statističke podatke o broju katolika unatrag sto godina koje je priredio **Nenad Baor**, također član Zajednice, i jednim svjedočenjem uživo. Svjedočio je Gibarčanin **Ilija Tomić**, koji je argumentirano i dokumentacijski utemeljeno govorio o tragedijama u više srijemskih mjesta tih godina. S obzirom na to da se o brojnim tragičnim događajima iz devedesetih šuti već 25 godina, Andrić-Penava je upozorila na potrebu pokretanja projekata s ciljem rasvjetljavanja toga dijela hrvatske prošlosti, upoznavanje hrvatske i srpske javnosti, te vlasti u Srbiji, Hrvatskoj i cijeloj Europskoj uniji o tome kako bi se pokrenulo rješavanje proble-

ma nestalih i ubijenih za čije živote počinitelji prolaze nekažnjeno, kao i za ostala zlodjela učinjena tijekom devedesetih nad nesrpskim stanovništvom u Srbiji.

»Cilj navedenih projekata, kao i potreba rješavanja određenih pitanja, ne smije nitko shvatiti kao poticanje na osvetu, jer to nije ni namjera. Cilj je sprječavanje da istina o tragičnoj sudbini vojvođanskih Hrvata tijekom devedestih godina prošlog stoljeća izbljedi iz kolektivnog sjećanja, napose među stanovnicima Vojvodine, ali i da mla-

i staropazovski župnik dokazuje, da svoju službu živi kao poziv a ne posao, bilo je popraćeno prikazima fotografija srušenih i miniranih rimokatoličkih crkava u vojvođanskome Srijemu i drugih sakralnih i kulturnih spomenika hrvatskog obilježja, te primjerima dokumentacija i prijetnji koje su pisane i slane njemu, a i ostalim službenicima Katoličke Crkve.

POSLEDICE RATA

Predstavnik HMDCCR-a dr. sc. Natko Martinić Jerčić govorio

dima i generacijama koje dolaze bude podsjetnik da se takvo što nikada ne ponovi«, zaključila je Andrić-Penava.

Svećenik Kljajić je približio prisutnima doživljaj Srijema čitajući ulomak iz svoje knjige »Surčin kroz povijest«, te podsjetio na presudnu ulogu Crkve u zaštiti katoličkog stanovništva u Srijemu tih tragičnih devedesetih godina, kao i na one svećenike koji su unatoč doživljenim prijetnjama i napadima odlučili ostati uz vjernike u Srijemu, među kojima je i on sam. Izlaganje preč. Kljajića, koji je prije 25 godina kao petrovaradinski župnik dokazao a i danas kao surčinski, golubinački

je o posljedicama Domovinskog rata na položaj Hrvata u Srijemu, Bačkoj i Banatu, pritom istaknuvši potrebu za više istraživačkih projekata koji će se baviti tom tematikom. Uz to je Zajednici protjeranih Hrvata ponudio i konkretnu suradnju u ostvarenju tog cilja.

O problemima s mirovinama Hrvata protjeranih iz Srbije govorio je dipl. iur. Stjepan Šutija, zamjenik predsjednika ZPHSBB-a naglasivši pritom da je mirovinski status protjeranih Hrvata iz Srbije daleko nepovoljniji od mirovinskog statusa Srba iz Hrvatske i da bi to bilo moguće riješiti ukoliko bi obje države imale volje za to.

Predsjednica GO ZPHSBB-a Jelena Dodig na kraju je iznijela zaključke tribine, a prije toga se još jednom osvrnula na probleme s mirovinama, te neriješenih imovinskih pitanja zatraživši poduzimanje koraka koji će dovesti do njihovog pravednog rješavanja.

»Ljudi su spašavajući živote svojih obitelji pristajali na loše uvjete zamjene svojih nekretnosti, potpisujući najčešće 'sve za sve'. Do danas ima neriješenih slučajeva. Neki su potpisali ugovore o zamjeni 'na neviđeno«. Na kraju je zaključila: »Danas smo čuli da i nakon 25 godina boravka u matičnoj domovini Hrvatskoj postoji niz neriješenih problema, kao i apele da se naprave pomaci u njihovom rješavanju. Isto tako smo svjedočili sporom pomaku naprijed statusa Hrvata koji su ostali u Srijemu, Bačkoj i Banatu od strane Srbije.«

Ukazala je i na to da su »Hrvati iz Srijema, Bačke i Banata dobili jednosmjernu kartu za odlazak, bez ikada iskazanog poziva za povratak na prostore koje su osobito u Srijemu višestoljetno naseljavali. Porazno zvuče statistički podaci da su u posljednjih 50 godina Hrvati u Srbiji izgubili 2/3 svoje populacije. Porazno zvuči i činjenica da se razbijanjem i ovako malobrojne hrvatske populacije na etničke skupine kao što su Šokci i Bunjevci dodatno umanjuje broj Hrvata u Vojvodini. I bez toga hrvatska nacionalna manjina u Srbiji, kako smo mogli čuti, ne uživa ni približno onakva prava koja srpska nacionalna manjina uživa u Hrvatskoj. Stoga imamo osjećaj da nam Hrvati u Vojvodini ponovo proživljavaju devedesete. Stoga, pozivamo i institucije i političke aktere Hrvatske da s više razumijevanja i senzibiliteta pristupe problemima hrvatske nacionalne manjine u Srbiji, osobito u procesu pregovora o ulasku Srbije u EU«.

H. R.

PRAZNIK HRVATSKE ZAJEDNICE U SRBIJI

Potreba za afirmativnim odnosom vlasti

Naš najvažniji zahtjev ostaje garantirano sudjelovanje predstavnika hrvatske manjine u političko-izvršnoj vlasti, tj. provedba članka 9 bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina, rekao je Bačić

Dan izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća, koji je jedan od četiri praznika hrvatske zajednice u Srbiji, obilježen je u petak, 16. prosinca, svečanom akademijom u velikoj vijećnici Gradske kuće. Ovom prigodom uručena su priznanja istaknutim pojedincima hrvatske zajedni-

manjine priznanjem od države 2002. godine i to izborima za prvi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća. Ove godine je 14. obljetnica od osnutka HNV, a osnivanjem ovog krovnog tijela Hrvata u Srbiji otpočelo je ostvarivanje prava na manjinsku samoupravu u četiri zakonom određena područja (obrazova-

rivanje prava hrvatske zajednice u Srbiji Bačić je naveo provedbu bilateralnog sporazuma o zaštiti nacionalnih manjina između Hrvatske i Srbije, istaknuvši značaj članka 9 kojim je Srbija preuzela obvezu unutarnjim zakonom osigurati hrvatskoj manjini zastupljenost u predstavničkim izvršnim tijelima na lokal-

srbijanskom tekstu sporazuma, ne znači tek pružiti mogućnost. Predsjednik HNV-a naglasio je i da bez »sudjelovanja manjina u političkom odlučivanju ostvarivanje manjinskih prava je znatno otežano i upravo zato što su političko predstavljanje manjine i manjinska prava neodvojivi naš najvažniji zahtjev ostaje garantirano sudjelovanje predstavnika hrvatske manjine u političko-izvršnoj vlasti, tj. provedba članka 9 bilateralnog sporazuma o zaštiti manjina«. Kao ishodište onoga što je rekao, Bačić je podsjetio na dva demokratska politička načela:

»Bit demokracije nije vladavina većine već sustav koji efektivno štiti i garantira na prava i jednakost onih koji su u manjini. Manjinska prava nastala su kao rezultat političke prakse pozitivne diskriminacije ili kako se danas radije kaže afirmativne akcije koja pripadnicima manjina, i pored toga što su formalno priznati kao ravnopravni građani, garantira sustavne mjere povlaštenosti radi otklanjanja stvarne nejednakosti u cilju stvaranja jednakih šansi i mogućnosti da ravnopravno sudjeluju u društvenom životu.«

Na koncu Bačić je uz želju »da i dalje aktivno participirate, ostvarujete svoja manjinska prava, uz podsjećanje na ove osnovne postulate manjinske politike, te u nadi pozitivnog rješavanja spomenutih i drugih otvorenih pitanja« čestitao praznik svim pripadnicima hrvatske zajednice.

ce. Priznanje *Ban Josip Jelačić* za društveni rad u hrvatskoj zajednici uručeno je **Vojislavu Sekelju**, *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi uručeno je **Ladislavu Suknoviću** i *Pajo Kujundžić* za doprinos u obrazovanju na hrvatskom jeziku **Nataši Mijačika**.

Hrvatska zajednica u Srbiji ostvarila je status nacionalne

nje, kultura, informiranje i službena uporaba hrvatskoga jezika).

BIT DEMOKRACIJE

Predsjednik HNV-a dr. **Slaven Bačić** naveo je potrebu afirmativnog umjesto restriktivnog odnosa vlasti prema manjinskim pravima. Kao primjer jednog od putova za ostva-

noj, pokrajinskoj i republičkoj razini te osigurati materijalne i druge uvjete za izbore i djelovanje izabраниh predstavnika manjinske zajednice – »ono što je Hrvatska već odavno provela u svom političkom sustavu za predstavnike srbijanske zajednice u Hrvatskoj«, konstatirao je Bačić uz naglasak da riječ osigurati, kako je navedeno u

HRVATSKA VODI BRIGU

Izaslanik predsjednika Vlade Republike Hrvatske, Generalni konzul Republike Hrvatske u Subotici **Velimir Pleša** kazao je kako predsjednik hrvatske Vlade **Andrej Plenković** u svakoj prigodi »javno i nedvosmisleno daje do znanja kako će Hrvatska voditi brigu o Hrvatima u Srbiji što uključuje ne samo zaštitu nacionalnih prava nego i jačanje gospodarskih veza, ističući da su za Hrvatsku jednako značajni svi Hrvati u Srbiji bez obzira u kojem dijelu zemlje žive«. Plenković je, kako kaže Pleša, »izrazio i svoj stav o nužnosti poštivanja hrvatske manjine u Srbiji na način kako to hrvatska vlada radi u smislu uključenosti srpske manjine u Hrvatskoj, te je naglasio da će položaj Hrvata u Srbiji biti jedna od glavnih tema u razgovorima između Zagreba i Beograda kad god do njih dođe«. Pleša je rekao da je njemu uvijek dojmljivo vidjeti s koliko ljubavi Hrvati u Srbiji čuvaju i njeguju hrvatski jezik, hrvatsku kulturnu baštinu i tradiciju, jačajući na taj način veze s domovinom Hrvatskom.

IZNIMNO ZALAGANJE

Drugi saziv Hrvatskog nacionalnog vijeća 2013. donio je odluku o dodjeli priznanja istaknutim pojedincima hrvatske zajednice iz područja obrazovanja, kulture, te cjelokupnog društvenog djelovanja u očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta Hrvata.

Dobitnica priznanja *Pajo Kujundžić* za doprinos obrazovanju na hrvatskom jeziku Nataša Mijačika, ravnateljica je *Nove školske knjige* Zagreb. Mijačika je u suradnji s HNV-om i *Školskom knjigom* značajno pridonijela stvaranju i unaprjeđivanju udžbeničke literature na hrvatskom jeziku u Srbiji.

»Dirnuta sam posebice jer ovo priznanje dolazi od vas koji toliko radite na očuvanju i promoviranju hrvatske kulture i jezika ovdje u Vojvodini.

Zahvaljujem se i u ime *Školske knjige* i *BIGZ* školstva. Zahvaljujem se svim ravnateljima škola, roditeljima, učenicima, nastavnicima koji su naše udžbenike izabrali i nadam se daljnjoj suradnji na promicanju izrade udžbenika na hrvatskom jeziku«, rekla je Mijačika.

Ladislav Suknović, dobitnik priznanja *Dr. Josip Andrić* za doprinos hrvatskoj kulturi, diplomirani je pravnik i dugogodišnji predsjednik Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Tavankuta. Tijekom svojeg predsjedničkog mandata višestruko je dao doprinos jačanju ugleda ove udruge i njezinog položaja u

rekao je Suknović uz napomenu da se ta priča treba ne samo raditi, već i živjeti. Također je naglasio da u *Gubecu* imaju još puno novih planova i ideja.

Dobitnik priznanja *Ban Josip Jelačić* za dugogodišnje društveno djelovanje u očuvanju i razvoju nacionalnog identiteta Hrvata u Vojvodini, Vojislav Sekelj, je prvi dopisnik Hine i Hrvatskog radija iz Subotice, zatim kolumnist i kratko ravnatelj *Glasa ravnice*. Sa skupinom suradnika pokrenuo je 1994. neovisni subotički dvotjednik na hrvatskom jeziku *Žig*. To je bio jedini neovisni subotički list koji je izlazio u iznimno teškim vremenima za Hrvate u Vojvodini.

hrvatskom jeziku, na kojem piše od početka, navela je voditeljica **Bernardica Vojnić Mijatov**.

Svečanosti proslave Dana HNV prisustvovali su vijećnici HNV, politički i kulturni predstavnici hrvatske zajednice u Srbiji, predstavnici Generalnog konzulata Republike Hrvatske u Subotici, predsjednik Samostalnog sindikata u komunalnim i srodnim djelatnostima Hrvatske **Marko Maslić** i tajnik **Radovan Tadej**.

Od predstavnika lokalne, pokrajinske i državne samouprave, kao ni svećenika Subotičke niti Srijemske biskupije nitko se nije odazvao pozivu.

U kulturnom dijelu progra-

Ladislav Suknović, Nataša Mijačika, Vojislav Sekelj i Slaven Bačić

lokalnoj, ali i široj zajednici, a jednako tako i u inozemstvu. Predsjedavajući udrugom pridonio je popularizaciji hrvatske-bunjevačke tradicijske kulture, ponajprije folklorne i likovne, a udruga je napredovala i u infrastrukturnome smislu.

Suknović je rekao da ova nagrada ne pripada samo njemu, već da je dijeli sa svojom obitelji koja ga je sve ove godine podržavala na angažmanu i radu u hrvatskoj zajednici, kao i svim članovima HKPD-a *Matija Gubec*. Da rad u kulturi nije nimalo lak niti jednostavan

Ove, danas već kultne novine, uređivao je do konca njegova izlazenja – redovito je izlazio do 1998., a onda zbog financijskih poteškoća s prekidima do 2001. godine. Njegov je angažman, ne samo osobni financijski u ovome projektu, već nadasve profesionalni, jer je okupljajući mlađe hrvatski angažirane naraštaje, utro put drugim vojvođanskim medijima na hrvatskom jeziku, napose kasnije obnovljenoj *Hrvatskoj riječi*. Bio je urednik *Glasa ravnice* od 2007. do 2015. godine. Jedan je i od najčitanijih pisaca u Vojvodini na

ma nastupili su članovi tamburaškog orkestra Hrvatske glazbene udruge *Festival bunjevački pisama* i recitator Hrvatske čitaonice **Davorin Horvacki**, koji je kazivao pjesmu *Put šinšoka* ovogodišnjeg dobitnika priznanja *Ban Josip Jelačić*.

Akademiju priređenu u čast Dana izbora prvog saziva Hrvatskog nacionalnog vijeća organiziralo je Hrvatsko nacionalno vijeće uz logističku potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata.

J. Dulić Bako

SLAVEN BAČIĆ, PREDSDJEDNIK HNV-a

Iznimno dinamičan ritam rada

Ova godina je na svom kalendarskom izmaku, što je bio dovoljan razlog za razgovor sa **Slavnom Bačićem**, predsjednikom Hrvatskog nacionalnog vijeća o radu ove institucije u protekloj godini, jer je posla bilo mnogo.

HR: Kako ocjenjujete rad HNV-a u protekloj godini – kao uspješan ili zadovoljavajući?

Mislim da godinu iza nas uglavnom možemo ocijeniti uspješnom po više osnova. S jedne strane, nastavili smo niz procesa započetih prije 6 godina, a s druge strane, osobito smo uspješno odgovorili na izazove koji su stavljeni pred nas još prošle godine s intenziviranjem pristupa Srbiji Europskoj uniji, konkretno u svezi s otvaranjem pregovaračkoga poglavlja 23 i usvajanjem Akcijskoga plana za poglavlje 23 i izradu Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina, odnosno provedbom ovih dokumenata. Naravno, rezultati bi uvijek mogli biti i bolji, pa tako vrijedi i za Vijeće, ali smo zahvaljujući pomlađenom sastavu u uredu HNV-a, kao rezultat procesa kadrovskoga snaženja kojega je podržao Središnji državni ured za Hrvate izvan Republike Hrvatske, ipak uspješli odgovoriti na većinu izazova, koji je nametao iznimno dinamičan ritam vezan za provedbu navedenih akcijskih planova, ali i otvoriti neke nove procese.

HR: Jedno od postignuća HNV-a u ovoj godini je i donošenje Strategije obrazovanja na hrvatskome jeziku za razdoblje od 2017. do 2021. godine. Zbog čega je taj dokument važan i na što ukazuje?

Da, upravo je to jedan od otvorenih procesa. Naime, poznato je da su manjinska vijeća krovna tijela manjinske samouprave u četiri oblasti. No, nisu nas samo zakonske nadležnosti nagnale na donošenje ove strategije, već HNV mora po naravi svojega djelovanja donositi strateške dokumente o osnovnim pravcima djelovanja u budućem razdoblju, pa tako i u obrazovanju. Planiramo tijekom sljedeće godine usvojiti i strategije za kulturu, informiranje i službenu uporabu jezika, no one

*Uspjeli smo odgovoriti na većinu izazova, koji je nametao iznimno dinamičan ritam vezan za provedbu akcijskih planova * Planiramo tijekom sljedeće godine usvojiti i Strategije za kulturu, informiranje i službenu uporabu jezika, no one će biti skromnije od obrazovne, jer je opseg i multidisciplinarnost Strategije obrazovanja omogućila Fondacija za otvoreno društvo kod koje smo uspješno konkurirali za ovaj projekt*

Razgovor vodio: Zvonko Sarić

će biti skromnije od obrazovne, jer je opseg i multidisciplinarnost Strategije obrazovanja omogućila Fondacija za otvoreno društvo, kod koje smo uspješno konkurirali za ovaj projekt.

HR: Od koga ovisi hoće li ova strategija biti realizirana? Sigurno da je to zadaća nositelja hrvatske manjinske kulturne autonomije, ali kolika je uloga aktualne vlasti za mogućnost realizacije ove strategije?

Svakako da ovisi o više subjekata. Ključno je, po naravi stvari, kao i do sada Ministarstvo prosvjete. Pozitivni pomak u Ministarstvu je učinjen prije oko dvije godine kada je formirana posebna skupina za obrazovanje na manjinskim jezicima, no, ima i drugih aktivnosti Ministarstva koji ne ovise samo o ovoj skupini. Dalje, prirodno je inicijator i nositelj određenih aktivnosti HNV. Osim toga, tu je i Koordinacija nacionalnih vijeća. No, posebno bih naglasio da se bez pomoći Hrvatske, nadasve Središnjeg državnog ureda za Hrvate izvan Republike Hrvatske te Ministarstva obrazovanja, određeni ciljevi neće moći realizirati. Jedna od glavnih zadaća koja se potvrdila tijekom javne rasprave jeste potreba za jedinstvenim hrvatskim odgojno-obrazovnim centrom, a njezino ostvarenje ovisi od svih navedenih subjekata.

HR: Hrvatska nije pristala da Srbija otvori poglavlje 26 o obrazovanju i kulturi u svojim pregovorima s Europskom unijom, jer nema dovoljno jamstva za hrvatsku manjinu glede obrazovanja. Zbog čega i dalje postoje dileme i dodatna pitanja kada je riječ o obrazovanju na hrvatskom jeziku u Srbiji?

Prije svega, želio bih naglasiti kako ovo nije prvi puta da se u medijima u Srbiji manipulira činjenicama vezanim za Hrvatsku. Najprije, nije Hrvatska jedina

zemlja koja je zadržala rezerve za otvaranje ovog poglavlja – slično kao i kod svojedobnog priznavanja Kosova, nekoliko je zemalja iz regije tih dana priznalo neovisnost Kosova, a ovdašnja službena politika i mediji okomili su se isključivo na Hrvatsku. Ili manipuliranje slučajem *Pionirove* čokolade u paketiću, koji je za srbijansko društvo bio još jedan »dokaz« o netolerantnosti hrvatskoga društva prema svemu srpskome, koji je »prouzročio« gotovo međudržavnu krizu, a »zaboravilo« se na svojedoban slučaj bivšega srbijanskog ministra koji je studentici oduzeo *Jana* vodu i bacio ju u kantu za smeće objašnjavajući da je »na djelu pokazao kako se pomaže Srbiji« i »ukazao na neophodnost kupovine domaćih proizvoda«, što, naravno, nije stvorilo međudržavni problem. Također nije stvorilo međudržavnu krizu ni to što je jedno od dva poglavlja koja su otvorena prije desetak dana (5 i 25) pola godine blokirala jedna veća zemlja EU, što je ovdje prešućeno. I na koncu, i povjerenik za proširenje EU **Johannes Hahn** je u posjetu Beogradu nekoliko tjedana prije ministarske konferencije iznio srbijanskim vlastima rezerve Hrvatske, no sve do poslije ministarske konferencije vlasti nisu kontaktirale HNV u povodu ovoga. No, da se vratim na Vaše pitanje, riječ je o više aspekata obrazovanja na hrvatskom, ali osobito o udžbenicima na hrvatskom, a napose izradi tzv. nacionalnih dodataka kao neophodnih elemenata za manjinsko obrazovanje kada se koriste prijevodi srpskih udžbenika. Tu je još i pitanje udžbenika za srednje škole, za predmet hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture, te za predškolski program. Konkretno od 96 udžbenika za osnovnu školu sada nedostaje još 20, no nisu izrađeni nacionalni dodaci za osnovnu školu, nema nijednog udžbenika za srednju školu niti nacionalnih dodataka za srednju školu, nijednog udžbenika za hrvatski jezik s elementima nacionalne kulture niti za predškolski program. Ključni za dinamiku ovoga pro-

cesa su Ministarstvo prosvjete, Nacionalni prosvjetni zavod i Zavod za unapređenje obrazovanja i vaspitanja, Pedagoški zavod Vojvodine i Pokrajinsko tajništvo za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne zajednice – nacionalne manjine, te na koncu Zavod za izdavanje udžbenika. Koliko sam razumio izjavu ministra inozemnih poslova **Davora Ive Stiera**, Hrvatska traži pojašnjenja prije svega u svezi dinamičke preostalih poslova, te da će ukoliko ona budu zadovoljavajuća pregovaračko poglavlje 26 biti otvoreno početkom sljedeće godine, a to poglavlje spada u skupinu onih koja se istodobno i zatvaraju.

HR: Kako ocjenjujete aktualne prilike u oblasti informiranja na hrvatskom jeziku? Očekujete li da će predstavnici HNV-a biti uključeni u izradu novog teksta, novoga nacrtu medijske strategije u Srbiji? Očekujete li nove medijske legislative?

Ovo je također vrlo složen kompleks pitanja. Glede tiskanih medija dobro je što se, barem za sada, odustalo od najavljenog projektnog financiranja *Hrvatske riječi*, umjesto dosadašnjeg izravnog proračunskog. No, znamo što je privatizacija lokalnih elektroničkih medija učinila informiranju na hrvatskome, što se pokušava nadomjestiti kroz neovisnu produkciju, prije svega u Somboru i Subotici. Kada je riječ o javnom servisu, na pokrajinskom radijskom servisu došlo je do povećanja radijskog programa s tjednog polusatnog na satni program. Glede nove medijske strategije u Srbiji do sada se nije imalo sluha za specifične uvjete financiranja manjinskih medija, nadasve zbog neodgovarajućeg uključivanja predstavnika manjinskih zajednica, a pitanje je hoće li to biti ovaj puta učinjeno. No, u svakom slučaju za manjinske medije je ključna aktivnost Akcijskoga plana za poglavlje 23 koja se odnosi na osiguranje održivosti medija na manjinskim jezicima i njihovo stabilno financiranje, bez sniženja stečenih prava, te odgova-

rajuće aktivnosti koje razrađuje Akcijski plan za nacionalne manjine, ali do sada nije utvrđen odgovarajući model za ostvarivanje ove aktivnosti, osobito ne uz inkluzivno sudjelovanje manjinskih predstavnika.

HR: Razvija li HNV vlastitu strategiju iz područja informiranja? Naziru li se smjernice, u kojoj je fazi izrada te strategije?

Kako sam već rekao, prijedlog nacrtu Strategije informiranja na hrvatskom jeziku u Republici Srbiji uskoro će se naći pred vijećnicima Hrvatskog nacionalnog vijeća.

HR: Mislite li da bi trebala riješiti sustavno financiranje manjinskih udruga kulture i manifestacija? Jeste li optimist da će to biti urađeno? Zalaže li se HNV za rješavanje tog pitanja? Mislim pri ovome na osiguranje redovitih sredstava za udruge i manifestacije.

Očigledno je da je postojeći sustav financiranja putem natječaja po resornim ministarstvima nedostatan po više osnova: nedovoljno sredstava, nepravodobno raspisivanje natječaja, kasna isplata sredstava itd., te se Koordinacija nacionalnih vijeća zalaže za da republički Budžetski fond za nacionalne manjine bude glavni oslonac za manjinske projekte, pa tako i iz područja kulture. No, izgleda da ni sljedeće godine neće biti ništa od toga jer su državnim proračunom predviđena i dalje simbolička sredstva za ovaj fond. I ovdje je za provedbu ovoga ključan Akcijski plan za poglavlje 23, koji predviđa operacionalizaciju Budžetskoga fonda tako da njegov sastav i funkcioniranje uključuje predstavnike manjina, te da sredstva za njegovo učinkovito djelovanje budu osigurana, te odredbe Akcijskoga plana za nacionalne manjine koji razrađuje ovo pitanje. Kako do sada ništa nije učinjeno na ovom planu, jasno je da je to zadaća vlasti za naredne godine.

HR: Koliko je važna i elitna visoka kultura za vidljivost hrvatske

manjinske zajednice, osim udruga kulture koje skrbe o očuvanju tradicije?

Tzv. elitna kultura, književnost, znanstveni i stručni radovi i skupovi i sl. također imaju svoje mjesto i svoj auditorij. Iako je on znatno malobrojniji od pučke kulture, istodobno je i iznimno važan odgovor za suvremene zahtjeve koji se stavljaju pred manjine. Bez ovoga segmenta manjinska kultura svela bi se na tancanje, koje je također od velike važnosti za manjinske kulture, no ne smijemo dopustiti da bude i jedini.

HR: Neki vijećnici HNV-a su rijetko prisutni na sjednicama. Zbog čega je to tako? Zbog čega su se neki kandidirali za vijećnike, pa nakon izbora ne dolaze na sjednice? Vaš odgovor može biti da je to pitanje za njih, ali mene interesira Vaš komentar.

Prosječna prisutnost na sjednicama HNV-a je oko 2/3 vijećnika. Neki vijećnici prisustvuju redovito, drugi uglavnom redovito, a treći rijetko. Ta razlika vjerojatno proizlazi iz različitih motiva za kandidiranje, ali to je ipak, kako ste rekli, pitanje za njih same.

HR: Koje zadaće očekuju HNV u sljedećoj godini?

Osim redovitih aktivnosti, koje se gotovo svakodnevno stavljaju pred ured Vijeća i samo Vijeće, a često su vrlo brojna i formalna, najvažnije aktivnosti bit će vezane za provedbu Akcijskoga plana za poglavlje 23 i Akcijskoga plana za ostvarivanje prava nacionalnih manjina: praćenje njihove provedbe, osobito ubrzanje procesa izrade udžbenika na hrvatskom, jačanje jezično-stručnih kompetencija nastavnog kadra uključujući i otvorenje Katedre za hrvatski jezik, jačanje neovisnih elektroničkih medijskih produkcija, otkup rodne kuće bana Jelačića itd. No, posebno bih istaknuo ono što smo započeli prije godinu i pol, a to je snaženje kadrovskih kapaciteta, kao svojevrsan vid ulaganja u budućnost.

BOŽIĆNO DRVCE

Originalnost i kreacija u duhu tradicije

Ukrašavanje božićnog drvca tradicija je kojoj se u božićno vrijeme posebno veselimo. Božićno drveće danas je najčešće drvo jele ili bora, okićeno sjajnim ukrasima koji domu daju poseban blagdanski ugođaj.

CHRISTBAUM

Božićno drveće smatra se kršćaniziranom poganskom tradicijom ukrašavanja domova i štovanja zimzelenog drveta u vrijeme zimskog solsticija. Božićno drveće ili *Krizban* po *Christbaum* – Kristovo drvo, običaj je koji porijeklo vuče iz Njemačke. Naime, postoje dvije legende koje govore o porijeklu ove tradicije. Prva legenda kaže kako je sveti **Bonifacije** u VII. stoljeću iz Engleske došao u Njemačku širiti evanđelje. Kako bi na slikoviti način germanskim plemenima mogao objasniti jedinstvo svetog Trojstva, koristio je sortu sjeverne bijele jele trokutastog oblika koja je simbolizirala Trojstvo. Druga legenda govori o tome kako je sam **Martin Luther** ukrasio božićno drveće početkom XVI. stoljeća.

Kao božićna drva najprije su se koristila bjelogorična, a kasnije crnogorična stabla. U XII. stoljeću božićna drva su se vješala na strop, te su visjela naopako simbolizirajući sveto trojstvo. Običaj ukrašavanja zimzelenog božićnog drvca u Hrvatkoj se pojavio 1850. godine pod utjecajem tadašnje njemačke političko-kulturne tradicije, te vremenom u potpunosti potisnuo običaj paljenja panja hrasta, bukve ili masline na badnjak. Paljenje badnjače – tvr-

dog drveta, bukve ili hrasta na Badnji dan i unošenje istog u kuću bilo je rašireno i kod bačkih Hrvata. Badnjaču bi unosio u kuću otac ili muško dijete, te bi zapaljenom cjepanicom udarao o vrata kuće ili prag izgovarajući tekst kojim bi se trebala osigurati rodna godina. Cilj je bio da što više iskrica leti. Badnjača se nakon toga polagala u peć da izgori ili se iznosila u dvorište.

OBIČAJ UKRAŠAVANJA BOŽIĆNOG DRVCA

U srednjem vijeku, u nekim dijelovima Europe u crkvama je na Božić bio običaj priređivanja predstave o Raju – Adamu i Evi. Dio tih igrokaza bilo je i stablo jabuke čiji su plodovi simbolizirali spoznaju dobra i zla u rajskom vrtu. Vremenom su se uz jabuke stablu dodali i drugi plodovi i različiti ukrasi.

Kao najstariji spomen običaja kićenja božićnog drvca uzima se ljetopis bremenskog ceha iz 1570. godine koji navodi kako je za djecu članova ceha mala jela ukrašena jabukama, orasima, datuljama, perecima i papirnim cvijećem. Običaj se spominje i u Baselu gdje su krojački šegrti po gradu nosili stablo ukrašeno jabukama i sirom. Početkom XIX. stoljeća običaj je postao popularan među plemstvom i proširio se po dvorovima. Kugle od obojenog stakla kakve danas poznajemo nastale su u XIX. stoljeću. Naime, drži se da je prve staklene kugle načinio siromašni puhač stakla jer nije imao novca za jabuke i slatkiše.

Prema sjećanjima starijih kazivača u okolici Subotice, božićno drveće početkom dva-

Ukrasi iz domaće radinosti

desetog stoljeća na salašima nije bilo zimzeleno, već je to bila grana, kao korovska metla ili sirak, koju je domaćica očistila, uvila u tijesto, te ukrala.

PRAVILA UKRAŠAVANJA BOŽIČNOG DRVCA

Pravilo je da pravila nema. Božićno drveće svatko ukrašava sukladno vlastitom stilu, onako kako najbolje zna, i podrazumijeva se da je svakome svoja grana najljepša. Najčešće se na vrh božićnog drvca stavlja zvijezda koja predstavlja zvijezdu Danicu, a ispod bora Betlehem. Što se pak ukrasa tiče, oni mogu biti izrađeni od različitih materijala i svih boja. Najčešće se koristi crvena boja koja simbolizira radost, sreću i ljubav, te zlatne nijanse koje simboliziraju svjetlost i toplinu.

Danas je tržište preplavljeno morem ukrasa za božićna drveća od različitih materijala, koji svima pružaju mogućnost prilagoditi izgled drvca vlastitom stilu.

U prvoj polovici dvadesetog stoljeća božićno drveće kitilo se ukrasima od papira, orasima obmotanim sjajnim papirom, salon bombonima i vatom koja je trebala dočarati snježne pahulje.

Dok su nekada drveća bila okićena šarenim ukrasima i trakama, danas je trend ukrašavanja drvca u jednoj boji. Subotičanka **Sandra Kujundžić** odlučila je izgled božićnog drvca prilagoditi modernom interijeru u stanu.

»Ove godine smo odlučili kupiti živ bor, a planiramo ga ukasiti bijelom i srebrnom bojom. Sama sam izradila dio bijelih kugli, a dio ćemo kupiti. Kako bih stvorila topliji božićni ugođaj, pored drvca ću od kartona izraditi kamin unutar koga će u staklenim bocama sijati svijeće ili lampice«, kaže Sandra Kujundžić.

Uz malo mašte i volje ukrase možete izraditi sami i tako

ujedno animirati cijelu obitelj. Materijale za izradu ukrasa moguće je prikupiti u prirodi ili se mogu kupiti u prodavaonicama hobi materijala. **Suzana Bako** iz Đurđina sa suprugom **Bojanom** i četvero djece, **Mateom, Anom, Marijom** i **Sofijom** odlučila se sama izraditi ukrase za božićno drveće.

»Ove godine sam prvi put sama pravila adventski vijenac. U proces pripreme i izrade vijenca bila je uključena cijela obitelj. Suprug je od bagremovog drveta izradio stalak koji sam ja skupa s djecom ukasila. Sve što je za vijenac bilo potrebno prikupili smo u prirodi: šišarke, žirove, orahe, bobiće, zelene grančice i mahovinu. Djeca su uživala u radu, pa smo suprug i ja odlučili i ukrase za božićno drveće izraditi skupa s djecom. Bor ćemo kupiti živ, s korijenom, pa ćemo ga nakon praznika usaditi u dvorištu. Ideje za ukrašavanje drvca našla sam na internetu, a trudila sam se da oni budu jednostavniji kako bi i djeca mogla aktivno sudjelovati u izradi. Kao materijal ćemo koristiti šišarke, kartonske rolne toaletnog papira, šarene vrpce, kolaž papir, različite boje i sjajne ukrase. Uz malo mašte, starim ukrasima za bor udahnut ćemo novi život. Također, sami ćemo izraditi i 'Betlehem' od komušine i kukuruzovine. Izrada božićnih ukrasa ujedno je zabava za djecu ali i prigoda da se obitelj okupi oko zajedničkog projekta. Sigurna sam da ćemo svi uživati kako u izradi ukrasa, tako i u lijepo okićenom boru koji će odisati osobnosti naše obitelji.«

U vrijeme blagdana okićeno božićno drveće ponos je svake obitelji. Ono u dom unosi toplinu i radost. Oko njega se obitelji okupljaju, a pod njime djeca očekuju darove. Međutim, u vrijeme božićnih blagdana ne smijemo zaboraviti na značenje Božića. U to vrijeme svi pokušavamo biti ljubazniji, bolji, pomagati potrebitima, tako da slobodno možemo reći kako je Božić praznik ljubavi, svjetla i nove nade.

Aleksandra Prčić

Što Vam je donijela i odnijela ova godina?

ANA RAJKOVIĆ,
Zemun

Plodonosna

Ova godina mi nije nešto bitno niti donijela, niti odnijela. Za ovu godinu mogu samo kazati, što se tiče posla, da je bila plodonosna. Uglavnom su se događale pozitivne stvari, što mi je jako važno. Najbitnije je da nas je zdravlje poslužilo, iako mi je suprug imao zdravstvenih problema ali na svu sreću prebrodili smo tu krizu i sada je sve u redu. Ja sam pozitivna u svemu i ništa ne vidim crno, tako da mislim da je taj moj pozitivizam i nada u bolje sutra pridonijela da sve bude dobro. Najveća sreća mi je što su mi djeca zdrava i sretna. Svi rade, unuci idu u školu i ja sam presretna zbog toga. Ono što me ispunjava su kulturna događanja koja smo imali, na moje veliko zadovoljstvo, u ovoj godini na pretek. A ja sam takav tip žene da me sve ispunjava i volim da sam stalno u pokretu i u okruženju s pozitivnim ljudima. Tada sam najsretnija. Imamo i vrt u Novom Slankamenu gdje redovito odlazimo tijekom sezone. Tamo proizvodimo bundeve i to je nešto što zaista volim raditi. A ova godina je, što se tiče poljoprivredne proizvodnje, bila uspješna i neki od mojih plodova premašili su i 20 kilograma. Sretna sam, jer je to plod mog rada kojim se bavim ne zbog materijalne dobiti, nego prosto zato da bih usrećila sebe ali i druge, poklanjajući ih dragim ljudima za razne prigode. Tako da, eto, sitnice su mi ispunile život u ovoj godini. One ružne stvari poput bolesti ova godina je odnijela i iskreno se nadam da se neće ponoviti u narednoj.

S. D.

ANA GAKOVIĆ,
Subotica

Više od 365 dana

Mogu reći da mi je protekla godina donijela najviše promjena u odnosu na bilo koju drugu godinu. Dogodilo mi se u njoj puno lijepih stvari. Najprije sam se vratila sa studija iz Zagreba u Suboticu. Nakon toga sam se udala, te počela raditi u struci kao profesorica hrvatskog u jednoj subotičkoj srednjoj školi. Svi su mi ti događaji donijeli velike novine. Kada pomislim što se sve izdogađalo tijekom godine, učini mi se da je doista prošlo više od 365 dana. Na kraju svakako mogu biti samo zahvalna i sve dane u ovoj godini promatrati kao veliki dar. Vjerujem da će biti godina i dana koje će uslijediti bez tako velikih događanja, pa zato smatram da treba živjeti u zahvalnosti i na običnim danima, koji nam se možda učine i monotonima. Obično se o završetku studentskog života govori s nostalgijom, no ove godine nekako nije bilo vremena za nju jer su došle nove obveze i novi način života. U različitim oblicima prilagođavanja uvijek je važno i sebi dati vremena i ne očekivati samo savršenstvo, dopustiti si i poneke pogreške koje su dio učenja. U svim novim područjima života koji su se ove godine promijenili vidim mnogo prilika za učenje i usavršavanje i zato vjerujem da će i iduća godina godina biti u znaku novih ciljeva i izazova. Svakako će svaku godinu najviše obogatiti i ljudi s kojima živimo, a tu uvijek imamo priliku pronaći bogatstvo u jednostavnim susretima, druženjima ili zajedničkim poslovima.

J. D. B.

VIŠNJA KOVAČ,
Plavna

Hrabro koračati kroz život

Ovu godinu bih, kad bi postojala takova mogućnost, najradije izbrisala iz svojih sjećanja. Zbog opake bolesti moje rođene sestre **Tonke Šimić** za mene je bila nesnosno teška. Donijela mi je samo tugu i bol, najjače koje sam osjetila u životu. Jedno za drugim, u kratkom vremenskom razmaku, uzela mi je dvije najbliže i najmilije osobe u životu. Slomljen neizdrživo teškom obiteljskom situacijom napustio nas je moj otac **Zvonimir Pelajić**. Samo nekoliko mjeseci nakon ne relativno kratke, ali vrlo teške i podmukle bolesti, otišla je pjevati s anđelima i Tonka. U srcu mi je zauvijek ostala ogromna praznina, a njih dvoje mi nitko i nikada neće uspjeti nadomjestiti. U prvo vrijeme poslije njihove smrti osjećala sam samo veliku bol i otupjelost za sve što mi se događalo. No, vrijeme i život učinili su svoje. Kroz molitvu i sve intenzivnije sjećanje na njih dvoje spoznala sam puno toga, u stvari više osjetila. Sve češće sam se prisjećala njihovih riječi, postupaka, osobito Tonkinih. I u vrijeme kad je trpjela nesnosne bolove i u vrijeme kad je jednostavno znala da će otići, borila se za svaki trenutak života, svima nam govorila da se ne smijemo predavati i tugovati, da se moramo boriti dalje i dalje, jer smo potrebni živima, potrebni smo onima koji još uvijek ovise o nama. Upravo na taj način ova velika tuga mi je donijela još jaču vjeru u Boga, donijela mi je i nove razloge za nastavak borbe kroz život. Sada se borim za žive, a kad mi je najteže, odem na groblje, posjetim njihov vječni dom i tu udahnem novu snagu.

I. A.

**RAZGOVOR POVODOM POČETKA RADA UMJETNIČKE
VODITELJICE U HKC-U BUNJEVAČKO KOLO:**

SENKA HORVAT

Folklorac je glumac, pjevač i plesač

Folklorni odjel Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo* u Subotici čuva i njeguje tradiciju i stvaralaštvo bunjevačkih Hrvata. Odjel je podijeljen u tri starosne skupine, najstariju, reprezentativnu skupinu uči umjetnički voditelj **Andrija Bašić Palković**, najmlađu **Mirjana Čupurdija**, dok je za pripremni ansambl od nedavno nova voditeljica **Senka Horvat** s kojom smo razgovarali o toj temi.

Senka je članica folklornog odjela *Bunjevačkog kola* deset godina, a nakon srednje škole upisala je Visoku školu strukovnih studija za obrazovanje odgojitelja, smjer za tradicionalne igre u Kikindi. *Bunjevačko kolo* pružilo joj je financijsku potporu tijekom studiranja, a od prije nekoliko mjeseci zaposlena je ondje kao stručna suradnica, umjetnička voditeljica.

Kakvo Vam je dosadašnje iskustvo rada kao umjetničke voditeljice? Imate li planove za daljnji rad?

Odnedavno sam umjetnička voditeljica pripremnog ansambla, tako da i dalje sve radim u dogovoru s Andrijom. Mirjana Čupurdija daje djeci temelje u plesanju, i kad steknu dobru osnovu šalje ih kod mene. Ja ih »čistim« – stavljam ih u parove, pričam im o stavu, držanju, načinu ponašanja na sceni, emocijama... Još ne znam muški bunjevački korak, tako da Andrija radi s muškima, ali u planu mi je i to naučiti iako moram priznati da je to najteži korak s kojim sam se do sada susrela.

Koje plesove najviše volite? Kako se trebaju plesati bunjevački plesovi?

Ovo pitanje mi često postavljaju i nije uopće lako odgovoriti na njega. Volim sve plesati. U *Kolu* su mnogima bunjevački plesovi jako dosadni, ali ja bih prije rekla da je to zato što se oni moraju znati iznijeti i veoma su teški za mlade generacije. Ja ih zbog toga baš volim. Kada plešem, uvijek se stavim u ulogu kako su se nekad ljudi ponašali, prije 100, 150 godina i pokušavam prenijeti to nekome tko me gleda. Folklorac nije samo običan plesač na sceni koji će odigrati svoje za pet minuta i otići. On treba

biti puno više od toga, on je u isto vrijeme glumac, pjevač i plesač. Za mene je i umjetnik. Zato volim gledati profesionalne ansamble jer je kod njih sve pod konac – od šminke, frizure, stava, nošnje... Ondje plesači moraju imati određenu visinu i težinu, posebnu prehranu, imaju benificirani radni staž... Voljela bih kada bi mi se ukazala prilika da bar na mjesec-dva budem dio njihovog ansambla da osjetim tu atmosferu, da pratim njihov rad te da ga usporedim s našim u *Kolu*.

Apsolventica ste Visoke škole strukovnih studija za obrazovanje odgojitelja u Kikindi, smjer za tradicionalne igre. Kako ste se odlučili upisati ovako neobičan fakultet?

Prije deset godina sam počela ići na folklor. Sjećam se da je *Kolo* tada imalo puno članova, da su sve sale i uredi bili zauzeti za vrijeme proba, družili smo se, putovali... Bilo mi je to najljepše razdoblje u životu i što sam više plesala sve sam se više i zaljubljujivala u folklor i osjetila sam potrebu za još više plesa, pjevanja, istraživanja o tome... Prava ljubav za folklor mi se rodila kada sam ušla u prvi ansambl. Tada nam je bio umjetnički voditelj **Davor Dulić**. On nas je puno toga naučio i mogu reći da mi je do danas ostao uzor u poslu umjetničkog voditelja. Nakon srednje škole nisam znala što dalje upisati, te sam sasvim slučajno čula za ovaj fakultet od naše kućne prijateljice **Marije Mandić**. Odmah sam znala da to želim studirati i tako sam upisala, a nadam se uskoro da ću i završiti ovu Visoku školu, te da ću moći doprinijeti poboljšanju uvjeta rada u *Kolu*.

Možete li nas upoznati s osnovnim programom ove škole?

Ova Visoka škola traje tri godine, a smjer za tradicionalne igre je specifičan jer se ne

nalazi nigdje na ovim porostorima osim u Kikindi. Najslbličniji su mu smjer za koreografu u Budimpešti i Sofiji, te etnologija i antropologija u Beogradu i Zagrebu. Zbog svoje jedinstvenosti pohađaju je studenti iz različitih krajeva Srbije, Bosne i Hercegovine, Crne Gore, Kosova...

Koju temu obrađujete u svome diplomskom radu?

U planu mi je diplomirati u prvome mjesecu. Diplomski radim iz područja antropologije folkloru, a tema mi je »Praznična kultura i narodni plesovi Bunjevaca u Subotici«. Iako su Bunjevci dosta istraženi, ova tema nije jer radim plesove koji su se plesali u vrijeme nekih praznika. Uvijek je u knjigama pisano »i onda se odigralo kolo«, a nigdje ne piše koje kolo! Ja tražim koje kolo je prvo bilo na svadbi, na zabavi, koliko se plesalo...

Jeste li plesali u nekom društvu za vrijeme studiranja u Kikindi?

Od 2013. sam bila članica Akademskog društva za njegovanje muzike *Gusle* iz Kikinde koje je najstarije srpsko društvo. Kratko sam plesala i u jednom društvu u Srpskoj Crnjoj, Kulturno umjetničko društvo *Đura Jakšić*.

J. Dulić Bako

Vršnjakinja Gradske kuće

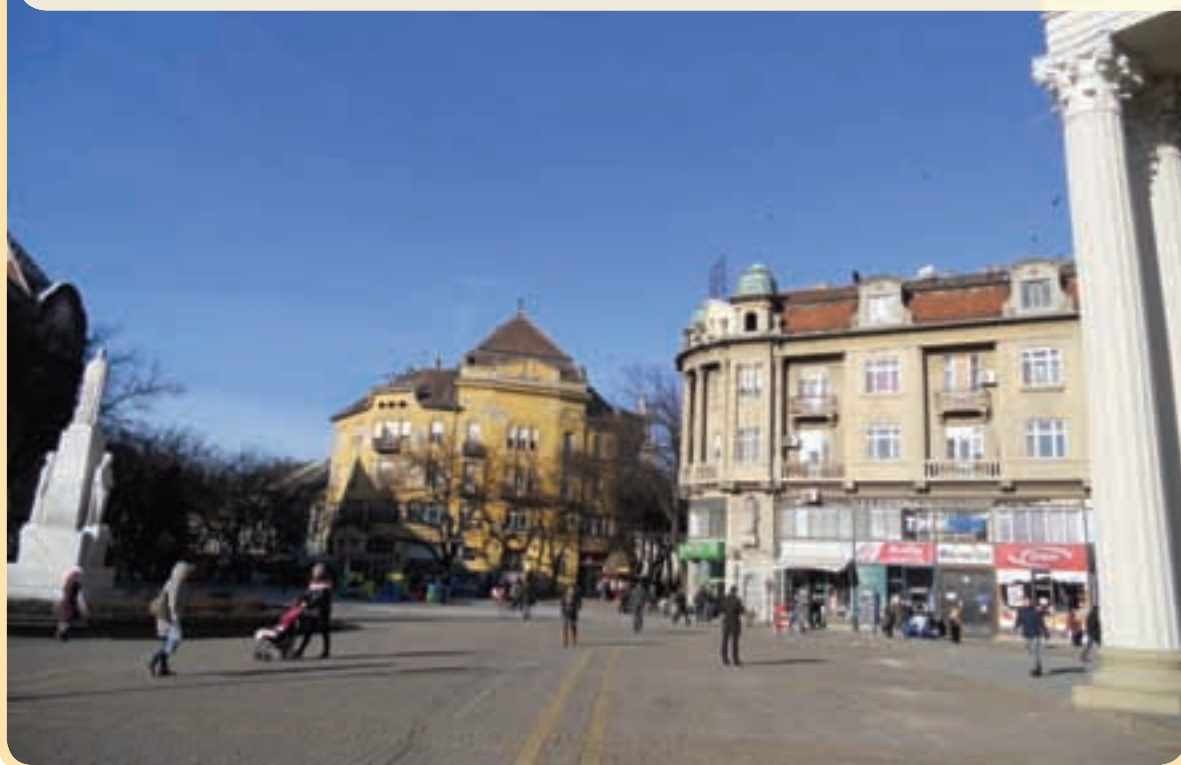

Palača preko puta Gradske kuće (Trg Republike 2) podignuta je 1911./12. godine, dakle, ne samo u neposrednom susjedstvu središnje gradske građevine, nego i u vrijeme njenog nastanka. Izgrađena je za potrebe banke, u to vrijeme Mađarske opće kreditne banke, s funkcionalnom namjenom sličnoj današnjoj (podaci iz brošure »Secesija u Subotici i Segedinu«, u okviru prekograničnog programa Srbija – Mađarska). Tada su se u prizemlju i na međukatu nalazile prostorije banke, a na naredna dva kata stanovi za iznajmljivanje, najvjerojatnije bankarskim službenicima, a danas su u prizemlju trgovine, a na ostale tri etaže su stanovi.

Stručnjaci iz oblasti građevine smatraju kako je ova velika zgrada, nesvakidašnje lučnog oblika i impozantnog krova, čiji se atraktivan položaj bolje vidi s visine, ipak ostala u sjeni susjednih popularnijih lokacija: Gradske kuće, kazališta i središnjeg trga. Projektant palače za potrebe banke bio je budimpeštanski arhitekt **Alfred Hajos**. Objekt je neobičan i atraktivan – smatra se, također, među stručnjacima – i po pristupu u projektiranju na ovoj lokaciji. Zgrada je postavljena na kut, ali u zaobljenom obliku, s fasadom koja lučno spaja Trg Republike s Trgom cara Jovana Nenada.

Zanimljiva fotografija iz prošlosti grada, s pogledom preko trga na ovu građevinu, nastala je 1922. godine.

NEKAD
i
SAD

K. K.

Stari i novi običaji

Svatko od nas pridržava se nekih običaja, naročito onih koje su ih naučili roditelji. Često ove običaje, ako traju duže povjesno razdoblje, zovemo i kulturnom tradicijom. Naša kulturna tradicija vezana je uz krišćansku-judejsku kulturu i iz te kulture proizlaze i naše tradicije. Često se pridržavamo nekih običaja, a uglavnom ni ne znamo odakle potječu. Sjećam se, dok su mi bili živi djed i baka, odlazili smo kod njih da im čestitamo Materice ili Oce. Kao dar obično sam dobio orah, jabuku i poneki sitan novčić. Trebam napomenuti da su stanovali u Vučidolu (dio Subotice), gde je djed imao pekarnicu. Tada su, osim djedinog brata, u cijeloj ulici živjeli »fajnisusi« (kao dijete tako sam nazivao stare bake koje su sjedile na ulici i tim riječima su me pozdravljali). Kada sam pitao oca »ko su ti fajnisusi«, jer sam te bakice viđao kako u »ambetušu« sjede i čekaju da se ispeče kruh, kolač ili prase, i iz njihovog međusobnog razgovora shvatio sam da ne govore moj materinji jezik, a ne govore ni srpski, kako su govorili moji drugovi iz ulice. Otac mi je objasnio da su to Bunjevci koji žive u tim krugovima koji su zvani Gat, odnosno Ker. Pošto smo treće nedjelje došašća u porodici čestitali ženama Materice, odnosno četvrte muškarcima (i meni) Oce, odlučio sam ova moja gledanja iz trećeg kuta posvetiti Božiću i običajevima vezanim uz ovaj vjerski praznik kako ih je svojedobno opisao **István Iványi**.

IVÁNYIJEV OPIS OBIČAJA

U svojoj dvotomnoj monografiji o slobodnom kraljevskom gradu Subotici István Iványi je jedan dio (10. poglavlje drugog toma) posvetio Bunjercima i njihovima običajima. »Kod Bunjevaca najveselija svečanost

je svadba. Svadbe su redovito održavane završetkom poljskih radova, odnosno kada je bilo gotovo i novo vino i traju do adventa, četiri sedmice prije Božića«, piše on. Zatim detaljno opisuje običaje vezane uz svadbu i veselje koje je trajalo danima. Gradske vlasti su ovo pretjerano veselje pokušali ograničiti na jedan dan; na koncu su imućniji obično svadbu držali tri dana. »Prvi službeni posjet svekrvi događa se trećeg tje-

(božićnjak)...koji je tu do Nove godine, kada svaki član obitelji dobije jedan komad, čak i domaće životinje.«

TKO JE BIO POLOŽAJ?

»Za vrijeme trajanja božićnih praznika svaki bunjevački gazda nastoji si pribaviti jednog gosta koji će ga nadomjestiti (zamijenti, op. a.) kada on od prekomjernog ica i pića posustane. Za vrijeme božićnog posta on

za vrijeme Nove godine, kada mu prestaje dužnost položaja. Na odlasku gazdarica mu daruje kolač, a gazda jednu poveću rudu kobasice koju mu vezuju oko vrata«. Iványi je ovdje citirao pisanje lista subotičke *Bačke* iz 1872. godine, broj 52.

INTERKULTURALNOST

Na koncu ovog poglavlja Iványi konstatira: »Mađari su od Bunjevaca preuzeli mnogo obi-

na adventa, i ovaj dan se naziva Materice (praznik majki) kada djeca i stariji kucaju kod svake njima poznate žene čestitajući Materice. Povodom toga su dobijali sušeno voće, orahe. I zet toga dana prvi puta posjećuje kuću svekra i svekrve, a za poklon dobije torbu ukrašenu čilimom. Sljedeća, četvrta sedmice adventa je dan očeva. Djeca sada idu čestitati Oci i za to dobijaju male svote novca. Za vrijeme Božića Bunjevci kao podsjećanje na mjesta Isusovog rođenja, na pod sobe, bacaju slamu. Svijeća uvijek gori, a stol je postavljen, na kojem stoji jedan veliki kolač

prvi počinje jesti češnjak, nasjecan u med da bi se odvratile zle sile (kako se vjeruje) od doma. Prvog dana Božića, popodne, poznanici, rođaci, susjedi položaju šalju, donose bukaru, poveću bocu punog vina; koju mora ispiti. Za nekoliko krajara može se sporazumjeti s donositeljem da on popije (što je sam donio, op. a.). Tri dana položaj se ne smije mrdnuti iz kuće nego se tamo treba veseliti i uveseljavati i društvo.« Ako gazda pronade dobrog položaja koji ne posustane, njime se hvali posvuda nekoliko sedmica. Zato ga »rezervira i za sljedeću godinu, već

čaja, kao što su npr. »praćenja«, koje su nadaleko proširile gostoljubivost našeg grada. Običaje su preuzeli s originalnim nazivima. Tako i oni idu čestitati Materice i Oci, za vrijeme Božića drže položaja, i kome se to sviđa, ne bježi ni od praćenja (običaja da veselo društvo danima »prati« članove od jedne kuće do druge, op. a.), a svadbene povorke i oni vode preko tržnice i glavne ulice itd.«. Mađari i danas preuzimaju neke običaje od Slavena, npr. ljubljenje tri puta (što je zapravo arapski običaj), odlazak na slave, ali o ovim novim običajima drugi put.

BOŽIĆNI PROGRAM U HRVATSKOM DOMU U SOMBORU

Vrijeme radosti

HKUD Vladimir Nazor priredio je u nedjelju, na Oce, Božićni koncert i izložbu božićnog kolača božićnjaka

Božić je vrijeme radosti, a u iščekivanju najradosnijeg događaja HKUD Vladimir Nazor proteklih 13 godina priređuje Božićni koncert i izložbu božićnog kolača božićnjaka. U tradiciji bunjevačkih Hrvata u Bačkoj kolač božićnjak zauzima posebno mjesto, pa se izložba priređuje sa željom da se to umijeće i tradicija sačuva. Osim kolača koje su pripremile žene iz Sombora i s okolnih salaša izloženi su i božićnjaci iz Subotice.

»U ime Katoličkog društva Ivan Antunović mi smo u Sombor donijeli četiri božićnjaka, a napravile su ih žene iz Subotice i Male Bosne. Svi ovi kolači bili su izloženi u Subotici, a poslije izložbe u Somboru jedan će biti dar biskupiji, dva župama, a jedan ćemo vratiti domaćici. Kada poredimo način izrade božićnjaka u Somboru i Subotici razlika skoro da i nema, osim u neki sitnica. Primjerice, figurice na

božićnjacima iz Sombora prelamaju se žumancem, dok su u subotičkom kraju one ostaju bijele. Ali rekla bih da su i jedni i drugi božićnjaci prava umjetnička djela i drago mi je što vidim

koji se zove *vajnaht štolen*. Ne može se to ni prevesti kao božićni kolač već je to *vajnaht štolen*. Pravi se od slatkog tijesta koje je napunjeno suhim grožđicama. U novije vrijeme dodaje se i

Vlajankov iz Udruge Nijemaca Gerhard iz Sombora.

»Ovo je lijep način da završimo naše aktivnosti u godini u kojoj smo obilježili 80-tu obljetnicu Nazora. Hvala svima koji su nas podržali u tome. Sve naše naredne aktivnosti bit će u 81. godini naše udruge i zato hvala svima vama koji ste sudjelovali u dosadašnjem radu i svima vama koji ćete svoj doprinos ovoj udruzi davati i ubuduće«, kazao je **Mata Matarić**, predsjednik HKUD-a Vladimir Nazor.

A u jednosatnom božićnom koncertu sudjelovali su članovi Nazora, Mađarske građanske kasine, Udruge Nijemaca Garehard i somborskih župa. Bio je to program koji je posjetitelje, koji su napunili dvoranu Hrvatskog doma, kroz božićne pjesme uveo u vrijeme božićne radosti.

Z. V.

da i mlade žene čuvaju ovu tradiciju«, kaže **Marija Mandić**.

»Stoljetna tradicija Nijemaca koji su naselili ove prostore je, uvjetno da kažem, božićni kolač

marcipan, ali to je novum koji nije dio tradicije. Ovaj kolač pravi se prije Božića, a služi se na sam Božić i njime se služe ukućani i gosti«, kaže **Klara**

BOŽIĆNI KONCERT U MONOŠTORU

Sveta noć

Članovi KUD-a Hrvata *Bodrog* priredili su 18. prosinca Božićni koncert. Za tu prigodu pozornica Doma kulture pretvorena je u betlehemsku štalicu. *Bodrog* Božićni koncert priređuje već nekoliko godina za redom, a glavni sudionici programa su *Bodrogovi* mališani. Program je osmislila i režirala **Anita Đipanov-Marjanović**.

»Svake godine koncert ima svoju određenu temu. Prošle godine, da podsjetim, tema je bila jedna velika zimska bajka ispred kamina, a ove je prikaz svete noći Isusova rođenja«, kaže Anita.

Program je počeo najavom anđe-

la, a završio se poznatom hrvatskom božićnom pjesmom »Božić dolazi« i zajedničkom božićnom čestitkom. Oni koji su nestrpljivo očekivali početak koncerta bili su mališani koji su se za ovu prigodu vrijedno pripremali mjesec dana. Iako je dvorana monoštorskog Doma kulture bila puna posjetitelja, mališani su se odlično snašli u povjerenim im ulogama, svjesni rado sti predstojećeg Isusovog rođenja.

Prije koncerta održan je Božićni sajam i Multimedijalna izložba *Milan Konjović i Monoštorci* koje je priredila Udruga građana *Podunav* iz Monoštora.

Z. V.

23. prosinca 2016.

TJEDAN U BAČKOJ

Izgubljena utrka

Izjavio je ovih dana predsjednik Gospodarske komore u Subotici **Slobodan Vojinović** kako Subotici nedostaje radnika, pa svakodnevno u gospodarsku zonu u Malom Bajmaku stižu autobusi kojima se dovoze radnici iz Sombora. Ne znam hoće li se s konstatacijom kako ima viška posla, a manjka radnika baš složiti Subotičani, ali iskreno da kažem voljela bih da sam ovakvu vijest pročitala i u Somboru. Primjerice, kako nova somborska poduzeća nemaju dovoljno radnika s područja Sombora, pa u Sombor svakodnevno stižu autobusi radnika iz recimo Kule ili Odžaka. No, sva je prilika da ovakve vijesti iz Sombora neće još dugo biti i sva je prilika da ćemo iz Sombora čitati vijesti kako ovaj centar Zapadnobačkog okruga i dalje kaska u prosječnim zaradama za manje razvijenim (ili je barem tako nekada bilo) općinama regije. I još samo riječ-dvije o tom »izvozu« radne snage iz Sombora u Suboticu. Priča se kako Somborci (ili preciznije Somborke) koje rade u jednoj talijanskoj kompaniji u Subotici imaju (nezanemarljivo) veću plaću od svojih kolegica koje rade u istoj toj kompaniji u Somboru. I tako obrni, okreni dolazimo ponovno na isto (već vapijuće pitanje) kada će se u Somboru početi graditi neka ozbiljna tvornica? Jer gledajući one ostatke ostakaka nekadašnjeg somborskog gospodarstva ne mogu a ne zapitati se: gdje to danas još i mogu raditi oni kojima je mirovina daleka budućnost, oni koji s mađarskom ili hrvatskom putovnicom u džepu još nisu potražili bolji život vani? Ne mogu, a ne zapitati se gdje su i što rade tisuće nekadašnjih radnika uljare, tvornice mesnih preradevina, tvornice stočne hrane, specijalnih vozila, tvornice obuće, tvornice rukavica, tvornice akumulatora...?

Zašto Sombor nema barem neku mini gospodarsku zonu, s barem dvije-tri tvornice? Gdje smo i zašto smo izgubili utrku s drugim sredinama, mi koji se hvalimo kako smo blizu dvije (europske) granice, blizu Dunava, blizu aerodroma koji (godinama) obećava, kako smo dio neke buduće slobodne zone? Jesmo li je izgubili onda kada je postalo jasno da mi onome tko želi graditi ne možemo ponuditi čak ni голу parcelu za to, a da ne govorim pride o svoj pratećoj komunalnoj infrastrukturi? Jesmo li tu utrku izgubili onda kada su neki investitori čak prijetili i tužbama jer zakupljene parcele nisu komunalno opremljene ni poslije nekoliko godina? I hoćemo li barem moći biti na startu za godinu-dvije, kada se, kako čujem, planira konačno opremanje takozvane mini zone od 40 hektara s 10-12 parcela?

Z. V.

BOŽIĆNI OBIČAJI U SOTU

Draži obiteljskog okupljanja

Božićni blagdani, vrijeme je obiteljskog okupljanja, darivanja ali ujedno i prilika za prakticiranje svih onih običaja kojima su nas naučili naši stari. U nekim obiteljima takve vrste nekadašnjih običaja su išezle, pa se čini da je najradosniji kršćanski blagdan nekako i izgubio tu svoju čar. Nekako danas smo se svi okrenuli modernim metodama, pa se radost Božića svela samo na neke manje bitne stvari, dok su tradicionalni običaji polako išezli. Vrijeme božićnih blagdana, posebna je radost i za obitelj

prosto smo se utrivali tko će prije stići do susjeda, kumova, rodbine. Bio je takav običaj da djeca uđu u kuću kleknu i kažu: 'Čestit vam Badnji dan, Adama i Evu, da imate puno pilića, prasic, pačića, ovaca i punu kesu novaca', prisjeća se djed Mija: 'I onda domaćin uzme kukuruza baci po djeci i mi onda dobijamo orahe i jabuke. I bili smo sretni i zadovoljni onim što smo dobili, jer u to vrijeme nije bilo čokolade i bombona kao danas'.

A u skoro svakoj obitelji u Sotu, već u jutarnjim satima ložila se *furuna*. Toga dana stare

dan djelili jabuku. S radošću smo zatim ljuštili orahe i gledali smo jesu li pušljivi ili zdravi. Jer po vjerovanju, ako je orah zdrav, bit ćeš i ti zdrav, a ako nije bit ćeš bolestan. Bila je velika radost za nas djecu igrati se u slami. Otac je uvijek ubacivao i po koji dinar, pa ako ga pronađemo, našoj sreći tada nije bilo kraja».

TRPEZA

A kada je blagdanska trpeza u pitanju, nekada se nije pripremalo kao danas. Soćani su za tu priliku pripremali posnu hranu za Badnji dan, ali po starinskim običajima:

»Posna juha od graha, papula i poslije toga 'pupačke', tači s makom i orasima ili rezanci. Kasnije, u novije vrijeme, juha od rajčice i pečena riba. Pupačke su se pravile od tijesta za kruh, koji se najprije pekao u rerni, a potom popurio u vodi i miješalo se s orasima ili makom. I to se jelo tijekom dana. Tek poslije polnoćke kada se vratimo kući, jeli bismo lučenje, hladetinu, i to je za nas bilo pravo slavlje poslije posta«. Na sam dan Božića, nakon svete jutarnje mise za djecu i odrasle, ispred crkve su se okupljali ljudi u velikom broju čestitajući jedni drugima Božić:

»Ispred crkve je bila jedna velika lipa, tu smo se okupljali i nakon toga odlazili svojim kućama na obiteljski ručak. Sutradan na blagdan svetog Stjepana, poslije mise, sotski tamburaši išli su od kuće do kuće čestitajući Stjepanima imendan. Tako je bilo i trećeg dana Božića, na blagdan svetog Ivana. Toga dana svečari su obično pržili kobasicu i rebra i time služili svoje goste«, prisjeća se Mija.

Postojao je još jedan običaj u selu, koji je vremenom zabranjen. Ispred crkve u Sotu pucalo se iz topova, jer u to vrijeme nije

bilo petardi:

»A top je bio komad željeza koji je imao rupu na sebi i sa strane jednu manju rupicu. On se nabijao crnim barutom i iz toga se pucalo. To se uglavnom radilo u ponoć. Ali toga danas više nema«.

IZGUBILO NEKADAŠNJU DRAŽ

Danas se u obitelji Dovčakovih gotovo na isti način obavljaju pripreme za Božić. Danas je trpeza mnogo bogatija, pripremaju se bogatija jela, mada, kako kažu, obilježavanje ovog blagdana nekada je više imalo dušu, baš zbog svih tih običaja kojima su se djeca mnogo više radovala nego danas: »Ukućani su se tijekom tih dana više okupljali i družili nego što je to danas slučaj. Bilo nam je jako važno da se okupimo, družimo. I pored toga što u ono vrijeme nije bilo struje, sve nam je nekako bilo milije i draže. Nije bilo ničeg ljepšeg nego kada nam majka donese okićenu 'fenju' (okićenu kleku koja se brala u sotskim utrinama) i nije bilo veće radosti za nas djecu. Ona se kitila kolačićima, 'mačkama u džaku', jer nije bilo kao danas raznih ukrasa za bor«.

Za obilježavanje blagdana danas, ovaj Soćanin kaže:

»Običaji se i danas održavaju, samo su nekako 'izlomljeni' i dopunjeni nekim modernijim. Ono što je važno, to je da nije izgubio svoju draž i da je još uvijek ostala draž, obiteljskog okupljanja. Danas svojoj djeci prenosim te stare običaje na svoje unuke, jer ih smatram veoma važnim kako se draž ovog velikog kršćanskog blagdana ne bi izgubila«, kaže na kraju razgovora Mija.

S. Darabašić

Dovčak iz Sota. U ovoj obitelji još uvijek se prakticiraju nekadašnji običaji. A kako je to bilo nekada u Sotu i kako su se mještani pripremali za Božić pričao nam je starosjedilac Sota **Mija Dovčak**.

VELIKE PRIPREME

Pripreme su počinjale tijekom četiri tjedna adventa kada su svi Soćani redovito išli na mise zornice već u ranim jutarnjim satima:

»Tada je vrijeme bilo družićje. Bilo je puno više snijega, ali to nama djeci nije smetalo. S radošću smo išli svako jutro u crkvu i tako sve do Badnjaka. Na Badnji dan već u ranim jutarnjim satima išli smo čestitati i

žene mijesile su pletenjak, bijeli kruh koji se jeo navečer i na dan Božića:

»Osim toga, baka nam je pekla i pogaču jer je bio post, a od tijesta od kruha koji je za taj dan mijesila, pekla je mekike. To se jelo predveče, kada smo svi posjedali za sto a na njemu je bilo žito, upaljena svijeća, tanjur s jabukom, orasima, medom i češnjakom. To je bilo obvezno. Za stol je otac donosio slamu uvezanu u snop, čestitajući nam pri ulasku Badnju večer. Na slami je obično sjedila baka da bismo potom izmolili Očenaš nakon čega je otac isjekao jabuku na komade. Svatko od nas je dobio komad jabuke da bi otac rekao: 'Jedite ovu jabuku i ako se nekad izgubite, sjetite se s kim ste na Badnji

KONCERT ZA DAN DRUŠTVA

HKPD Matija Gubec živi već 113 godina

Navršilo se već 113 godina od osnutka jednog od najstarijih društava u Vojvodini, Hrvatskog kulturno-prosvjetnog društva *Matija Gubec* iz Rume. Tijekom ovog dugog razdoblja kroz Društvo su prolazile generacije i generacije vrsnih tamburaša, folklorista, glumaca... Okosnica rada Društva oduvijek je bio Veliki tamburaški orkestar. HKPD Matija Gubec iz Rume jedan je osnivača dva najznačajnija festivala tamburaške glazbe u bivšoj Jugoslaviji – Festivala tamburaških orkestara Srbije koji se

ćeg Gradskog tamnuraškog orkestra. Veliki tamburaški orkestar svoj nastup počeo je izvođenjem skladbe U Rumi na Bregu koju je svojedobno upravo ovom orkestru i Društvu posvetio jedan od najznamenitijih vojvodanskih skladatelja **Sava Vukosavljev**, a potom su se svojim skladbama predstavili pet vokalnih solista: **Dunja Divić**, **Marija Ratančić**, **Katarina Atanacković**, **Zoran Lepšanović** i **Dušan Stupar**, pod ravnanjem dirigenta i umjetničkog voditelja orkestra **Josipa Jurce**. Kao na vrpici, jedna za drugom redale

održava u Rumi i Festivala hrvatske (jugoslavenske) tamburaške glazbe u Osijeku. Povodom tog značajnog jubileja u subotu, 17. prosinca, u velikoj dvorani Kulturnog centra u Rumi održan je cjelovečernji koncert Velikog tamburaškog orkestra, na kome su kao gosti nastupili i članovi Gradskog tamburaškog orkestra **Branko Radičević** iz Rume. Prije početka programa sve prisutne pozdravio je predsjednik hrvatske udruge iz Rume **Pavle Škrobot**, a koncert je otpočeo izvedbom gostuju-

su se pjesme: *Žute dunje*, *Mala tema* iz Srijema **Darka Kraljića**, *Šumi, šumi, javore*, a potom i ruske romance i pjesme **Zvonka Bogdana**. Na kraju, **Dušan Stupar** je izveo pjesmu *Srijemu se vraćam* **Ivice Plivelića** koja predstavlja himnu protjeranih Udruga protjeranih Hrvata iz Srijema, Bačke i Banata koju je orkestar izveo na koncertu u Zagrebu u povodu obljetnice rada spomenute udruge, kao i pjesmu **Josipa Jurce** *Neka nam živi Vojvodina*.

S. D.

TJEDAN U SRIJEMU

Očekujući bolje dane

Gotovo sve općine u Srijemu 2016. godinu ocjenjuju kao veoma uspješnu. Ako ne po ostvarenim rezultatima, onda po započetim projektima koji će, prema najavama, biti završeni u idućoj godini. U najzapadnijoj srijemskoj općini Šidu obećavaju konačno otvaranje industrijske zone i dolazak investitora. U gradu na Savi, Srijemskoj Mitrovici, čelnici ističu da je 2016. godina godina velikih infrastrukturnih projekata, a u idućoj najavljuju izradu plana kapitalnih projekata za razdoblje u narednih pet godina, a koji se odnosi na infrastrukturu i komunalnu djelatnost. Srijemska općina koja se po mnogo čemu izdvaja od ostalih je Stara Pazova gdje su svi do sada infrastrukturni projekti realizirani, poput rekonstrukcije centara većine naselja, izgradnje suvremenih objekata vrtića, obnove domova kulture, asfaltiranje svih ulica, izgradnje prometnica. Ova općina je u više navrata od strane državnog i pokrajinskog vrha, isticana kao primjer kako bi se jedna lokalna samouprava trebala razvijati. Ono što ovu općinu također izdvaja od drugih jeste i činjenica da je jedna od rijetkih sredina gdje populacija ubrzano raste. Sve su to podaci koji idu u prilog tomu da ova općina dobije status Grada koji će uskoro prema najavama resornih ministarstava i dobiti. Za rumsku općinu se opet kaže da je, barem što se Srijema tiče, u odlazećoj godini bila lider u investicijama s obzirom na to da su u ovom gradu otvorene brojne tvornice u kojoj se zapošljavaju, osim građana rumske općine, i radnici iz susjednih gradova. Rezultati rada idu u prilog činjenici da se nešto u Srijemu konačno pomjerilo s mrtve točke, ali je još uvijek prisutno nezadovoljstvo građana koji sredstva za egzistenciju pronalaze u susjednim državama. Takvih građana u Srijemu je nažalost u ovoj godini veliki broj. Razloga za to je mnogo. Prije svega, zbog toga što ne mogu pronaći zaposlenje u Srijemu, a i na onim mjestima gdje rade ne mogu osigurati svojoj obitelji dovoljno sredstava za izdržavanje. Iako stižu obećanja da će se situacija uskoro promijeniti na bolje, čini se da mnogi više nemaju vremena za čekanje. Na stranu činjenica koliko je to pogubno za mnoge obitelji i kako sve to utječe na njihov opstanak. Financijski moment bio je nažalost presudan u odlukama mnogih da odu u »bolji život«.

Predstojeći blagdani upravo su prilika da se članovi takvih obitelji okupe i barem u tim danima osjete blagodeti obiteljskog života. I onda ponovno u radne pobjede, u iščekivanje nekih boljih dana koje nam stalno obećavaju, a koji se čine tako neizvjesnim i dalekim.

S. D.

Blagdanska čarolija u Zagrebu

Zagrebački Advent u izboru posjetitelja portala *European Best Destinations* drugu godinu za redom proglašen je najboljim u Europi. Prošle je godine Advent u Zagrebu posjetilo gotovo 70 tisuća ljudi iz Hrvatske i inozemstva, a sudeći prema gužvi koju smo doživjeli tijekom nekoliko

dana boravka u ovoj prijestolnici Božića, ove godine će zasigurno brojka turista biti još veća.

Svake godine božićna ponuda u Zagrebu sve je bogatija i bolja. Program ovogodišnjeg Adventa, sedmog po redu, kao i dosadašnjih godina uključuje Božićnu bajku na Trgu bana Jelačića, Advent na Europskom

trgu i u parku Zrinjevac, Ledeni park s klizalištem na Tomislavovom trgu, Fuliranje u Tomićevoj i Kurelčevoj ulici, dok je novost Advent na Gornjem Gradu s otvorenim dvorištima poznatih palača te u Galeriji *Klovičevi dvori* i na Štrošu. Novost je i Advent u Novom Zagrebu, odnosno Ledena bajka Djeda Mraza na Zagrebačkom velesajmu i pred Muzejom suvremene umjetnosti, a novi su programi i u tzv. Design Districtu od Iblerovog do Kvaternikovog trga te Advent u tunelu Grič. Da rezervirate jedan cijeli dan ne biste uspjeli

sve običi. Sva sreća programi na gotovo svim lokacijama traju sve do 8. siječnja.

U ovo najljepše i najveselije vrijeme u godini cijeli užu i širi centar grada su raskošno okićeni. Cijeli grad je zaodjenut srebrnkastim svjetlucanjem žaruljicama koje aludiraju na snijeg i led. Na Tomislavcu su predivno okićena stabla, kao u bajci, a ništa manje nije lijepo niti na Zrinjercu koji je već »stara dama Adventa u Zagrebu«. Bijelih žarulja ima i na Trgu te u okolnim ulicama, a crveno-bijelo-plava svjetlosna dekoracija proteže se od Cvjetnog do hotela

Dubrovnik. Lijepo je i šareno. Kao da je svjetlucavi karavan došao u Zagreb.

Svugdje ima nečega i nekoga. Ljudi su vani i uživaju. Na sve strane su čaše iz kojih miriše kuhano vino, ili one iz kojih miriše malo drukčije, a zovu se *Rakija 2 go*. Jedu se fritule i razne kobasice, kliže se i naravno, fotografira. Nešto lebdi u zraku što Vas tjera na veselje. Sa svih strana se čuje Božićna glazba, poput *Veselje ti navješćujem* i *U to vrijeme godišta*, što mi se posebno dojmilo. A ako vam je i pored ogromnog broja turista i kuhanog vina i dalje hladno, grijalica, kao i deka ima apsolutno svugdje po terasama kafića!

Gdje god da se stvorite u širem centru, par koraka vas dije-

li od neke zabave, žive svirke, performansa ili predstave. A uličnih pjevača na cesti ima posvuda. Od Kaptola, pa sve do Glavnog kolodvora zaista imate što raditi i jesti i piti i zagrijati se. Harmonija mirisa, okusa, zvukova i pozitivnog raspoloženja u vrijeme adventa zaista dominira ulicama ovoga grada s milijun srca.

Tek kad ga posjetite shvatit ćete zašto Advent u Zagrebu ima slogan *Doživi čaroliju*. Preko fotografija je također lijep, ali se Božićna toplina kojom on odiše ne može osjetiti dok se ne doživi. Ima nešto u Zagrebu, a to su ljudi koji ga čine, i tog nema nigdje. Zato posjetite Zagreb u vrijeme adventa, neće Vas ostaviti ravnodušnim!

J. D. B.

23. prosinca 2016.

Rezultati natječaja za nakladničku djelatnost

NOVI SAD – Pokrajinsko tajništvo za kulturu, javno informiranje i odnose s vjernim zajednicama objavilo je rezultate sedam natječaja u području kulture za 2016. godinu, raspisanih u listopadu. Na Natječaju za sufinanciranje nakladničke djelatnosti na jezicima nacionalnih manjina od hrvatskih nakladnika sredstva su dobili: NIU *Hrvatska riječ* iz Subotice za knjigu **Vesne Huske** *Dnevnik jedne cure i jednog dečka* (250.000 dinara) i Matica hrvatska Subotica za knjigu **Milovana Mikovića** *Otići nekamo* (20.000 dinara). U pitanju je ukupno 270.000 dinara.

Natječajem je ukupno raspoređeno 2.019 milijuna dinara. Najviše sredstava izdvojeno je za naslove (njih 4) na slovačkom jeziku (500.000 dinara), za dva naslova na rumunjskom 480.000 dinara, za po jedan naslov na bunjevačkom i rusinskom izdvojeno je 390.000, odnosno 300.000 dinara. Nakladnici iz mađarske, kao najbrojnije manjinske zajednice, dobili su najmanje sredstava – ukupno 80.000 dinara za 7 naslova.

Razgovor o palači Raichle

SUBOTICA – U povodu 112. obljetnice izgradnje Raichle palače, u kojoj se danas nalazi Suvremena galerija Subotica, u srijedu 28. prosinca u toj će Galeriji biti održan razgovor na temu posljednje restauracije toga objekta, kao i njegove budućnosti. Na ovu temu govorit će dugogodišnja ravnateljica Galerije **Olga Šram** i arhitekt **Gábor Demeter**. Moderatorica je aktualna ravnateljica Galerije **Nela Tonković**. Početak je u 19 sati.

Božićni koncert u subotičkoj katedrali

SUBOTICA – Tradicionalni, 27. po redu, Božićni koncert u subotičkoj katedrali bit će održan večeras (petak, 23. prosinca) u 19.30 sati. Sudjeluju: Katedralni zbor **Albe Vidaković**, **Szent Teréz székesegyházi kórus**, **Collegium Musicum Catholicum**, Dječji katedralni

zbor **Zlatni klasovi**, Subotički tamburaški orkestar te solisti: **Alenka Vojnić**, **Mónika Saláta**, **Franjo Vojnić Hajduk**, **Emina Tikvicki** i **Marko Križanović**. Dirigent je **Miroslav Stantić**. Ulaz je slobodan.

Rade Šerbedžija u Novom Sadu i Somboru

NOVI SAD/SOMBOR – Poznati glumac **Rade Šerbedžija** sa svojim orkestrom *Zapadni kolodvor* održat će koncert u ponedjeljak, 26. prosinca, u Srpskom narodnom pozorištu u Novom Sadu. Koncert nosi naziv *Uzalud je budim*. Očekuju se gosti iz svijeta filma i glazbe. Koncert počinje u 20 sati.

Dva dana kasnije, u srijedu 28. prosinca, Šerbedžija će sa svojim orkestrom nastupiti i u Narodom kazalištu u Somboru. Početak je u 20 sati.

Božićni koncert u franjevačkoj crkvi

SUBOTICA – Božićni koncert u subotičkoj Franjevačkoj crkvi bit će održan u srijedu, 28. prosinca. Sudjeluju: Zbor sv. Cecilije pod ravnanjem s. **Mirjam Pandžić** i Subotički tamburaški orkestar. Početak je u 19 sati, a ulaz je slobodan.

Novogodišnji Gala koncert u Novom Sadu

NOVI SAD – Vojvođanski simfonijski orkestar i Lelo Nika trio, pod dirigentskom palicom **Stanka Jovanovića** održat će Novogodišnji Gala koncert 28. prosinca u Srpskom narodnom pozorištu, s početkom u 20 sati. Publiku očekuje raznolik program polki, marševa, igara. Nesvakidašnji spoj harmonike, cimbalu, kontrabasa i simfonijskog orkestra je ono po čemu će se ovaj razlikovati od koncerata koje ste do sada čuli, najavljuju organizatori.

Prodaja ulaznica po cijeni od 800, 1000 i 1200 dinara vrši se na blagajni SNP-a.

Novi svezak Klasja naših ravni

SUBOTICA – Novi svezak časopisa za kulturu, umjetnost i znanost *Klasje naših ravni* (5-12 za 2016. godinu) posvećen je jednim dijelom nedavno preminulom književniku **Lazaru Merkoviću**. Osim tekstova o Merkoviću, ovdje su i književni radovi (priče, pjesme), prikazi knjiga, intervjui te tekstovi iz povijesti. Među ostalim, predstavljeno je stvaralaštvo četiriju suvremenih židovskih pjesnika (**Rahela Bluwstein Sela**, **Jehuda Amihaj**, **Ilan Sheinfeld** i **Aleksandar Šimonović Korotko**). Tekstove u novom broju *Klasja* potpisuju: **Boško Krstić**, **Milovan Miković**, **Igor Žic**, **Stevan Mačković**, **Božica Zoko**, **Ruža Silađev**, **Nevenka Nekić**, **Đorđe Dragojlović**, **Ljiljana Žegarac-Tenjović**, **Đuro Vidmarović** i **Jelena Zarična**. Časopis *Klasje naših ravni* izlazi u nakladi Matice hrvatske Subotica.

110. OBLJETNICA IZLASKA PRVOG BROJA PETROVARADINSKOG TJEDNIKA

Fruškogorac – svjedok lokalne povijesti i događanja

Svečanost povodom obilježavanja 110. obljetnice izlaska prvog broja tjednika *Fruškogorac* održana je 17. prosinca u Povijesnom arhivu Novog Sada. *Fruškogorac* je bio petrovaradinski list za zabavu, pouku i gospodarstvo na hrvatskom jeziku. Kao takav, važan je za Hrvate u Petrovaradinu, među ostalim i kao svjedočanstvo njihove duge prisutnosti u tom srijemskom gradiću. Izlazio je u dva perioda: tijekom 1906. i 1907., te 1922. i 1923. godine.

»OŽIVLJENI« FRUŠKOGORAC

Da svečanost bude još posebnija pridonio je i novi, simpatični list *Fruškogorac* objavljen ovim povodom.

»Zamislili smo kako bi *Fruškogorac* mogao izgledati danas i napravili smo jedan simpatičan broj koristeći neke od tekstova iz starih izdanja lista, ali i one koji se mogu staviti u kontekst sadašnjeg vremena«, rekao je Petar Pifat.

Ujedno, bio je to prvi tisak koji je izlazio u Petrovaradinu.

Organizator ove obljetnice bio je HKPD *Jelačić* iz Petrovaradina, uz potporu Zavoda za kulturu vojvođanskih Hrvata i Pokrajinskog tajništva za obrazovanje, propise, upravu i nacionalne manjine nacionalne zajednice.

PARTNERSKA SURADNJA

Prisutne je na početku večeri pozdravio ravnatelj Povijesnog arhiva Novog Sada **Petar Đurđev** izrazivši veliko zadovoljstvo što se ovakva svečanost održava baš u toj instituciji.

»Željeli smo biti mali, moćni partneri u ovom izuzetnom projektu. Upravo ove novine daju nemjerljiv značaj istraživačima i povjesničarima u rekonstrukciji lokalne povijesti«, rekao je Đurđev.

Predsjednik HKPD-a *Jelačić* **Petar Pifat** je izrazio zahvalnost Povijesnom arhivu na gostoprимstvu, te istaknuo kako je interesiranje za *Fruškogorac* u udruzi pokrenuo **Davor Martinčić**, poznat od ranije po svojem povijesno-istraživačkom

radu, ustupivši im primjerke originalnog izdanja toga lista iz 1922. i 1923. godine.

PRELISTAVANJE NOVINA

Kustosica i povjesničarka Muzeja Novog Sada **Gordana Bulović** je godinama izučavala list *Fruškogorac*.

Tijekom svojeg izlaganja, zajedno s gostima komentirala je i objašnjavala svaku rubriku *Fruškogorca* posebno, predstavljajući tadašnje probleme i naglašavajući tekstove koji su posebno zanimljivi ili pak one situacije koje su iste i danas.

U sklopu obljetnice priređena je i izložba starih primjeraka lista

»Prelistavati novine koje su izlazile prije 110 godina nije nimalo jednostavno, treba se vratiti u to vrijeme kada su ti ljudi živjeli, stvarali i pisali o tom vremenu«, rekla je Bulović.

Fruškogorac, a posjetitelji su se mogli počastiti likerom od maline koji je napravljen specijalno za ovu priliku upravo po receptu iz ovog petrovaradinskog lista.

K. Ivković Ivandekić

UMJETNIČKI AKTIVIZAM (I.)

Pronalaženje kanala za alternativnu umjetnost

*Govoreći o suvremenim domaćim umjetničkim praksama, nalazimo se u situaciji u kojoj je javna sfera kulture stranački politizirana do te mjere da čak više ne govorimo o cenzuri, koliko o autocenzuri, što za posljedicu ima produkciju najblaže rečeno neutralnih programa, čija se kvaliteta mjeri samo na osnovu korektnosti * Sigurno da je i na nama odgovornost da budemo možda malo više zainteresirani za to što se događa i »izvan našeg dvorišta«, kaže Virdžinija Deković*

Postoje li danas umjetničke prakse koje propituju društvene situacije i odnose unutar kojih nastaju? Znamo da postoji umjetnost koja se zadovoljava postojanjem unutar estetskih normi, zagovarajući autonomiju umjetnosti, kao i da postoji umjetnost sa stavom da je umjetnost neodvojiva od društvenog poretka zajednice. Jednostavno rečeno, umjetnici koji se bave angažiranim umjetničkim praksama propituju dominantne društvene odnose unutar važećeg sustava moći.

Može li takva umjetnička praksa podrivati dominantni kulturni ustroj – uzimajući pri ovome pitanju u obzir da se tu ne radi samo o prikazivanju problematičnih mjesta u društvu, nego i o poticanju na promjene. »Ljudi moji, ma je li to moguće?«, temperamentno bi ovo pitanje propratio nekadašnji hrvatski sportski komentator **Mladen Delić** u današnjim okolnostima.

Hoćemo li u ovu priču uvesti i **Josepha Beuysa**, njemačkog umjetnika, performerera, skulptora, teoretičara umjetnosti i nekadašnjeg profesora na Kunstakademie u Düsseldorfu? Naravno da hoćemo, jer se Beuys zalagao za kreativno angažiranje umjetnika u društvu i politici.

Upravo sintagma – umjetnički aktivizam, a što se donedavno nazivalo društveno angažirana umjetnost, ima svoj izvor u konceptu *Socijalne skulpture* Beuysa,

prema kojemu je svaki čovjek kreativni društveni subjekt s potencijalom da kvalitetno sudjeluje u oblikovanju društvenog organizma.

I jesu li politika i umjetnost dva odvojena područja? U pjesmi sastava *Azra* »Nedjeljni komentar« nalazi se jedan od odgovora, rečen na minimalistički precizan

Na istom fakultetu stekla je i diplomu mastera, a sada je na doktorskim znanstvenim studijama menadžmenta kulture i medija. Radila je kao radio voditeljica, novinarka, projektna menadžerica i organizatorica na programima u oblasti kulture. Stalna je suradnica uličnih novina *Lice ulice*, koje na ulicama Beograda i

Virdžinija Deković

način: »Čitam nedjeljni komentar, koji jasno kaže, tko ne misli ovako kleveće i laže... ako ne slušaš, kurvin sine, nećeš ni jesti.«

O angažiranoj umjetnosti razgovarali smo s **Virdžinijom Deković**, menadžericom u kulturi i aktivisticom. Studirala je srpsku književnost s općom književnošću na Filološkom fakultetu u Beogradu. Diplomirala na Fakultetu dramskih umjetnosti.

široj Srbiji prodaju beskućnici, najsiromašniji i najugroženiji pripadnici marginaliziranih grupa.

S kolegama 2011. osniva organizaciju *Tačka komunikacije* u kojoj je najaktivnija. Članica je upravnog odbora Asocijacije *Nezavisna kulturna scena Srbije*. Vjeruje u građansko djelovanje i svakodnevne borbe, voli radio i zajedničke ručkove. Dio je inicijative *Neda(vi)mo Beograd*.

Postoje li danas, ovdje i sada, umjetničke prakse koje su angažirane i kritičke? Ako postoje, kako Vi vidite te prakse?

Kritičke prakse uvijek postoje, samo su nekada dio mainstreama, a nekada su skrajnute, a svjedoci smo da svaki put kada se to događa kritika postaje snažnija. Posebno ona artistska, jer je organska i dolazi iz potrebe umjetnika da odgovore na svijet oko sebe i što je još važnije da postave pitanja koja pokreću važne društvene teme. Govoreći o suvremenim domaćim umjetničkim praksama, nalazimo se u situaciji u kojoj je javna sfera kulture stranački politizirana do te mjere da čak više ne govorimo o cenzuri, koliko o autocenzuri, što za posljedicu ima produkciju najblaže rečeno neutralnih programa, čija se kvaliteta mjeri samo na osnovu korektnosti. Upitno je, dakle, govoriti o sceni kao jedinstvenoj. Opet, svjedoci smo podjela na nezavisnoj sceni i ono što pripada nekakvom javnom sektoru. Na obje strane u svim vrstama praksi je slična situacija i veliki jaz između, na obostranu štetu.

Imaju li te prakse dovoljnu vidljivost kod publike? Ako je nemaju, zbog čega? Obraćaju li mediji u dovoljnoj mjeri pažnju na takve umjetničke prakse?

Tu su prisutna dva problema. Jedan je svakako istovjetnost publike na međusobno sličnim programima. Nezavisna scena

nema snagu da svoju publiku njeguje, uči i razvija, jer već ionako ograničene resurse ulaže u produkciju programa i financijsko opstajanje, pa za ovo važno pitanje recepcije nastalog nikada nema dovoljno vremena i prostora. To je pitanje prioriteta i nažalost publika nije jedan od njih. Medijska vidljivost umjetničkih programa je s druge strane na razini vijesti – prava kritika skoro i da ne postoji, pa je tako zainteresirana javnost osuđena na lako dostupnu oskudnost ili pronalaženje kanala za alternativno informiranje, kao što su blogovi ili slični oblici više osobnih ekspresija, nego kritičke ocjene. I tu ne postoji jasan krivac, niti je problem lako rješiv. Pitanje isplativosti medija nas dovodi u poziciju ograničenih mogućnosti šireg plasiranja informacija o programima, dok se, s druge strane, brzina korišćenja tekstualnog daje malo prostora za komunikaciju javnog dijaloga o suvremenim umjetničkim praksama.

Može li angažirana umjetnost utjecati na ovdašnju kulturnu politiku i druge javne politike koje su s njom u vezi i može li takva kritička umjetnost u određenoj mjeri utjecati i na samo društvo? Smije li ovdašnji »mali čovjek« preko crte ili okreće glavu od takvih umjetničkih izraza?

Skloni sam vjerovati da može, ali samo ad hoc. Ti utjecaji zrcale se u kratkoročnim akcijama rješavanja gorućih problema. Suradnja civilnog i javnog sektora je u teškom položaju i to je osnovni problem kreiranja jedinstvene kulturne politike koja bi u tom pogledu bila participativna i zajednička, a prije svega u interesu vrijednosti težnje ka društvu kakvo priželjkujemo. U takvim okolnostima bi se građani osjećali slobodnijim u preuzimanju uloge korektivnog faktora, a ne samo pristalica ili pasivnih kritičera postojećih praksi. Od velikog značaja trenutno je da Srbija donese i usvoji Nacionalnu strategiju razvoja kulture, jer takvim i sličnim dokumentima, odnosno njihovom operacionalizacijom,

Dobrica Kamperelić: Vruća zona

možete imati sustav na koji reagirate. Ovako, više levitiramo u neorganiziranosti koja pogoduje osobnim interesima.

Što je cilj Asocijacije NKSS? Navedite neki ili neke primjere kako se ti ciljevi konkretno realiziraju u praksi? Imate li možda kontakte s akterima na nezavisnoj sceni Hrvatske?

Asocijacija Nezavisna kulturna scena Srbije je suradnička platforma organizacija, inicijativa i pojedinaca u oblasti kulture i umjetnosti u Srbiji, koja kroz realizaciju i razmjenu programa u zemlji i inozemstvu, aktivnosti jačanja vlastitih kapaciteta i kapa-

citeta svojih članica, kao i kroz dijalog s donositeljima odluka na svim razinama, teži promovirati razvoj inovativnih i kritičkih umjetničkih praksi, utjecati na kulturnu politiku i druge javne politike koje su s njom u vezi, pridonijeti decentralizaciji kulture u Srbiji i uspostavljanju regionalne kulturne suradnje u jugoistočnoj Europi. Kao takva, mreža s preko devedeset članica Asocijacija kontinuirano radi na uspostavljanju dobrih praksi na polju nezavisne umjetničke scene. Jedan od primjera je borba za prostor *Magacina* u Kraljevića Marka 4, koji je od 2007., a posebno u pro-

tekle dvije godine, postao mjesto izvođenja i pripreme velikog broja programa nezavisne kulture. Model koji je uspostavljen za funkcioniranje ovog prostora uz prilagođavanje je preuzet upravo iz hrvatske prakse zagrebačkog centra za nezavisnu kulturu i mlade – *Pogon*. Također, Asocijacija je članica i jedan od osnivača regionalne mreže *Kooperativa*.

Kako se mogu ojačati kapaciteti aktera nezavisne kulturne scene, koja podrazumijeva i angažirane, kritičke umjetničke prakse?

Jedan od načina je svakako bolja suradnja s javnim sektorom i uspostavljanje zajedničkih praksi i programa, što bi objema stranama donijelo nova iskustva i unaprjeđenje u pogledu jačanja kapaciteta na jednoj strani i inovativnost na drugoj.

Drugi je međusobno povezivanje i »ukrupnjavanje« bliskih ideja na kojima bi se zajednički radilo. Ni sama »scena«, čini se, ne radi dovoljno na uspostavljanju dugoročnih suradnji koje bi rezultirale interdisciplinarnim programima za širu publiku i uz efikasnije korišćenje udruženih resursa.

Postoji li centralizacija kulture u Srbiji?

Centralizacija kulture u Srbiji je više mit nego zapravo istina. Činjenica je da se stvari iz Beograda možda glasnije čuju, ali ukoliko odete u većinu mjesta bilo na sjeveru ili jugu, vidjet ćete da postoji ne tako mali broj aktivističkih i/ili umjetničkih inicijativa koje mijenjaju stvari u svojoj okolini. Sigurno da je i na nama odgovornost da budemo možda malo više zainteresirani za to što se događa »izvan našeg dvorišta.«

Je li danas u Srbiji rokenrol još uvijek subverzivan, kao autorski izraz koji bismo mogli svrstati u širu kulturu?

Rokenrol, kao i sve drugo, ima svoj put razvoja u okolnostima suvremenog društva. On ne može biti isto subverzivan kao recimo osamdesetih godina, niti bi to trebalo očekivati.

Zvonko Sarić

Škart kolektiv

IZLOŽBA SLIKA ČLANOVA HLU CROART I NJIHOVIH GOSTIJU

Šest godina prisutnosti na likovnoj sceni

U povodu šeste obljetnice rada, Hrvatska likovna udruga *CroArt* priredila je skupnu izložbu slika svojih članova i gostiju. Izložba je postavljena u Galeriji Otvorenog sveučilišta u Subotici i može se

Karačić-Karas, Kata Šetrov, Slobodan Zovko, Nora Evetović, Nera Matijević i Kristijan Sekulić, te troje gostiju: Jasmina-Gina Tabak, Ivan Šrajber i Miodrag-Mišo Boroš.

Izložbu je otvorio pove-

godišnja izložba HLU *CroArt* pridonosi kontinuitetu rada ovog relativno mladog likovnog udruženja i ujedno predstavlja novi doprinos subotičkoj likovnoj sceni«, kazao je Kopilović.

Sumirajući 2016. godinu, predsjednik HLU *Cro art* Josip Horvat ističe kako je udruga realizirala sličan broj aktivnosti kao i lane. »Uspješno smo realizirali šesti saziv Umjetničke

Koljnofu (Mađarska), gdje smo ostvarili suradnju s tamošnjim Hrvatima. Njegujući suradnju s udrugama hrvatske zajednice diljem Vojvodine, naši su članovi gostovali i u Šidu, Surčinu i Stanišiću«, navodi Horvat dodajući da je sličan plan aktivnosti i za iduću, 2017. godinu.

HLU *CroArt* broji 38 članova od kojih su 19 slikari (mahom amaterski uz nekoliko akadem-

Izložbu je otvorio Branimir Kopilović

pogledati do 4. siječnja 2017. godine.

Svoje najnovije radove izložilo je 19-ero članova udruge: Ruža Tumbas, Cilika Dulić Kasiba, Cecilija Miler, Ružica Miković Žigmanov, Šandor Kerekeš, Marta Peštalić, Eva Horvat Uzon, Kata Seleši, Nela Horvat, Laslo Kelč, Anđelka Dulić, Snežana Buljovčić, Ankica Perge Karačić, Ante

sničar umjetnosti Branimir Kopilović. »Na slikama dominiraju uglavnom pejzaži, odnosno figuralno slikarstvo, uz nekoliko djela koja naginju apstrakciji. U odabiru motiva, uz neke sličnosti, mogu se vidjeti i različitosti pojedinih slikarskih opredjeljenja odnosno zasebnih poetika pojedinih stvaralaca. Što se tehnika tiče, prevladavaju uljane i akrilne boje na platnu. Još jedna

kolonije Stipan Šabić na Paliću i peti saziv likovne kolonije *Panon – Subotica*. Na obje kolonije okupili smo slikare iz zemlje i inozemstva. Slikari *CroArt*-a bili gosti slikarima iz Vinkovaca, Zagreba i Belišća, a ove godine po prvi puta i na likovnim manifestacijama u Dušniku i

skih), a ostali su ljubitelji likovne umjetnosti od kojih većina logistički podupire projekte i aktivnosti udruge.

U programu otvorenja izložbe sudjelovali su gajdaš Augustin Žigmanov te recitatorice Ana Dulić i Maja Andrašić.

D. B. P.

IZLOŽBA SVJEDOČANSTVO TAMBURAŠKE PISMENOSTI S POČETKA XX. STOLJEĆA – DIGITALIZACIJA

Rukopisna muzikalija Aleksandra Aranickog

Otvorenje izložbe *Svjedočanstvo tamburaške pismenosti s početka XX. stoljeća – digitalizacija*, koju su osmislile i postavile knjižničarke **Bernadica Ivanković** i **Nevena Mlinko**, upriličeno je uz prigodan glazbeni program u izvođenju Subotičkog tamburaškog orkestra u utorak 20. prosinca u prostoru Gradske knjižnice Subotica. Javnosti je predstavljen istoimeni projekt digitalizacije zbirke rukopisnih muzikalija **Aleksandra Aranickog**, vođe tamburaškog orkestra s Radio Beograda, koji je uz potporu Ministarstva kulture i informiranja Republike Srbije, realizirala subotička knjižnica.

VRIJEDAN GLAZBENI ARHIV

»Najveći značaj ovog projekta ogleda se u činjenici kako je 1400 partitura iz tamburaške literature stvarane u razdoblju nakon I. Svjetskog rata, sada potpuno dostupno cjelokupnoj javnosti

Detalj izložbe

na širu uporabu. Zahvaljujući postupku digitalizacije rukopisne muzikalije će biti dostupne kako onima koji ih budu znanstveno proučavali, tako i svima onima koji ih danas izvode u svojoj glazbenoj praksi. Ideja je začeta još početkom osamdesetih godina

Autorice izložbe Bernadica Ivanković i Nevena Mlinko

prošloga vijeka kada je Subotički tamburaški orkestar preko SIZ-a kulture osigurao sredstva za kupovinu glazbene arhive Aleksandra Aranickog, šefa tamburaškog orkestra, između dva svjetska rata, na Radio Beogradu. Arhiv sadrži pravo malo glazbeno bogatstvo narodnih pjesama, kompozicija i obrada klasične glazbene literature za tamburaške orkestre, popularnu glazbu ondašnjeg vremena, marševe i još mnogo toga značajnog za to povijesno razdoblje.

Zato smo se i odlučili 2015. godine darovati ovu vrijednu glazbenu zbirku subotičkoj knjižnici, uz molbu da njezinu sadržinu učini potpuno dostupnom najširoj javnosti«, istaknuo je umjetnički direktor Subotičkog tamburaškog orkestra **Stipan Jaramazović**.

PROJEKT DIGITALIZACIJE

Osim knjižnične pohrane i arhiviranja, djelatnici Gradske knjižnice Subotica su u nastojanju realiziranja projekta digitalizacije zbirke aplicirali na natječaj Ministarstva kulture i informiranja Republike Srbije.

»Zahvaljujući sredstvima u iznosu od oko milijun dinara, rukopisi su obrađeni i digitalizirani, te će biti dostupni na našoj novoj redizajniranoj internetskoj stranici«, pojasnila je voditeljica projekta i djelatnica subotičke knjižnice **Bernadica Ivanković**, dodajući: »U cilju populariziranja ovog vrijednog glazbenog materijala održali smo tijekom protekle godine nekoliko prigodnih radionica s ljudima koji se profesionalno ili amaterski bave ovom vrstom glazbe, kao i radi-

onicu za djecu koja uče svirati tamburu, koja je realizirana u suradnji s HGU *Festival bunjevački pisama*. Predstavljanje projekta digitalizacije ove vrijedne glazbene zbirke prati i prigodna izložba koja govori o povijesti i razvoju tamburaškog orkestra Radio Beograda, aranžerima koji su radili za njih, solistima, kao i svim njegovim članovima, te bogatom i raznovrsnom repertoaru koji je izvođen za potrebe emitiranja radijskog programa.« Prigodnim riječima nazočnom auditoriju su se obratili i ravnatelj Gradske knjižnice Subotica **Dragan Rokvić** i koautorica izložbe **Nevena Mlinko**.

Na koncu prigodnog programa članovi Subotičkog tamburaškog orkestra izveli su nekoliko kompozicija velikana subotičke tamburaške scene **Pere Tumbasa Haje**.

D. Prčić

TAMBURAŠKI ORKESTAR ALEKSANDRA ARANICKOG

Prvi puta u radijskoj programskoj shemi se ovaj orkestar pominje 1933. godine i ubrzo postaje profesionalni radijski orkestar čije su izvedbe slušatelji imali prilike slušati više puta mjesečno. Njegovi članovi su bili najbolji tamburaši svoga vremena, a njegov notni materijal predstavlja svojevrsni začetak tamburaške literature.

BOŽIĆNI KONCERT U ZEMUNU

Obnovljena tradicija zbora

Ove godine smo odlučili publici predstaviti osim hrvatskih božićnih pjesama, još i pjesme na drugim jezicima. Tako su mogli čuti pjesme na šest različitih jezika, rekla je voditeljica zbora Renata Nađ

U crkvi Uznesenja blažene Djevice Marije u Zemunu, u nedjelju, 18. prosinca, održan je Božićni koncert. Izvođenjem 16 kompozicija, predstavio se pjevački zbor *Odjek* koji djeluje u okviru Zajednice Hrvata Zemun Ilija Okrugić.

Tradicionalni Božićni koncert u crkvi u Zemunu održava se svake godine od dana osnutka pjevačkog zbora *Odjek* te predstavlja uvod u slavlje predstojećeg blagdana. Zemunski župnik vlč. **Jozo Duspara** rekao je da mu je drago što župljani s radošću iščekuju Božićni koncert te da su se i pjevači vrijedno pripremali za njega: »Mi znamo da su tijekom proslave Božića kod nas Hrvata naglašene božićne pjesme, koje su jako lijepe. Ovaj blagdan je

usko vjezan za pjesme, što je bogat repertoar danas i potvrdio. Božić je blagdan mira, blagdan radosti i kršćanski svijet zaista se raduje proslavi Božića i mi vjernici u našim crkvama svakako se radujemo radostima Božića, želeći da to bude nešto što će i drugi ljudi ponijeti kao jedno bogatstvo.«

Pjevački zbor *Odjek* počeo je s radom u veljači 2013. godine, s ciljem njegovanja kulture i tradicije, očuvanja identiteta kroz izvedbu hrvatskih narodnih, domoljubnih i tradicionalnih pjesama, kao i pjesama hrvatskih kompozitora. Pjesme su izvodili na nastupima na samostalnim koncertima kako u zajednici, tako i u organizaciji drugih Hrvatskih udruga u onim mjestima gdje žive Hrvati, kao i u matičnoj drža-

vi Republici Hrvatskoj. Zbor *Odjek* nastavlja tradiciju nekadašnjeg zbora *Odjek* osnovanog daleke 1896. godine, a ove godine slavi svoju 120. obljetnicu. »Zbor *Odjek* je svoj prvi Božićni koncert održao 2013. godine i tada smo imali naš prvi susret s dirigenticom **Minom Bošnjak**. Zahvalni smo joj što je od tada do danas učinila za nas i što danas ovako lijepo djelujemo. Ove godine smo odlučili publici predstaviti osim hrvatskih božićnih pjesama, još i pjesme na drugim jezicima. Tako su mogli čuti pjesme na čak šest različitih jezika i to je bio veliki izazov za nas. S posebnom radošću smo se pripremali za ovaj blagdan, jer to nisu bile samo pripreme za koncert, nego i za Božić koji nam dolazi«, rekla je voditeljica zbora **Renata Nađ**.

Koncerti se u župi Zemun održavaju dva puta godišnje, ali Božićni koncert predstavlja poseban doživljaj: O dugoj tradiciji proslave Božića u Zemunu govorio je predsjednik Zajednice Hrvata Zemun Ilija Okrugić **Zvonimir Rajković**: »Na polnoćku u našu crkvu dolaze vjernici i katoličke i pravoslavne vjeroispovijesti, koji u svojim liturgijama nemaju ovakvih božićnih pjesama te ih rado dolaze ovdje čuti. Mislim da će tradicija božićnih pjesama biti nastavljena, a to smo i željeli kada smo 2013. godine obnovili rad ovog zbora koji je bio jedno vrijeme ugašen. Nadam se da će obnovljeni zbor nastaviti lijepu tradiciju nekadašnjeg zbora, a svojim dosadašnjim su i opravdali ta očekivanja.«

S. Darabašić

Sveti Stjepan

Crkva časti 26. prosinca svetog Stjepana, prvog mučenika i jednog od sedmorice đakona prve Crkve. Prema Svetom pismu, gorko je propovijedao o Isusu Kristu pa je zbog toga osuđen kao onaj koji huli na Boga

i govori protiv Mojsijeva zakona. Pred velikim je vijećem održao govor koji je još više uznemirio jeruzalemske starješine te su ga izveli izvan gradskih zidina i kamenovali. Evanđeoski zapisi svjedoče kako je za vrijeme mučeništva molio za svoje progonitelje, a podigavši glavu prema nebu, vidio je Božju slavu i proslavljenog Isusa kako stoji s desne Boga.

Sveti Stjepan se štuje kao zaštitnik đakona, zidara, klesara, izrađivača lijesova i onih koji boluju od glavobolje.

RADIO MARIJA

NOVI SAD	90,0 MHz
SUBOTICA	90,7 MHz
SOMBOR	95,7 MHz
VRDNIK	88,4 MHz
NIŠ	102,7 MHz
LESKOVAC	107,4 MHz

Piše: dipl. theol. Ana Hodak

Božić je u narodu jedan od najdražih i najemotivnijih blagdana. Uz njega se vezuju asocijacija na obitelj, toplinu doma, zajedništvo, a sve što se njega tiče ispunjeno je jednom posebnom radošću. Iako je Uskrs najveći kršćanski blagdan, Božić ipak privuče više ljudi u crkve, pa su tako polnoćke najposjećenije mise u godini. S druge strane, Božić je marketinški najeksploatacijaniji blagdan te nam se na taj način nameće proslava i doživljaj Božića koji nema veze s njegovim stvarnim značenjem.

BOG SE ŽELIO PRIBLIŽITI

Iako svake godine slavimo isti događaj, Božji dolazak na svijet u ljudskom obliku, to otajstvo svake godine otvara neke nove vidike. I baš zato što je otajstvo, u svojoj otajstvenosti iznova nas privlači da mu se divimo i ostvarimo veću prisnost s Bogom koji u liku bespomoćnog djeteta leži na slami. U te dane kod mnogih se probudi ona iskonska čovjekova potreba za Bogom, stoga i oni koji tijekom godine ne prakticiraju svoju vjeru, na Božić dolaze u crkvu. Što to privlači ljude k Bogu u božićno vrijeme?

Bog je u ljudskoj povijesti stalno bio prisutan. Cijeli stari zavjet nam svjedoči da se Bog objavljivao čovjeku, da mu je bio blizu, pomagao mu, govorio, tješio. Iz Starog zavjeta saznajemo da je Bog naš

Izraz Božje ljubavi

Stvoritelj i da ljubi čovjeka. No, koliko god da je Bog pokazivao da je uz čovjeka i da ga ljubi, to je ipak ljudima često bilo teško shvatiti i doživjeti, jer je Bog nadilazio ljudsku dimenziju. Stoga je On odlučio objaviti se ljudima na način koji će oni moći najlakše razumjeti i prihvatiti – odlučio se roditi poput svakog čovjeka i živjeti među ljudima, biti jedan od njih. Tako je Bog počeo živjeti ljudski život, život pun ograničenja i teškoća, on koji je neograničen i svemoguć. Postao je ljudima sličan u svemu osim u grijehu, živio je kao svi drugi ljudi, a sve kako bi bio bliže čovjeku i kako bi ga čovjek lakše upoznao i prihvatio. I upravo je to ono što privlači ljude k Bogu na blagdan njegova rođenja – ljubav zbog koje je prihvatio iz svoje veličine ući u ljudsku malenost i postati blizak ljudima.

BOG SVIH LJUDI

O tome kako se dogodio Božji ulazak u ljudski način postojanja govore nam evanđelja. Ta izvješća o Isusovom rođenju čine nam se kao neka tužna priča. Zbog volje nekog vladara Josip sa svojom trudnom zaručnicom mora krenuti na dugačak i mukotrpan put. A onda, kada su stigli do odredišta ni u jednom prenoćištu, niti u jednoj kući nema mjesta za njih, makar samo za Mariju. Zato moraju naći utočište u okrilju štale. I tu, u štali, na slami, Mariji dođe vrijeme da porodi Božjeg Sina. Tako svemoguć Bog skromnije od svakog čovjeka započinje svoj život na zemlji. I nije to slučajno, nego s važnim razlogom. Rođen u štali, a ne u palači, Bog postaje blizak svakom čovjeku, i onom što živi teško i skromno kao i onom što ne zna što je oskudica. Pastiri koji su prvi primili vijest o Božjem rođenju

i došli pokloniti mu se, simboliziraju sve ljude koji teško žive u ovom svijetu, koji nisu elita, ne uživaju komfor, nego s mukom i naporom zarađuju za svoj kruh. No, zvijezda je ubrzo u štalicu pred novorođenog Isusa dovela i kraljeve, čije se bogatstvo ogledalo u darovima koje su mu donijeli. Tako je Krist načinom dolaska na ovaj svijet pokazao da je on Bog svih ljudi, bez obzira na stalež i položaj u društvu, da prima k sebi svakog, a to je dao do znanja i kasnije u svom javnom djelovanju. Živeći u ljudskom tijelu Bog je pokazao da razumije čovjekovu muku i težinu ljudskog života, da razumije sve ljudske brige, te da nije tamo neki daleki, apstraktni, nego Bog koji je uz čovjeka i koji ga ljubi.

VELIČINA LJUBAVI

Čitajući evanđelja vidimo da u Isusovom dolasku na ovaj svijet nema ničeg glamurnog ni spektakularnog u materijalnom pogledu. No, ono što isijava iz tog djeteta dok leži u jaslama na slami je u najmanju ruku glamurno i spektakularno, a to je veličina ljubavi prema ljudima. Ta ljubav Božja koju očitu je blagdan koji slavimo je ono što privlači ljudska srca u ove dane. Bog ljubi čovjeka, naravno cijele godine, ali prizor Boga koji u liku bespomoćnog djeteta leži u štali da bi svijetu pokazao koliko ga voli i razumije, ne može ljudsko srce ostaviti ravnodušnim. Stoga neka naša proslava Božića bude u znaku ljubavi prema Bogu koji se za nas rodio u štali. Ne dopustimo da sekundarne stvari u proslavi ovog dana zasjene bit Božića, koja nije ništa od onoga što nam nude mediji, već je beskrajna ljubav Božja, koju nam svjedoče evanđelja.

MINI INTERVJU: KONCERT 100 VIOLINA U SUBOTIČKOJ DVORANI SPORTOVA

Tri sata glazbene čarolije

Nacionalni mađarski romski orkestar *Sto violina* održao je u petak, 16. prosinca, koncert za pamćenje. Tri sata glazbene čarolije u majstorstvu vrhunskih glazbenika koji su na svojim violinama, violama, čelima, basovima, klarinetima i naravno cimbalima oduševili više od 2.500 zanesenih gledatelja. Svjetska glazbena atrakcija iz Budimpešte ovoga puta nije svirala u punom sastavu (50 umjetnika), ali je bogato odabrani program vođen virtuožnošću kralja violine **Ferencza Sante** i nekoliko vrhunskih solista u zanimljivoj mješavini djela poznatih kompozitora umjetničke (klasične) glazbe i obrade nacionalnih mađarskih, grčkih, ruskih i drugih skladbi u potpunosti je oduševio auditorijum u Gradskoj dvorani sportova. Jer majstorske izvedbe **Straussa**, **Lisza** ili **Brahmsa**, ili pak mađarski čardaš, grčki sirtaki i ruska kaljinka pobrali su gromoglasne aplauze i stajace ovacije, glazbom ponesene publike.

Ipak, dvije glavne zvijezde ove fantastične večeri u kojoj je subotička publika bila počašćena jednom svjetskom glazbenom atrakcijom (što se ne događa baš tako često), bili su zasigurno planetarno najbolji cimbalist **Oszkar Okros** i sedmogodišnja violinistica **Vivien Lakatos**, Subotičanka koja je već dvije godine na glazbenom usavršavanju u Beču.

U svim izvedbama orkestra 100 violina, čiji je član od njegovog nastanka 1985. godine, impresivne su bile Okrosove dionice na cimbalu, žičanom instrumentom jedinstvenog, čarobnog zvuka, a nekoliko solo izvedbi podigli su publiku na noge, zažarivši brojne dlanove u dugim aplauzima.

U kraćoj izjavi za naš tjednik, ovaj genijalni glazbenik koji je već s deset godina pohađao *Nacionalni Konzervatorij*, a sa 17 svirao na rođendanskom slavlju engleske kraljice **Elizabete II.** u londonskom *Paladiumu*, izrekao je brojne pohvale na račun koncertnog ozračja u Gradskoj dvorani sportova.

Ugodno sam iznenađen atmosferom, publika je izvrsna i dobro je osjećala našu glazbu. Svirao sam mnogo koncerata u svojoj 50-godišnjoj glazbenoj karijeri i drago mi je što smo ponovno u Subotici.

S druge strane, kao svojevrsni umjetnički kontrapunkt, talentirana violinistica **Vivien Lakatos** te je čarobne glazbene večeri dva puta izlazila pred publiku i unatoč svojih samo sedam godina (svira od treće) svirala rutinom kao da je nekoliko decenija u njenom muziciranju. A kada je, kao vodeća violina, odsvirala *Brahmsove 5. Mađarske igre* i potom kao prava maestra uzdignutih ruku zahvalila orkestru i publici oduševljenje dupke ispunjenog gledališta doživjelo je svojevrsni vrhunac. Stoga i ne čude njezine odlučne riječi u naš diktafon:

»Nisam imala tremu, jer sam navikla svirati pred velikom publikom!«

Nažalost, riječi su nemoćne u potpunosti opisati glazbeni ugođaj u kojemu je više od 2.500 gledatelja uživalo u nezaboravnoj glazbenoj večeri. To jednostavno treba doživjeti, a prema najavama organizatora ovaj koncert bi se mogao upriличiti i sljedeće godine u isto, predbožićno vrijeme.

Nemojte ga propustiti!

D. P.

IGRA

Mišolovka

Ova zanimljiva 3D društvena igra za djecu predškolske dobi pružit će mališanima uzbudljivo nadmetanje i dobru zabavu!

Cilj igre je zarobiti miša suparničkog igrača u mišolovku. Nakon što je igra sastavljena, igrači svoje figurice postavljaju na početnu poziciju te zatim naizmjenice vrte pokazivač kako bi doznali na koju boju polja trebaju ići. Ako strelica u obliku sira na pokazivaču označi žuto polje, tada igrač koji je vrtio strelicu svoju figuricu treba postaviti na sljedeće žuto polje na igraćoj ploči, itd.

Ako tokom igre jedan od igrača dođe na polje s crvenom čizmom te se u tom trenutku figurica protivničkog igrača nalazi u poljima koja su na igraćoj ploči označena sirom, igrač koji je na polju s čizmom ima pravo pokušati zarobiti protivničkog igrača pokretanjem lančane reakcije koja će na kraju spustiti mišolovku.

Lančana se reakcija pokreće tako da se uz pomoć viseće čizme pikula izvrne iz kante. Igrač koji prvi uspije zarobiti miša protivničkog igrača u mišolovku je pobjednik. Ako se spuštanjem mišolovke ne zarobi miš protivničkog igrača, mišolovka se ponovno postavlja te se igra nastavlja sve dok netko ne uspije uloviti miša!

Ako jedan od igrača dođe na polje označeno crvenom čizmom, a u tom trenutku nema niti jednog protivničkog igrača u poljima označenim sirom, igrač koji se nalazi u polju s crvenom čizmom nema pravo pokrenuti mišolovku, nego gubi red i igru nastavlja sljedeći igrač.

Ova je dječja društvena igra namijenjena za dva-tri igrača.

TV PREPORUKA

SUBOTA, 24. PROSINCA HRT1 20.15

Na Badnju večer

U razgovorima, priložima, reportažama i javljanjima uživo bit će riječi o tradicijskim običajima na Badnjak. Glavni gosti u studiju su rektor Svetišta Majke Božje Bistričke **Domagoj Matošević** i etnolog

Josip Barlek. Glazbeni su gosti **Vladimir Kočiš Zec**, **Damir Kedžo**, **Sanja Hajduković** i **Blanka Došen** uz pratnju zбора i **Branimira Mihaljevića** na klavirni. Očekuju nas i javljanja uživo izvijestitelja iz Dubrovnika, Solina, Rijeke, Osijeka i Zagreba, koji će

u naše domove prenijeti djelić ozračja Badnje večeri iz svih dijelova Lijepe Naše, a preko stranice na Facebooku Moj HRT gledatelji mogu slati fotografije iz svojih domova i pisati na koji način dočekuju Božić. Kuhar **Almo Čatlak** u *Gastro kutku* pripremat će hrvatska tradicionalna jela, a licitarka **Gordana Mahmet** iz Marije Bistrice licitarskim će ukrasima u studiju kititi bor ispod kojega će biti izložene i njezine licitarske jaslce koje su osvojile posjetitelje Svjetske izložbe u Rimu 2009. godine.

Voditelji: **Zlata Mück** i **Davor Meštrović**

Autor projekta: **Siniša Kovačić**

Urednica: **Larisa Banek**

Izvršna urednica: **Ana Milić**

KNJIGA

IVANA BRILIĆ MAŽURANIĆ

Čudnovate zgode šegrta Hlapića

Knjiga *Čudnovate zgode šegrta Hlapića* priča je o pustolovinama koje proživljava mladi šegrt na sedmodnevnom putovanju, na koje je krenuo kako bi razgazio male uske čizmice, uzrokom njegovih nevolja kod majstora *Mrkonje*.

Mladi šegrt je krenuo hrabro i nevino u svijet prepun iskušenja, ali kako je bio dobra duša njemu se jednostavno nije moglo dogoditi ništa loše. Tijekom sedmodnevnog putovanja Hlapić će učiniti mnogo dobrih djela.

PJESMA ZA DUŠU:

Tiha noć

Tiha noć, sveta noć!
Ponoć je, spava sve,
samo Marija s Josipom bdi,
divno Djetešce pred njima spi,
rajski resi ga mir,
rajski resi ga mir.
Tiha noć, sveta noć!
Pjesmica anđelska
miljem otajnim napunja zrak,

bajna svjetlost rasvjetljuje mrak,
kraj pretvara u raj,
kraj pretvara u raj!
Tiha noć, sveta noć!
Pastiri, amo svi
pjevat Isusu anđela poj,
s Majkom poklon prikazat mu svoj,
srce dat mu na dar,
srce dat mu na dar.

IDEMO LI VEČERAS U KAZALIŠTE? (39.)

Pripema: Milovan Miković

Materinji i ini teatarski jezici

U kontekstu pravodobnog uvođenja u repertoar subotičkog Hrvatskog narodnog kazališta, djela pisanih trima hrvatskim narječjima, ili u gdje kojem govoru (primjerice dubrovačkom), odnosno dijalektom izričaju (ponajviše šokačkom i bunjevačkom ikavicom), što ga promišljeno i dalekovidno provodi uprava novoosnovanog HNK, oglasio se i njegov lektor prof. **Stjepan Bartolović** tekstom *Kazalište i književni jezik* [Naša pozornica, 3-4. 1952./53.]: »Možemo, dakle, slobodno reći, da su ovi komadi, pisani melodioznom ikavicom, zatalasali našeg čovjeka i našli publiku, koja do sada nije išla u kazalište. Ta publika je našla u tim komadima sebe i svoj jezik, koji ju je očuvao kroz stoljeća. Regionalizam u našoj književnosti dao je niz istaknutih književnika, koji su obogatili i tematiku naše literature, i formu i unijeli u jezik nov leksički materijal, nove riječi, ali se nije mogao održati, jer te pisce nije osjetio sav naš narod, kao svoje u tim djelima. Drugačija je bila stvar s nama u Bačkoj. Koliko je ovdje bio zamro kulturni i književni rad kod Hrvata, neka nam kaže **Boza Šarčević**, naš preporoditelj u 19. vijeku. U predgovoru svoga djela *Tolmač izvornih, književnih i zemljopisnih jugoslaven-skih riči* iz 1870. on je napisao: 'A kako da pišemo naški, kad mi Bunjevci i Šokci u našem prostom životu do četiri stotine riči imamo, kojima se služimo'. To je tužna ispovijest čovjeka, koji je spašavao ono što se još dalo spasiti. Osamdeset i dvije godine kasnije imamo drugu situaciju.

SVOJIM JEZIKOM – PRONAŠLI SEBE

Prilike su se promijenile naročito poslije 1945. osnutkom *Hrvatskog narodnog kazališta* (u

Subotici) i drugih narodnih ustanova, porastao je interes za našu kulturu i književnost. Od 1945. naš narodni jezik obogaćen je s tri kazališna komada, koji se prikazuju u subotičkom kazalištu, a vrijedni sakupljač narodnog blaga **Balint Vujkov** skupio je, obradio i izdao do sada četiri zbirke narodnih pripovjedača. Na taj način je obogaćen i naš književni jezik, jer će mnoge riječi i fraze nakon proučavanja, ući

u naš književni jezik kao sastavni dio leksičkog blaga. Sve ovo znači, da je naš narod i u doba **Boze Šarčevića** posjedovao još u većoj mjeri bogatstvo jezika i narodnu frazeologiju, samo što nije bilo u to doba uslova za razvoj, a Šarčević nije dovoljno poznao jezik prostoga naroda, koji je pasivno živio na svojim salašima, odvojen od kulturnoga života. Treba pozdraviti **Poljakovićeve** kazališne komade, jer oni pored drugog spašavaju od zaborava i naš folklor i ohrabruju našeg čovjeka da uđe u kazalište i da čuje i vidi sebe.

No, krivo bi bilo misliti, da je jedina svrha našega kazališta, da daje komade na narodnom jeziku – ikavicom pisane, s fonetskim, akcenatskim i leksičkim osobinama Subotice i okoline. Kazalište je tribina s koje treba da

se čuje i širi živa književna riječ. Ono mora prvenstveno da razvija i kultivira naš književni jezik. I Srbi i Hrvati riješili su pitanje književnog jezika još u 19. vijeku i nema više gledanja unatrag. Hrvati iz Bačke još od 19. stoljeća zastupaju u svim svojim novinama, publikacijama, školama ijekavicu i štokavsko narječje. To je ostalo tako do danas. I to nije problem! Problem je u tome, što mi ne negujemo dosta svoj knji-

ževni jezik i što ga ne učimo u dovoljnoj mjeri. Nastavnik, dak, novinar, pjesnik, predavač, glumac – svaki čovjek, koji hoće da ga se smatra kulturnim, mora se baviti jezičnom kulturom i mora imati prilike da se u tom pravcu kultivira.

JEZIČNA KULTURA
PULSIRA I SA SCENE

Zato, mada smo u prvom dijelu ovoga članka naglasili ogromnu vrijednost i ljepotu naše milozvučne ikavice, kao narod moramo težiti u svom duhovnom razvitku, da idemo za takvom jezičnom kulturom, koja stoji iznad regionalizma, u ovom slučaju ikavice, jer moramo postati sposobni da usvojimo izražajno sredstvo većine našega naroda. Proces u stvaranju

našega književnog jezika, bio je pučki, demokratski, jer smo uzeli za književni jezik, narodni jezik, a ne jezik jedne klase, ili grada ili salona. Baš zato što je naš književni jezik izrastao iz demokratskih temelja, on nije statičan, i razvija se s kulturnim, ekonomskim, političkim i socijalnim razvitkom našega društva kojemu i služi. Današnji naš književni jezik ne poklapa se više s određenim narječjem ili pokrajinom, nego njega obogaćuju u svakom pogledu i drugi dijalekti kao i pokrajine koje nisu imale do sada bogatih tradicija u njegovanju jezika (Bačka). Jezik razvija ju odvajkada i veliki i manji pisci; oni veći daju mu umjetnički život i klasični izražaj, a ovi manji, doduše u manjoj mjeri, ali i jedni i drugi daju pravac književnom jezičnom razvitku. Književni jezik treba, stoga, učiti kod velikih pisaca, dobrih stilista. Kad stvar stoji tako, kolika je onda odgovornost pisca, glumca, novinara, profesora u pogledu njegovanja dobrog književnoga jezika i jezične kulture?! Kolika je onda odgovornost kazališta, kao ustanove s koje svaki dan govore veliki pisci – dramatičari preko glumaca?! Suzbijanju analfabetizma i širenju književnog jezika treba da služe u prvom redu naše škole, naši kulturni i javni radnici, novinari i naše kazalište. Naši glumci šire živu riječ, preko koje publika spoznaje, doživljava i osjeća. Oni djeluju na osjećanja širokih masa, oni odgajaju moralne emocije, oni kultiviraju publiku da spozna u logičkoj cjelini misao pisca, čiji su oni posrednici. Oni su, stoga, prvi pozvani da kultiviraju svoj jezik u intelektualnom i u efektivnom pravcu. Glumci našega kazališta to i čine – zaključuje prof. Stjepan Bartolović, u svojstvu lektora Hrvatske drame, a njegove su nam misli i poruke i danas bliske i posve razumljive.

Prošće i latež

Priložena fotografija snimljena je u Sonti 1956. godine. Na njoj je obitelj Šokac ispred svoje novo izgrađene kuće. Kuća nabijača je započeta s gradnjom prethodne 1955. S obzirom na to da je gospodin Šokac bio dobrostojeći domaćin kuća je odmah i podzidana s opekama što nije bilo uobičajeno kod ostalih domaćinstava. Gornje pročelje kuće je ukrašeno *fajer kiblom*. Ispred kuće su zasadene mlade voćke.

VRACA SA SOKAKA

Ograda kuće je od *prošća*, to jest od stabala drveća koje je raslo i podivljalo negdje u sončanskom ataru. Domaćin je morao uložiti dosta napora da bi pronašao u polju ili u šumi (naravno tamo gdje je bilo dozvoljeno sjeći) *stabaoca* debljine ruke, pa i nešto tanje, zatim je sve to trebalo donijeti do sela. Onaj tko nije imao konje i kola nije mogao donijeti

stabaoca s udaljenosti od nekoliko kilometara pa onda niti imati ogradu od *prošća*. Na fotografiji je jasno vidljivo da su postojala vrata (*vraca sa sokaka*) na koja se sa ulice ulazilo u prednje dvorište (*pridnji dvor*), u kojem je s *proljeća* domaćica obavezno sijala i sadila raznobojno cvijeće. Mlade domaćice su se prosto natjecale koja će imati što ljepše *rascvatu bašču* u kojoj su prevladavali *muškdli, lipi Andra, lipa Kata, šibov, noćna frajla, ružmarin, bosiljak* i ruže. Uz ogradu do ulice se često sadio *orgovan*. U seoskom dvorištu je nezaobilazno bila i velika ulazna kapija na koju su ulazila zaprežna kola s konjima. Jasno je vidljivo da su osnove ovakve ograde bili ukopani stupovi do kojih su se ukapala *stabaoca*. Cijela ograda kao i vrata i kapija su bili ojačani horizontalnim prečagama. Kapija i vrata su ojačani i kosim (*sičimice*) prečagama, zbog njihovog stalnog pomeranja.

OGRAĐA OD PROŠĆA

Kroz ovakvu ogradu se vrlo lako promaljala živina te se često moglo vidjeti djecu i žene kako na sokaku hvataju svoje piliće, pačice, čurice i guščiće. Ograda od *prošća* je bila mnogo *duražnija* od drugih ograda.

Susjedova kuća ima ogradu koja se zove *latež*. Ona je sačinjena od stabljika konoplje, koja se nekada u Sonti kao i u cijeloj Vojvodini gajila na velikim površinama. Za tu svrhu se upotrebljavala samo sjemenska konoplja koja se mogla sijati kao jedina kultura na njivi ili narijetko po kukuruzima. Već tokom srpnja muške stabljike (*izbornjača*) su bivale posječene nakon izvršene oplodnje. One su bile tanje od ženskih stabljika (*simenjača*) koje su se sjekle tokom kolovoza kao i konoplja koja je služila za proizvodnju vlakana. Sjemenska konoplja

je bila veoma čvrsta, debela i visoka nekada i do četiri metra. Sjeme se odvojilo udaranjem o čvrsto, koso postavljene daske, a stabljika se sušila i upotrebljavala za ogradu. *Simenjača* se ukapala u zemlju između stupova i poprečno se vezivala ili tankim motkama, prućem ili žicom koja je bila u to vrijeme veoma skupa, a to je značilo da se i slabo upotrebljavala. I *latež* je imala i kapiju i *vraca*, ali one su bile izrađene kao što je gore opisano, jer od *simenjače* bi bile jako teške.

Zadnja dvorišta su često bila ogradena plotovima. Plot je bio od ukopanih debljih stupova između kojih se uplitalo pruć. On je bio grubo izgrađen, postojan, da ga stoka u dvorištu ne može lako probiti.

Fotografija je tipski primjer mlade obitelji u Sonti pedesetih godina koja je iz petnih žila nastojala osigurati kuću za sebe i svoju djecu.

Ruža Silađev

Filmska radionica u Tavankutu

U Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu, 16. prosinca, počela je s radom filmska radionica. Radionicu su održali poznati hrvatski redatelj **Branko Ištvančić**, bivši učenik škole, u saradnji s **Zoltánom Siflisem**, redateljem i bivšim nastavnikom naše škole. Dvadesetak zainteresiranih učenika imalo je priliku upoznati osnove filmske produkcije, što je scenarij i koje elemente mora sadržati, što je režija, kadar, montaža i slično. Redatelj Ištvančić prikazao je učenicima svoje prve filmske uratke i autobiografski film. Kako bi se što više učenicima približila umjetnost slike i tona, sami su mogli koristiti kameru, snimiti kratke kadrove na temu intervjua i priče, a kasnije uz pomoć voditelja radionice i izmontirati svoj prvi kratki film. Film bi uskoro trebao naći svoje mjesto i na portalu www.artizana.hr.

Glagoljica u dječjem oku i srcu

U ponedjeljak, 19. prosinca, u Osnovnoj školi *Matija Gubec* u Tavankutu, otvorena je međunarodna izložba dječjih radova pod nazivom *Glagoljica u dječjem oku i srcu*. Autori radova su najmlađi naraštaji hrvatske dijaspe i iseljenništva. Bračni par **Ankica** i **Ante Karačić** koji žive u Njemačkoj, a prije rata su živjeli u Šidu, već 17 godina organiziraju ovaj likovni natječaj. U ovom natječaju danas sudjeluju i djeca iz Subotice, Tavankuta i Đurđina.

Ove godine na temu *Glagoljica* pristiglo je oko tisuću radova. Među nagrađenima su i ove godine bila djeca iz Tavankuta i Đurđina. Osim organizatora Ankice i Ante Karačić, otvorenju izložbe nazočila je i ravnateljica škole **Stanislava Stantić Prčić** te članica Izvršnog odbora HNV-a zadužena za obrazovanje **Andela Horvat**.

I. D.

ČESTITAMO!

Advent je u završnici, još samo malo i slavit ćemo Isusovo rođenje i njegov dolazak među nas. Ne zaboravite biti ovako dobri i nakon došašća. Ako ste uspjeli sada, neće Vam biti problem ni u buduću. Hrcko vam želi sretan i blagoslovljen Božić i ostale nastupajuće blagdane!

Priredba za Materice i Oce župe

Sada već tradicionalno u adventu župa sv. Roka u Subotici priređuje priredbu u čast majki i očeva. Ove godine priredba je održana uoči četvrtog tjedna došašća, prid oce, 18. prosinca u velikoj dvorani Hrvatskog kulturnog centra *Bunjevačko kolo*. Uz djecu župe svetog Roka, kao i do sada, nastupili su i mališani iz vrtića *Marija Petković – Sunčica*.

Gotovo da i ne treba dalje pričati. Već i sami pretpostavljate kako je bilo. Kako?! Fantastično i emotivno! Kakve su samo točke pripremila djeca iz vrtića. Pjevanje, recitiranje, ples... Sve oni znaju, posebice kad je za njihove najdraže – mame, tate, majke, dide, bake i djedove. Ništa manje interesantni su bili i oni nešto »stariji«, djeca nižih odjela, a svi smo s veseljem očekivali nastup onih »najstarijih«

koji su nam i ovoga puta pripremili predstavu. Izvedena su dva kraća igrokaza – *Na majčin dan* i *Kako na nebu, tako i na zemlji*, a glavna predstava je bio igrokaz *Materice* za koji je tekst još davno napisala poznata kerska župljanka teta **Đula Milodanović**.

Opći dojam je da su svi uživali, i oni na sceni i oni ispred nje koji su ih s po kojom suzom radosnicom ispratili. Susret je završen riječima mons. dr. **Andrije Anišića**, kerskog župnika, točnije zahvalom svima koji su pomogli da se i ove godine okupimo i prisjetimo naših majki i očeva.

NOVOGODIŠNJA AKCIJA

-20 **-17**

SUBOTICA 024/ 551 045

PETAK
23.12.2016.

06:40 TV kalendar
 06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 09:27 McLeodove kćeri, serija
 10:12 Na vodenome putu:
 Najljepše stijene Irske -
 Klifovi Mohera,
 dokumentarna serija
 10:57 Kratki dokumentarni
 film
 11:12 Riječ i život: "Ne bojte se"
 12:00 Dnevnik 1
 12:20 Život teče dalje,
 telenovela
 13:58 Kod doktora, talk-show
 14:41 Normalan život
 15:26 Znanstveni krugovi
 15:55 Kako je obranjena
 Hrvatska, dokumentarna
 serija
 17:00 Vijesti
 17:18 Moj HRT
 17:46 Manjinski mozaik
 18:04 Ošljaka saga,
 dokumentarni film
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Škola kuhanja:
 Makovnjača
 20:10 Crno-bijeli svijet, serija
 21:00 Pokaži ljubav - gledaj
 srcem, prijenos koncerta
 22:50 Eurojackpot
 23:00 Dnevnik 3
 23:35 Fargo, serija
 00:30 Risovo doba, dansko-
 švedski film
 02:00 McLeodove kćeri, serija
 02:45 Kod doktora, talk-show
 03:28 Skica za portret
 03:43 Hrvatska uživo
 04:25 Tema dana
 04:37 Život teče dalje

05:49 Regionalni dnevnik
 06:29 Vrijeme na Drugom
 06:32 Moji najbolji neprijatelji,
 serija za djecu
 07:00 Juhuhu
 08:23 Vedranovi velikani:
 Marta Zoe
 08:36 Vlak dinosaura, crtana
 serija(R)
 09:03 Medvjedići,
 dokumentarna serija (R)
 09:10 Andyjeve divlje
 pustolovine, (R)
 09:24 Prugasti prijatelji,
 dokumentarna serija (R)
 09:34 Školski sat: Volontiranje -
 dobro je činiti dobro
 10:04 Brlag (R)

10:18 Ton i ton: Izazov u baletu
 i poezija u slici (R)
 10:35 Baxter, serija za mlade
 11:01 Kućni ljubimci Marca
 Morronea, dokumentarna
 serija
 11:25 Don Matteo, serija
 12:34 Slastice a'la Mimi,
 dokumentarna serija
 13:04 Veterinarske priče,
 dokumentarna serija
 13:34 Božić se vraća u Cannan,
 američki film (R)
 15:14 Lampice, lampice, svijetle
 cijelu noć, dokumentarna
 serija
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:41 Školski sat: Volontiranje -
 dobro je činiti dobro
 17:11 Operacija Barbarossa,
 serija za djecu
 17:37 Kratki dok film
 17:55 Košarka, PH: Zagreb
 - Vrijednosnice Osijek,
 prijenos
 19:45 Kratki dok film (R)
 20:00 Uloži na favorita,
 američki film
 21:32 Vrijeme na Drugom
 21:39 Umorstva u Midsomeru
 23:17 Božić se vraća u Cannan,
 američki film (R)
 00:45 Noćni glazbeni program

06:10 RTL Danas, (R)
 06:55 Sve u šest, magazin (R)
 07:35 Lego Ninjago, (R)
 08:05 Biblijske priče,
 08:45 Naša mala klinika, serija
 10:00 Wipeout, game show
 11:10 Ruža vjetrova, serija
 12:10 Balto, igrani film,
 animirani
 13:40 Tri, dva, jedan - peci! (R)
 15:30 Ranjena ljubav - nova
 serija, dramska serija
 16:30 RTL Vijesti
 17:00 Najbolji ninja ratnici,
 show
 18:00 Sve u šest, magazin
 18:30 RTL Danas
 19:25 Pet na pet - nove
 epizode, kviz
 20:00 Sam u kući 5, igrani film,
 komedija
 22:00 Posljednji provod, igrani
 film, komedija
 00:20 Dvostruka osveta, igrani
 film, akcijski triler
 02:15 RTL Danas, (R)
 03:00 Kraj programa

SUBOTA
24.12.2016.

05:23 TV kalendar
 05:38 Klasika mundi

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
 07:00 Vijesti
 07:05 Dobro jutro, Hrvatska
 08:00 Vijesti
 08:05 Dobro jutro, Hrvatska
 09:00 Vijesti
 09:10 Kočija za Tucson,
 američki film - Kinoteka,
 ciklus klasičnog vesterna
 10:35 Kućni ljubimci
 11:10 Duhovni izazovi
 12:00 Dnevnik 1
 12:25 W.A.Mozart: Čarobna
 frula - igrokaz za djecu
 13:22 Kulturna baština: Muzej
 grada Varaždina
 13:39 Prizma - multinacionalni
 magazin
 14:28 Crno-bijeli svijet, serija
 15:13 Profesija: glazbenik - Na
 putu, dokumentarna serija
 15:50 Slatka kuharica: Božić
 16:20 Lovac na bilje: Delta
 Neretve
 17:00 Vijesti
 17:20 Fotografija u Hrvatskoj
 17:40 Lijepom našom: Mala
 Subotica, 2.dio
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 7/39
 20:05 Božićna čestitka
 kardinala Josipa Bozanića
 u ime HBK (MiD)
 20:15 Na Badnju večer
 21:50 Tiha noć u Vukovaru,
 snimka
 23:10 Pater Cvek,
 dokumentarni film
 23:40 Kulturna baština: Božić
 00:00 Varaždin: Polnočka -
 misa, prijenos
 01:35 Spasitelj, palestinsko-
 jordansko-bugarski film
 03:35 Kočija za Tucson,
 američki film - Kinoteka,
 ciklus klasičnog vesterna
 04:55 Skica za portret
 05:03 Tema dana
 05:15 Veterani mira
 06:00 Prizma

05:50 Regionalni dnevnik
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Hello Kitty i prijatelji:
 Lijep Božić, crtana serija
 06:48 Hej Dagi: Značka za
 Snjegovića, crtana serija
 07:00 Juhuhu
 08:11 Medvjedići
 08:19 Andyjeve divlje
 pustolovine
 08:33 Prugasti prijatelji,
 dokumentarna serija
 08:36 Farscape - Bijeg u svemir,
 serija
 09:31 Blagdanska jela Nigela
 Slatera
 10:36 Najdraža jela Mary
 Berry: Predbožićno

vrijeme, dokumentarna
 serija
 11:10 Vrtlarica: Prirodna
 gnojiva
 11:41 Auto Market Magazin -
 sponzorirani program
 12:01 Maher za tehnologiju,
 dokumentarna serija
 12:51 Čuvar životinja, američki
 film
 14:31 Scooby-Doo, američki
 film
 16:00 Regionalni dnevnik
 16:30 Mia Negovetić & Zagreb
 Stars Orchestra, snimka
 koncerta (1. dio)
 17:30 Operacija Barbarossa,
 serija za djecu
 18:00 Luka i prijatelji
 18:28 Božićni spotovi
 19:03 Položaji, betlemaši,
 kralji - emisija pučke i
 predajne kulture ili
 Betlehem v naši hiži
 19:32 Garaža: Fides
 20:05 Romansa u Seattlu,
 američki film
 21:45 Vrijeme na Drugom
 21:55 Dok si spavao, američki
 film
 23:45 Il Divo - A Musical
 Affair - Uživo iz Japana,
 snimka koncerta
 00:45 Noćni glazbeni program

05:25 RTL Danas, (R)
 06:10 Jezikova juha
 07:15 Mala sirena
 07:40 Lego Ninjago
 08:35 Naša mala klinika, (R)
 09:30 Balto 2: Vučja potraga,
 film, animirani (R)
 10:50 Pčelica Maja, igrani film,
 animirani
 12:30 Veliki snježni izazov,
 film, obiteljska komedija (R)
 14:20 Niko 2: Mali brat, velika
 frka, film, animirani
 15:40 Sam u kući 5, igrani film,
 komedija (R)
 16:30 RTL Vijesti
 16:40 Sam u kući 5, igrani film,
 komedija (R)
 17:30 Luda božićna svjetla,
 reality
 18:30 RTL Danas
 19:20 Galileo
 20:00 Veliko čudo - TV
 premijera, igrani film
 22:00 Posljednji provod, igrani
 film, komedija
 23:35 Božićna priča, igrani
 film, obiteljski
 01:35 Odvedi me kući večeras,
 igrani film, komedija(R)
 03:15 RTL Danas
 04:00 Kraj programa

NEDJELJA
25.12.2016.

07:25 Bijeli Božić, američki
 film - Zlatna kinoteka
 09:30 Pozitivno
 10:00 Zagrebačka katedrala:
 Misa, prijenos
 11:30 Biblija
 11:55 Vatikan: Urbi et orbi,
 prijenos
 12:35 Dnevnik 1
 13:00 Božićni koncert Zbora
 HRT-a
 14:15 Rijeka: More
 14:45 Popuna
 15:00 Mir i dobro
 15:35 Predragi razveselite se
 - božićni koncert
 Ansambla Lado
 17:00 Vijesti
 17:15 Halo, halo, gledate Radio
 Zagreb!
 17:25 Volim Hrvatsku
 19:00 Dnevnik 2
 19:47 Tema dana
 20:00 Loto 6/45
 20:10 10 zapovijedi, američki
 film
 23:45 Dnevnik 3
 00:05 Bijeli Božić, američki
 film - Zlatna kinoteka
 02:05 Reprizni program
 05:55 Tema dana
 06:07 Rijeka: More

06:05 Regionalni dnevnik
 06:30 Vrijeme na Drugom
 06:33 Hello Kitty i prijatelji:
 Djed Božićnjak se
 prehladio, crtana serija
 za djecu
 07:00 Juhuhu
 08:35 George Clark - Čudesne
 zamisli: Čudesne zamisli
 na Božić
 09:25 Kraljevna na zrnju graška,
 animirani film
 10:50 Svečanost na stolu:
 Kraljevski Božić
 11:25 Vrtlarica
 12:00 Najdraža jela Mary
 Berry: Božić,
 dokumentarna serija
 12:30 Marta i Božićno
 Čudovište, crtani film
 13:05 Paul O'Grady i ljubav
 prema psima na Božić,
 dokumentarna serija
 14:05 Veličanstveni kolači
 Fione Cairns (božićna
 epizoda!)
 14:55 Sve što želim za Božić,
 američki film za djecu
 16:30 Divan život, američki
 film
 18:45 Božićni gala koncert u
 Bjelovaru 2016., snimka
 20:05 Šegrt Hlapić, hrvatski
 film

U tri riječi - **SVJEŽE, DOMAĆE, ZDRAVO !**

ЈКП "Суботичке пијаци"
Szabadkai Piacok KKV
JKP "Subotičke tržnice"

www.supijace.co.rs

Spremni za put...

Najbrže i najjednostavnije
do polise putnog osiguranja

FILIJALA SUBOTICA - Karađorđev put 38, tel. 024 555 867

 **MILENIJUM®
OSIGURANJE**

www.webshop.milenijum-osiguranje.rs

SVE NA JEDNOM MJESTU

- PRODAJA POGREBNE OPREME
- PRUŽANJE USLUGA PRIJEVOZA
I CEREMONIJALA POKOPA
- KOMUNALNE USLUGE

JKP POGREBNO

SUBOTICA, TRG ŽRTAVA FAŠIZMA BROJ 1.

WWW.POGREBNO.RS

KONTAKT TELEFON
ZA DETALJNIJE INFORMACIJE
+381(24) 66 55 44
DEŽURSTVO 0-24 SATA

21:50 Vrijeme na Drugom
22:00 Sve zbog jednog dječaka,
britanski igrani film
23:45 Divan život, američki
film
01:55 Noćni glazbeni program

05.30 RTL Danas, (R)
06.10 Jezikova juha
07.30 Jezikova juha
08.55 Zvezdani ratovi:
Pobunjenici
09.10 Naša mala klinika,
humoristična serija (R)
10.40 Božićna priča, igrani
film, obiteljski (R)
12.25 Niko 2: Mali brat, velika
frka, film, animirani (R)
13.34 Balto 3: Na krilima
promjene, igrani film,
animirani
15.10 Veliko čudo, igrani film,
romantična drama (R)
16.30 RTL Vijesti
17.15 Božićna priča o
igračkama, igrani film,
animirani
17.20 10 najbolje odjevenih
Hrvatica, zabavna emisija
17.30 Luda božićna svjetla,
reality
18.30 RTL Danas
19.20 Galileo, emisija
20.00 Ledeno doba 3:
Dinosauri dolaze, igrani
film, animirani
21.45 Djed Božićnjak 2, igrani
film, obiteljska komedija
23.35 Posljednji provod, igrani
film, komedija (R)
01.35 Ljubavni zov, igrani film,
komedija
03.25 RTL Danas, (R)
04.05 Kraj programa

PONEDJELJAK 26.12.2016.

06:40 TV kalendar
06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:35 McLeodove kćeri, serija
10:25 Predragi razveselite se
- božićni koncert
Ansambla Lado
11:25 Kulturna baština
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
14:25 Baraba, američki film
17:00 Vijesti
17:20 Oj, Betleme, Betleme -
koncert Folklornog

ansambla "IGK"
18:20 Ivan, dokumentarni film
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Škola kuhanja
20:05 Dva : jedan u gostima
- Nogometna
reprezentacija hrvatskih
svećenika
20:40 TV Bingo
21:30 Šibenik - 950 godina,
dokumentarni film
22:30 Dnevnik 3
22:57 30 godina s pjesmom
klape CAMBI - Kaštel
Kambelovac, snimka
koncerta (1. dio)
23:47 Reprizni program
00:17 McLeodove kćeri, serija
01:02 Reprizni program
04:38 Društvena mreža -
medicina
05:43 Tema dana
05:55 Život teče dalje

06:00 Riječ i život
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Dvorac igračaka, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Medvjedići,
dokumentarna serija
09:02 Andyjeve divlje
pustolovine
09:22 Prugasti prijatelji,
dokumentarna serija
09:30 Luka i prijatelji - The
Best of
09:55 Školski sat: Božićno
drvece - smreka, jela, bor
10:30 Baxter, serija za mlade
11:00 Božićni sob Mečava,
dugometražni
sinkronizirani igrano-
animirani film
12:35 Slastice a'la Mimi,
dokumentarna serija
13:03 The Ark, britanski film
14:38 Veterinarske priče,
dokumentarna serija
15:10 Lampice, lampice, svijetle
cijelu noć,
dokumentarna serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:25 Operacija Barbarossa,
serija za djecu
17:00 Novogodišnji
malonogometni turnir
Kutija šibica, prijenos
18:30 Split: Malonogometni
turnir Četiri kafića u
Splitu, prijenos
20:05 Božić u Ciboni, prijenos
21:56 Vrijeme na Drugom
22:05 Esio Trot (aka Raold
Dahl's Esio Trot) - Kako
je rastao Alfie, britanski film
23:40 Crna lista, serija
00:25 The Ark, britanski film
01:55 Noćni glazbeni program

07.15 RTL Danas, (R)
08.00 Sve u šest, magazin (R)
08.35 Mala sirena
09.00 Superknjiga
09.45 Naša mala klinika, (R)
10.35 TV prodaja
10.50 Wipeout, game show (R)
12.00 Ruža vjetrova, serija
13.00 Djed Božićnjak 2, film,
obiteljska komedija (R)
14.50 Ledeno doba 3:
Dinosauri dolaze, film,
animirani (R)
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.25 Pet na pet, kviz
20.10 Čarobnjakov učenik
- TV premijera, igrani
film, avanturistički
22.15 RTL Direkt
22.50 Kronike zločina, serija
23.15 Kronike zločina, serija
23.40 Kronike zločina, serija
00.10 CSI, serija
01.00 CSI, serija
01.45 Astro show, emisija uživo
02.45 RTL Danas, (R)
03.35 Kraj programa

UTORAK 27.12.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:00 Vijesti
09:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:32 McLeodove kćeri, serija
10:17 Na vodenome putu:
Lofoti - Norveška brda
na Atlantiku,
dokumentarna serija
11:17 Glas domovine
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
13:15 Hrvatska uživo
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:55 Skica za portret
16:06 Dva : jedan u gostima
- Nogometna
reprezentacija hrvatskih
svećenika
16:36 Informativka: Čuvanje
djece u Hrvatskoj
17:00 Vijesti
17:20 Kraljica noći, telenovela
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Škola kuhanja
20:05 Naknadno
20:40 Global, vanjskopolitički

magazin
21:15 Downton Abbey, serija
22:15 Otvoreno
23:00 Dnevnik 3
23:35 Na vodenome putu:
Lofoti - Norveška brda na
Atlantiku, dokumentarna
serija
00:20 Igre moći, serija
01:05 McLeodove kćeri, serija
01:50 Kulinarstvo
02:15 Kod doktora, talk-show
02:58 Skica za portret
03:18 Glas domovine
03:43 Hrvatska uživo
04:25 Otvoreno
05:05 Global, vanjskopolitički
magazin
05:35 Tema dana
05:47 Život teče dalje

06:05 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Dvorac igračaka, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Vlak dinosaura
08:56 Medvjedići
09:02 Andyjeve divlje
pustolovine
09:22 Prugasti prijatelji,
dokumentarna serija
09:30 Luka i prijatelji - The
Best of
10:00 Neobična geografija -
Svemirski Zagreb
10:30 Baxter, serija za mlade
11:00 Baza djeda Mraza
11:45 Don Matteo, serija
12:40 Slastice a'la Mimi,
dokumentarna serija
13:08 Veterinarske priče
13:40 Dar mudraca, američki
film
15:10 Lampice, lampice, svijetle
cijelu noć, dok serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Operacija Barbarossa,
serija za djecu
17:20 Zakon!, serija
18:00 Novogodišnji
malonogometni turnir
Kutija šibica, prijenos
20:05 Tražeći ljubav za kraj
svijeta, američki film
21:45 Vrijeme na Drugom
21:55 Pad, serija
22:55 Crna lista, serija
23:40 Pa to je fantastično,
humoristična serija
00:10 Dar mudraca, film
01:32 Noćni glazbeni program

10.20 TV prodaja
10.35 Pet na pet, kviz
11.40 Wipeout, game show(R)
12.35 Ruža vjetrova, serija
13.30 Čarobnjakov učenik,
film, avanturistički (R)
15.30 Ranjena ljubav - serija
16.30 RTL Vijesti
17.00 Najbolji ninja ratnici
18.00 Sve u šest, magazin
18.30 RTL Danas
19.25 Pet na pet, kviz
20.10 Kolo sreće, film
22.15 RTL Direkt
22.50 Kronike zločina, serija
23.15 Kronike zločina, serija
23.40 Kronike zločina, serija
00.10 CSI, serija
01.00 CSI, serija
01.45 Astro show, emisija uživo
02.45 RTL Danas, (R)
03.35 Kraj programa

SRIJEDA 28.12.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti
08:05 Dobro jutro, Hrvatska
09:32 McLeodove kćeri, serija
10:17 Na vodenome putu:
Riški zaljev - Na latvijskoj
obali Baltičkog mora,
dokumentarna serija
11:17 Eko zona
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje, telenovel
13:15 Hrvatska uživo
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:55 Skica za portret
16:06 Naknadno
16:36 Informativka: Antibiotici
17:00 Vijesti
17:20 Kraljica noći, telenovela
18:08 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana
20:00 Loto 7/39
20:05 Škola kuhanja
20:10 Božićni koncert
Hrvatskog baroknog
ansambla u Palači HAZU
20:43 Labirint
21:18 Downton Abbey, serija
22:41 Otvoreno
23:26 Dnevnik 3
23:58 Na vodenome putu:
Riški zaljev - Na latvijskoj
obali Baltičkog mora,
dokumentarna serija
00:43 Igre moći, serija
01:28 McLeodove kćeri, serija
02:13 Kulinarstvo
02:38 Kod doktora, talk-show
03:20 Eko zona
03:45 Hrvatska uživo
04:27 Otvoreno

05:07 Labirint
05:37 Tema dana
05:49 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Dvorac igračaka, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Crtana serija
08:56 Medvjedići
09:02 Andyjeve divlje pustolovine
09:22 Prugasti prijatelji
09:30 Legende o vilama i vilenjacima, crtana serija
10:00 Školski sat: Kemija vatrometa
10:30 Baxter, serija za mlade
11:05 Brlog: Psi
11:40 Santa Catarina: Svjetski skijaški kup - spust (M), prijenos
13:03 Veterinarske priče
13:35 Božićne kape, film
15:10 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć, dok serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Operacija Barbarossa, serija za djecu
17:45 Zakon!, serija
18:25 Dobra žena, serija
19:10 Kruške i jabuke
20:00 Seoska gozba: Čabar
20:46 Vrijeme na Drugom
20:55 Što ako?, irsko-kanadski film
22:35 Crna lista, serija
23:20 Pa to je fantastično, humoristična serija
23:50 Božićne kape, film

01:15 Noćni glazbeni program

06:50 RTL Danas, (R)
07:35 Sve u šest, magazin (R)
08:10 Lego Ninjago, (R)
08:35 Superknjiga
09:15 Naša mala klinika, (R)
10:25 Pet na pet, kviz (R)
11:35 Wipeout, game show (R)
12:30 Ruža vjetrova, serija
13:25 Kolo sreće, igrani film, komedija (R)
15:30 Ranjena ljubav - serija
16:30 RTL Vijesti
17:00 Najbolji ninja ratnici
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:25 Pet na pet, kviz
20:10 Plan igre, igrani film, obiteljska komedija
22:15 RTL Direkt
22:50 Kronike zločina, serija
23:15 Kronike zločina, serija
23:40 Kronike zločina, serija
00:10 CSI, serija
01:00 CSI, serija
01:45 Astro show, emisija uživo
02:45 RTL Danas, (R)
03:35 Kraj programa

ČETVRTAK 29.12.2016.

06:55 Dobro jutro, Hrvatska
07:00 Vijesti
07:05 Dobro jutro, Hrvatska
08:00 Vijesti

09:27 McLeodove kćeri, serija
10:12 Na vodenome putu: Rodos - Sunčani otok Egejskog mora, dokumentarna serija
11:12 Bus rusmarina, emisija pučke i predajne kulture
12:00 Dnevnik 1
12:20 Život teče dalje
13:15 Hrvatska uživo
14:00 Kod doktora, talk-show
14:45 Društvena mreža
15:35 Prometej
16:00 Pola ure kulture
16:30 Jezik za svakoga
17:00 Vijesti
17:20 Kraljica noći, telenovela
18:10 Potjera
19:00 Dnevnik 2
19:47 Tema dana - Hrvatska u 2016.
20:03 Škola kuhanja
20:08 Šifra, kviz
21:03 Kako je obranjena Hrvatska, dok serija
21:58 Otvoreno
22:43 Dnevnik 3
23:18 Romano Bolković - 1 na 1, talk-show
00:03 Na vodenome putu: Rodos - Sunčani otok Egejskog mora, dokumentarna serija
00:48 Gospodin Selfridge, serija
01:33 McLeodove kćeri, serija
02:18 Kulinarstvo
02:43 Kod doktora, talk-show
03:25 Skica za portret
03:40 Emisija pučke i predajne kulture
04:10 Hrvatska uživo
04:52 Otvoreno

05:32 Tema dana
05:44 Život teče dalje

05:50 Regionalni dnevnik
06:30 Vrijeme na Drugom
06:33 Dvorac igračaka, serija
07:00 Juhuhu
08:31 Crtana serija
08:56 Medvjedići
09:02 Andyjeve divlje pustolovine
09:22 Prugasti prijatelji
09:30 Legende o vilama i vilenjacima, crtana serija
09:55 Čarobna ploča - Širimo vidike: Povijest umjetnosti - 19. stoljeće
10:07 EBU dokumentarni film: Apokalipsa Orla Štekavca
10:22 Jezični crtići: Pismo prosjaka
10:25 Santa Catarina: Svjetski skijaški kup - super G, prijenos
11:39 Slastice a'la Mimi, dokumentarna serija
12:10 Otkazite Božić, film
13:42 Večer rukometa 2016., reportaža
14:00 Santa Catarina: Svjetski skijaški kup - slalom
14:50 Kratki dok. film
15:10 Lampice, lampice, svijetle cijelu noć, dok serija
16:00 Regionalni dnevnik
16:40 Operacija Barbarossa, serija za djecu
17:10 Kaštel Stari: Odbojka - finale Kupa Hrvatske (M), prijenos

20:05 Edvardijanska farma, dokumentarna serija
21:06 Vrijeme na Drugom
21:15 Na granici, američki film
23:10 Crna lista, serija
23:55 Kaštel Stari: Odbojka - finale Kupa Hrvatske (Ž), snimka
00:55 Pa to je fantastično, serija
01:25 Otkazite Božić, film
02:55 Noćni glazbeni program

06:50 RTL Danas, (R)
07:40 Sve u šest, magazin (R)
08:10 Lego Ninjago, (R)
08:35 Superknjiga
09:20 Naša mala klinika, (R)
10:30 Pet na pet, kviz
11:35 Wipeout, game show (R)
13:25 Plan igre, igrani film, obiteljska komedija (R)
15:30 Ranjena ljubav - nova serija, dramska serija
16:30 RTL Vijesti
17:00 Najbolji ninja ratnici
18:00 Sve u šest, magazin
18:30 RTL Danas
19:25 Pet na pet, kviz
20:10 Četiri vjenčanja i sproved, igrani film
22:15 RTL Direkt
22:50 Kronike zločina, serija
23:15 Kronike zločina, serija
23:40 Kronike zločina, serija
00:10 CSI, serija
01:00 CSI, serija
01:45 Astro show, emisija uživo
02:45 RTL Danas, informativna emisija (R)
03:35 Kraj programa

HRVATSKI PROGRAM NA RTV-U

Informativna emisija na hrvatskom jeziku *Dnevnik* emitira se od ponedjeljka do subote u terminu od 17.45 minuta na Drugom programu Radio-televizije Vojvodine. Emisija *Izravno* - razgovor na aktualne teme emitira se nedjeljom u 16 sati a emisija iz kulture *Svjetonik* nedjeljom od 16.30 sati.

Polusatne emisije emitiraju se utorkom i subotom u terminu od 14.15 sati na Trećem programu Radija Novi Sad.

GLAS HRVATA

Radijska emisija *Glas Hrvata* u produkciji HKUD Vladimir Nazor iz Stanišića emitira se na valovima Radio Fortuna subotom od 16 do 17 sati na frekvenciji 106,6 Mhz.

ZVUCI BAČKE RAVNICE

Emisija na hrvatskom jeziku *Zvuci bačke ravnice* emitira se četvrtkom od 18 do 20 sati, na valovima Radio Bačke (99,1 MHz).

HRVATSKE EMISIJE NA TELEVIZIJI YU ECO

Program obuhvaća informativnu petominutnu emisiju *Cro-info vijesti*, koja se prikazuje radnim danima nakon Info bloka ove televizije u premijerom i tri reprizna termina (15.30, 19.15, 22.15, 00.15 sati). Polusatna društveno-politička emisija *Motrišta* emitira se četvrtkom od 22.30 sati, a reprizira ponedjeljkom od 9 sati. *Zlatna škatulja* emisija posvećena tradicijskoj kulturi bačkih Hrvata, emitira se nedjeljom u 10, a reprizira se utorkom u 9.30 sati.

Televizijska emisija *Glas domovine* ima stalnu rubriku o Hrvatima u Srbiji, a emitira se na HRT1 utorkom od 11.17 sati. Radijski program *Glasa Hrvatske* emitira se 24 sata dnevno i preko interneta se može pratiti u cijelome svijetu. Konkretno informacije o Hrvatima iz Srbije, koje nema nijedan drugi medij u Hrvatskoj, mogu se slušati i u radijskoj emisiji *Na valovima staroga kraja* ponedjeljkom u 10.05 u trajanju od 45 minuta, te u velikoj trosatnoj emisiji pod naslovom *Hrvatima izvan domovine*, četvrtkom u 20.15, koju prenosi i Prvi program Hrvatskoga radija.

Pomoću nove multimedijske usluge HRTi u stvarnome se vremenu u cijelome svijetu može

gledati i cjelokupni Četvrti program HTV-a. Taj se televizijski program sve više profilira kao program namijenjen međunarodnoj javnosti i Hrvatima izvan Hrvatske.

U NEKO LIKO SLIKA

Božićni susret u
Generalnom konzulatu

Piše: Branko Ivković

IZ IVKOVIĆ ŠORA

Božić došo

Piše: Branko Ivković

Faljnīs čeljadi, jestel već okitili granu? Došo nam Božić ponovo, fala Bogu da smo ga opet doživili. Još naši stari su nas učili da je Božić najradosniji svetac i da triba mislit samo o lipim, jeto ja se držim tog starog adeta naši dida i dok moja Jela još kojišta pripravlja ja lipo nakrivljen u zapečku drimam i mislim na lipo. Doduše što dalje mislim uviđam da je kadgod stvarno bilo zdravo lipo. Šorovi bili puni salaša, salaši bili još puniji dice, bilo je smija, cike i vike koliko ti srce oće, a sad nemož čovik da se ne ražalosti. Po šorovima digdi koji salaš, neumazan, odrt kugod stara peč i vidi se da će i s njega gazda prnit digod u bili svit jal u najmanju ruku u varoš, radit u onim fabrikama na brzinu skovanim od pleva i nike vune što grije, a češeš se od nje kugod da si cijo dan sidijo u košinjcju punim tekudi. Al šta ćeš, valjdar više volidu stat po cili dan za mašinom neg se šetat po salašu i pomolo raduckat po svojoj njivi. Doduše nisu tušta ni ovi odozgor pomogli, makar stalno divanidu ovo za mlade, te ono za mlade. Od tog nema ništa, dobijedu samo oni blizo vatre, što kazo moj bačo. Neg, ne znam bome šta se to sa svitom izveđava – čitam da mi bižimo na zapad u te bogate zemlje, idemo trbuvom za kruvom što bi kazo naš svit, al zašto onda oni bižidu još dalje u druge države čeljadi? Jel njim nije dobro kod rođene kuće, jel bižidu od nas ni mi nikako jasno pa sam bisan sam na se. Maniću se divana, jopet sam počo politizirat u vraga i s politikom, al borme mi zdravo teško kad vidim jal čujem od moji komšija jal kompanjona da njim dica neće, jal nemogu doć za Božić, Materice, Oce, da se lipo proslavidu i sa starima počastidu kako Bog zapovida. Kako da tom čoviku bude veso Božić? Dicu odranijo, ko i sam muku mučijo da dođedu do škole jal zanata, a onda mu ni za najsvitliji dan nemožedu ni vrata otvorit. Nikad neću moć zaboravit one Badnje večeri, kad se sitim vašanga i sad se moram smijat. Počele već sedamdeseti kojikake serije o svemirskim brodovima i to svit zdravo gleda, te iđedu na misec te ne iđedu, a mi se sitili pa ćemo za vašange opravit mog rođu Josu da bide svemirac. Izbili lipo dno od stare kačice, one još pocinkovane i od lavora starog kalajsanog, navukli prvo kačicu na Josu pa ondak lavor kojikako priko glave i ajd u vašange. Obašli šor, pucali bičovima i svračali u svaki salaš komedijat se, al kad se završilo borme nevolja, kačicu smo kojikako i skinili s Jose, al Lavor priko glave neće nikako. Borme smo se i poplašili pa snjim kod doktora u selo, doktor bijo niki bisan valjdar što mora radit Božićom pa će na nas: »Šta ste ga sad meni doveli, nisam ja valjdar limar«, a mi u cirik. Odveli lipo pajdaša kod bać Jaše kovača i on kojikako mučeci se skinijo lavor s Jose, a ni ogrebo ga nije. Valjdar ga Božić čuvo. Eto tako vam to bilo prija po vika, a vi kontajte sami jel bilo lipče onda jel sad. Zbogom čeljadi i lipo provedite Božić.

BAĆ IVIN ŠTODIR

A nadnice samo idu

Malo vamo, malo tamo, bać Iva niki dan obiše cilo selo. Bilo mu ladno it na bicigle, pa se dobro zagrnijo i polako nogu prid nogu. Krenijo se oma potli fruštuka, a njegove reko da se neće ni žurit, šta će doma pri ručka. Televiziju ne gleda još otkako se zavito svomtu Antunu, a u posljednje vrime mu se omrazilo i sokočalo. I tamo sve manje ozbiljnoga divana, a sve više koikaki splečki. Što mu najviše upalo oči i ubolo u srce, tamo svako svakoga samo grdi.

Kako vidi, njegovi, misto da budu ko jedan, skroz se razdilili, vada na vraganajst partija i struja, pa su kanda i međ prvima po protirivanju. Vazdan kljastru jedni druge, svaki bi bijo pametniji o drugi. A niko ne vidi koliku radost sotim pravu nima što ji ne volju. Par put i on natrukovo koju, pa se dobro obruko. Ka su ga dežurni opleli, ispalo da je i protiv njegovi i sam protiv sebe. zoto se i manijo takoga divana zauvik. Izgleda mu da su najgrlatiji ni najbogatiji i ni što imadu najveće škole. A ima i taki što se obogatili ka su stali u nadnicu ko njegovi, al ti ne smiju pušcat ni abera, kanda još ne znu komu bi se smili zamirat, komu ne. A ne bi voljili ostat brez puni jasli. Ne volji čitat ni novine, tamo splečki više neg na sokočalu. Kakogod okreneš list, sa svakoga novoga iskoči naj što se za sve pita i ne što sidu koidi goli guzica i falu se šta su sve zaslužile nonomu što se pokaziva samo prid čovekom. A proste, da prostije ne možu bit, mada u novina natrukovano koliko su škula posvršavale. I bome, dosta taki u nadnice i ko vladara i ko frabrikana. Ništa ne radu, samo ji svituju. Bać Iva se uvik pita kake škole i kaku pamet onda imadu ni koje take možu svitovat. Ka štogoda i kaže njegove zo to, ona samo mane rukom i veli da mu na pameti samo ludorije, kako mu samo ni žo traćit vrime i lupat glavu na take i oma gotov divan. Ako bekne još koju, ispade da ji gleda zoto što volji. Niki dan mu pitala oće li i nju tako gledat ako se raspeči i sidne ko one. Već nikoliko dana ko da mu i kuća uvračana, ni gluvi ker da naide. Nema čak ni kuma Tune, stalno visi u varoši po nikaki koferencija. Nema ni poštaša da naide, naj stari više ne radi, kanda će i on u penziju, a voga novoga poslali iz varoši, ko da u selu nema dice brez posla. Pripovida se da mu dada u partije o noga što se za sve pita već duže vrime, pa je i nikaka guka, a deran sto učit za klonfera. Ni baš bijo jako bistar, pa mu škula baš nikako ni išla o ruke. Dada šta će, ku će, mora se nastarat za dite, pa ga prvać ubiližijo u njegovu partiju, jal brez toga danas niko ne može u državnu službu. Ne mož mu jako ni zamirat, ko ne bi svojemu ditetu do kruva u šake? A znade da se u nadnice baš i neće jako iskidat. Bać Iva ko da gleda, deran će malo koišta raznašat po selu, neće dugo. Brzo će zima, pa će onda dada udesit da unutri koišta raducka nasitno. Malo će lipit bilige, malo brojit papire, pa ka nema drugoga posla, malo će sist za no sokočalo i počet učit kako se pritisku puceta. Do kraj zime će se koišta i naučit i evo ti novoga službenika. A nadnice samo idu.

Piše: Ivan Andrašić

MISLI POZNATIH

- **Marquez:** Ne gubite vrijeme s nekim kome nije stalo provoditi ga s vama.
- **Tolstoj:** Žališ se na život, a trebaš se samo sjetiti koliko te ljudi voli.
- **Dali:** Rastanak predstavlja početak rađanja uspomena.

KVIZ

Stjepan Krizin Sakač

Koje godine i gdje se rodio **Stjepan Krizin Sakač**, hrvatski isusovac i povjesničar?

Gdje je studirao i stjekao visoku akademsku naobrazbu?

Što je studirao u Innsbrucku?

Po čemu se proslavio u znanstvenim hrvatskim krugovima?

Što je dokazao istraživanjem ranih slavenskih povijesnih dokumenata?

Kojeg društva je bio član i utemeljitelj?

Kako se zove njegova posthumno objavljena knjiga?

Kada i gdje je umro Stjepan Krizin Sakač?

Rodio se 1890. godine u Kapeli Kalničkoj.
Studirao na Germanicumu, doktorirao na Gregoriani u Rimu.
Orientalistiku.
Kao tvorać teorije o iranskom podrijetlu Hrvata.
Da su još 680. godine među Slavenima djelovali biskupi te da je kršćanstvo još ranije primljeno.
Bratovštine sv. Jeronima za pomoć hrvatskim izbjeglicama.
Hrvat do stoljeca VII.
Umro je 23. kolovoza 1973. godine u Rimu.

FOTO KUTAK

Hladne misli

VICEVI

Pita jedan student drugog:

- Hoćemo li na kavu ili na predavanje?

Drugi kaže:

- Bacit ćemo novčić, ako ostane u zraku, idemo na predavanje.

Tehnička podrška internet provajdera:

- Gospođice, što je sada na vašem monitoru?

- Plišani meda koga mi je dečko kupio!

MALI OGLASI

Izdajem apartmane u Novom Vinodolskom. www.apartmani-karasic.com
Prodaje se trosoban stan od 73 m ² , dvije terase, renoviran, prijevod od Hrvatskog konzulata u naselju Tokio. Ima kablovsku, CG,... Cijena 45.000 eura. Tel.: 069 2052608.
Prodaje se dvosoban stan (51 m ² + teras) s odličnim rasporedom prostora na Proizivci. Stan se redovito održava i sačuvan je. Ima klimu, kablovsku i daljinsko grijanje. Cijena 28.000 eura (nije fiksno). Tel.: 064 2498244.
Izdajem (od 1. 9.) 2-soban namješten stan (3 kreveta+pomoćni ležaj, plinsko grijanje, blizina tramvaja) u Zagrebu, Folnegovićevo naselje. Cijena: 250 eura. Tel.: 063 8820654, 065 6081194. +385 92 1770196.
Hitno prodajem mali moto-kultivator, marke VALPADANO s frezerom, 10 KS. Tel.: 062 86 87964.
Potrebni radnici za rad u novoj tvornici u Slovačkoj. Tel.: 064 4109369
Prodajem veći 1 S, integralova zgrada, parketiran, s malim barom, IV. kat, 2 lifta, podrum, cg, adsl, kds tv i interfon. Tel.: 062 8900458.
Prodaje se apartman od 36 m ² u Jadranovu, 5 km od Crikvenice. Tel.: 024-4527-499, 064-18-39-591.
Prodaje se muška kožna jakna vel: 56 braon boje, nova. Tel.: 064 4618006.
Prodajem perjani jastuk 80x120 s odgovarajućom novom ručno šivanom salvetkom krevetnom (dvije navlake za jastuk i dvije navlake za jorgan). Cijena po dogovoru. Tel.: 060 5402733.
Prodajem trodijelni orman – mahagonij, regal iz četiri dijela, dva garderobna i dvije vitrine, kauč, fotelju i dva taburea. Tel.: 024 4561752, 064 3051513.

Prodajem stroj šivanje marke Bagat s ormančićem, visoki sjaj, orahovina. Tel.: 069 2887213.
Prodajem ručno štrikači stroj Empisal skoro nov – stolni. Katarina Turkal. 025 5742 136.
Prodajem poslovni prostor u centru grada cca, 350 m ² na tri nivoa. Inf. 069 2887213.
Izdajem garsonjeru u Zemunu. Povoljno za dva đaka ili studenta. Lokacija Zemun Tel.: 011 3077036.
Prodaje se drvena vaga s tegovima, ojačana željezom. Mjeri do 500 kg. U Subotici. Tel.: 064 3910112.
Tročlana obitelj prima na dvorbu stare osobe za mirovinu ili nekretninu. Tel.: 062 1941729.
U Somboru prodajem kompletno završenu termoizoliranu veću katnicu sa suterenom, garažom, ljetnom kuhinjom, svim komunalijama i CG u centru grada. Tel.: 025 5449220; 064 2808432.
Starija kuća (4 sobe, ručao, 2 kupao, kuhinja, ostava) + sporedna zgrada (ljetna kuhinja, soba, kupao) se prodaje ili mijenja za Zagreb (stan ili kuća) – centar. Tel.: 024 754760 ili 064 2394757.
Izdajem stan na Srednjacima, Zagreb, 25m ² , topla voda, centralno grijanje, interfon. Tel.: 063 596840 i 024 547204.
Uzimam zemlju u zakup, Klisa, Stari i Novi Žednik, Mala Bosna, Subotica. Plaćam 12 metar po jutru. Tel.: 064 305 14 88
MAKARSKA: Iznajmljujem sobe s balkonom, kupao, hladnjakom, kao i upotreba kuhinje za ljeto 2016. god. Cijena povoljna. Tel.: 060 6331910.
Povoljno prodajem protočni bojler sa 4 grejača od 24 kilovata i limene radijatore s 200 rebara različitih dimenzija. Tel.: 062 8687964.
Prodaje se veći i manji (skoro nekorišten) trajno žareći štednjak. Tel.: 024 528682.

Izdajem apartman Silver u Zadru za 2 (+1) osobe s opremljenom kuhinjom i kupao, klimatiziran, TV, Wi-fi. Na raspolaganju je vrt sa sjedećom garniturom i roštiljem. Osiguran parking. Mogućnost dodatnog ležaja ili kunic. Udaljeno 5 min autom od plaže (Borik) te 10 min od centra grada. U neposrednoj blizini nalazi se nekoliko većih shopping centara. Cijena apartmana iznosi 40 eura/dan. Kontakt HR: Juraj 00385955110573, e-mail: phohnjec.ph@gmail.com, Kontakt SRB: Andrej 0641583637

Potrebno udomljavanje 3 mace na jednu godinu – sterilizirane, cijepjene. Potreban ambijent kuća s dvorištem, može i u Zemunu. Želim biti u kontaktu s osobama koje mi žele pomoći u ovome. Tel.: 065 2672086 Rupić.

Prodaje se kuća u Bačkom Bregu na 11 ari placa, održavana s nusprostorijama, uknjižena, bez tereta. Tel.: 064 1535064, 025 809156.

Naprodaj IMT sijačica za žito 23 reda i OLT sijačica GAMA-18 s lulama širine 2,25 m, sadilica za kukuruz OLT sa 4 reda, dvobrazni plug LEOPARD 12 coli u vrlo dobrom stanju i prikolica čutaka. Tel.: 532-570 ili 528-682.

PRODAJEM sitno rađene neuramljene vilerove goblene: Dan-noć i Monaliza, kao i kompletan materijal za Pastirsku idilu. Tel.: 024-730-270 ili 063-713-1828.

Izdajem garsonjeru 23 m² – novogradnja u centru Subotice, kod katedrale. Slobodno za useljenje. Soba, kuhinja, kupao. Namještena stvarima i priključcima. Mala režija. Cijena 80 € + depozit. Tel.: 754-650 ili 064 2015689.

Prodajem crjevanu kaljavu peć, braon boje 136/82 cm i šivači stroj bagat *singericu*. Tel.: 024 4527499, mob.: 064 1839591.

Tražim kupca za vikendicu u Vrboskoj, otok Hvar, prizemnica pod pločom, 52 m², suvlasništvo parcele 500 m² prilaznog puta 105 m². Papiri uredni. Cijena: 65.000 eura. Tel./viber: 063 7139337, e-mail: meridian12@gmail.com.

Ozbiljna žena 50-tih godina primila bih na dvorbu stariju osobu za plaću. Može i u Hrvatskoj. Tel.: 064 0730793.

Ozbiljna žena, Hrvatica 50 godina želi upoznati muškarca do 65 godina. Može i iz Hrvatske. Samo ozbiljni. Tel.: 064 0730793.

 Hrvatska likovna udruga *CroArt* prodaje umjetničke slike, djela članova udruge. Zainteresirani se mogu javiti predsjedniku udruge. Tel.: +381 24 529 745; mobil: +381 63 518 218; e-mail: horvat.josip.su@gmail.com

 HKC *Bunjevačko kolo*, Likovni odjel, vrši prodaju slika svojih članova. Slike se mogu vidjeti u prostorijama Centra, ul. Preradovićeve 4. radnim danom od 8 do 14 sati. Tel.: 024/556-898 ili 555-589.

Besplatni mali oglasi uz kupon iz *Hrvatske riječi* VAŽI DO 30. 12. 2016.

Poštovani čitatelji našeg i vašeg tjednika, i dalje nastavljamo objavljivati rubrike malih oglasa u kojoj ćete moći objavljivati sve ono što želite prodati, mijenjati, kupiti ili darovati. Jedini uvjet za objavu vašeg malog oglasa je priloženi kupon kojega objavljujemo u svakom broju *Hrvatske riječi*.

Duljina malog oglasa ne smije prelaziti više od 30 riječi.

Uredništvo

AKCIJA!

SG

internat

već od
649 din

TIPPNET
SUBOTICA
KARADORDEV PUT 2
TEL: 024/555765
WWW.TIPPNET.RS

POGLED S TRIBINA

Fair play

Posve očekivano za najbolju sportašicu Hrvatske u protekloj 2016. godini izabrana je najbolja hrvatska i svjetska bacačica diska, zlatna olimpijka **Sandra Perković**. Naslov najboljeg sportaša, također zaslužen, osvojio je srebrni olimpijac, veslač **Damir Martin**, kojemu je zlato izmaklo ili čak nepravedno nepriznato za djelić sekunde. Uz zlatnu veslačku braću **Sinković** i jedriličare **Marenića** i **Fantelu**, te **Andelku Mužinić** i **Helenu Dretar Karić** stolnoteniske paraolimpijke, u fokus hrvatske sportske javnosti dospio je i dobitnik nagrade za fair play. Nogometaš nižerazredne momčadi *Budainka Kolonija* koja se natječe u 2. Županijskoj nogometnoj ligi (pretposljednji natjecateljski razred), **Branko Radičević**.

Ovaj veliki heroj malih terena u 4. prvenstvenom kolu namjerno je promašio jedanaesterac dosuđen za svoju momčad, protestirajući svojom gestom zbog lošeg suđenja. Zbog svog postupka potom je izbačen iz kluba.

Jer, osupnut nepoštenom sudačkom odlukom glede dosuđivanja spornog penala, Radičević je pri aktualnom rezultatu 1:1 demonstrativno poslao loptu nebu pod oblake, šaljući tako svoju poruku istinskog vrijednovanja prave, poštene (fair) igre (play). Na koncu je njegova momčad izgubila susret, a on je dobio šut kartu iz kluba.

Ipak hrvatska sportska javnost nije ostala zakinuta za ovu vrijednu informaciju, a stručni žiri Izboru za najbolje hrvatske sportaše u 2016. godini znao je cijeniti njegovu plemenitu gestu.

Nagrada ovom amateru koji je zbog ideala poštenog sporta, u jednom trenu gotovo bio pribijen na stup srama, veliki je podstrek svim sportašima da ustraju u borbi za poštenu igru i stvarno vrednovanje i prakticiranje krilatic: Neka bolji pobijedi u poštenoj igri!

Branko Radičević je završio Kineziologiju i radi s klicima u vrtu i školi.

Od svog nastavnika imaju priliku naučiti ono najvažnije.

Da budu poštenu ljud!

D. P.

NOGOMET

Hajduk – Dinamo 0:1

Golom u posljednjim trenucima najvećeg hrvatskog derbi susreta *Dinamo* je na Poljudu svladao *Hajduk* (1:0), dok su u regionalnom derbiju također minimalnom pobjedom protiv *Istre* 1961 (1:0) nogometaši *Rijeke* sačuvali prednost od šest bodova ispred svog prvog pratitelja.

KOŠARKA

Cibona i Cedevita upisali nove pobjede

Dva najbolja hrvatska kluba, *Cibona* i *Cedevita*, uspješno su odradili prvenstvene duele 14. kola Regionalne košarkaške lige, upisavši pobjede protiv *Igokee* (84:61) odnosno *Budućnosti*

(86:84). Treći hrvatski predstavnik u ABA ligi *Zadar* poražen je na gostovanju kod *FMP-a* (77:94). *Cedevita* zauzima treću poziciju (10:4), *Cibona* je četvrta (10:4), a *Zadar* je osmi (5:9).

TENIS

Protiv Španjolske u Osijeku

Odlukom HTS-a duel prvog kola Davisova kupa za 2017. godinu, kojemu će Hrvatska biti domaćin Španjolskoj, igrat će se u Osijeku od 3. do 5. veljače sljedeće godine. Bit će to ravno 20 godina nakon susreta Hrvatska – Maroko, odigranog 1997. godine u najvećem gradu Slavonije. Susret će se igrati u dvorani Gradski vrt.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, Služba za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br.135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O PODNESENOM ZAHTEJU ZA
ODLUČIVANJE O POTREBI PROCJENE UTJECAJA NA
ŽIVOTNI OKOLIŠ**

Nositelj projekta *ARHIFORM DOO*, Beograd, Vladimira Tomanovića br. 35, podnio je Zahtjev za odlučivanje o potrebi procjene utjecaja na životni okoliš projekta: »Izgradnja objekta '5' i '5A' - objekt namijenjen za rekreativne aktivnosti i plinska kotlarnica (objekt u kompleksu Ustanove studentsko odmaralište Beograd, PJ *Palić* na Paliću)«, zaveden pod brojem IV-08/I-501-371/2016, a koji se planira na katastarskoj parceli 1349 KO Palić.

Uvid u podatke, obavijesti i dokumentaciju iz zahtjeva nositelja projekta, može se izvršiti u prostorijama Službe za zaštitu životnog okoliša i održivi razvoj (Trg Slobode 1, Gradska kuća, I. kat, soba 129).

Zainteresirana tijela, organizacije i javnost u roku od deset dana od dana objavljivanja ove obavijesti mogu dostaviti mišljenje o potrebi procjene utjecaja predmetnog projekta na životni okoliš, osobno ili poštom na gore navedenu adresu, ili elektronički na adresu zivotnasredina@subotica.rs.

Gradska uprava Subotica, Tajništvo za poljoprivredu i zaštitu životnog okoliša, na temelju članka 10. i 29. Zakona o procjeni utjecaja na životni okoliš (Sl. glasnik RS br. 135/04 i 36/09) objavljuje:

**OBAVIJEST O DONESENOM RJEŠENJU DA
NIJE POTREBNA IZRADA STUDIJA PROCJENE
UTJECAJA NA ŽIVOTNI OKOLIŠ**

za projekt »Kanalizaciona mreža upotrebljenih voda na Horgoškom putu dužine 2901,1 m«, na katastarskim parcelama 1472, 1434, 1473/11, 1473/14, 1441, 1452, 1445, 1432, 5316, 1450/1 i 10972/1 KO Palić, ulica Horgoški put, nositelja projekta JKP *Vodovod i kanalizacija* Trg Lazara Nešića 9.

Zainteresirana javnost ima pravo žalbe u roku od 15 dana od dana objavljivanja obavijesti u sredstvima informiranja. Tekst rješenja se u cijelosti može preuzeti na Internet adresi: http://www.subotica.rs/documents/zivotna_sredina/Resenja/IV-08-I-501-340-2016.pdf.

ŠAHOVSKI KLUB JEDNOTA ŠID

Omiljena igra među Srijemcima

Za šah se kaže da je drevna igra, poznata kao igra kraljeva koja je zabavljala igrače stotinama godina. Jedna je od najpoznatijih igara na svijetu, a rasprostranjena od Srednjeg Istoka, Azije, Europe do Sjeverne Amerike. Šah je i na našim prostorima ostao do danas omiljena igra, uglavnom starije populacije. Rijetki broj mladih danas se odlučuje trenirati šah. Stoga se u nekim srijemskim gradovima sve čini da se šah ne bi izgubi – oni stariji, poučeni višegodišnjim iskustvom, nastoje ove vještine prenijeti mladima.

ISKUSNI MAJSTORI

U Šidu postoje dva šahovska kluba koja se natječu u Vojvođanskoj ligi grupa Srijem. Jedan od njih je ŠK *Jednota* koji je osnovan prije nešto više od četiri godine u okviru Slovačkog kulturno-umetničkog društva *Jednota*. Nakon osvajanja prvog mjesta u Srijemskoj šahovskoj zoni posljednje dvije godine šahisti *Jednote* s velikim uspjehom nastupaju među najboljim srijemskim šahovskim klubovima. Prošle godine šidski klub je osvojio drugo mjesto, a ove godine ŠK *Jednota* je zajedno s lokalnim rivalom ŠK *Radničkim* podijelilo 4. i 5. mjesto na tabeli Vojvođanske šahovske lige, grupa Srijem. Ekipu sačinjavaju iskusni šahovski majstori od kojih su najpoznatiji: **Branislav Roška** i **Stevan Bogić**. Osim njih, u ekipi su još dva majstorska kandidata **Miša Balaž** i **Goran Rezić** koji su također među najboljim klupskim igračima. Veliki doprinos uspehu kluba dali su i braća **Radivoje** i **Milovan Milašinović**, **Goran Velečković**, **Rade Delmo**, a posebice mladi

U ŠK *Jednota* očekuju da će dobiti nove klupske prostorije čime bi se stvorili još bolji uvjeti za rad kluba koji će iduće godine proslaviti mali jubilej, petogodišnjicu rada.

Predrag Danilović koji je na omladinskoj tabeli često donosio presudne poene u prvenstvenim i kup mečevima.

Svoje mečeve klub igra u prostorijama SKUD *Jednota* kao i u prostorijama Mjesne zajednice Šid, a financira se uglavnom od dotacija i članarine. »Ono što ŠK *Jednota* izdvaja od ostalih klubova su tradicionalni turniri koji se organiziraju tijekom cijele godine. Ove godine zaključno s Turnirom povodom obilježavanja Dana oslobođenja Šida bit će šesti turnir na kojemu su osim šahista *Jednote* nastupili i gosti iz drugih šahovskih klubova iz Srijema i Vojvodine. Posebnu pažnju klub poklanja radu s najmlađim zaljubljenicima u 'drevnu igru' tako da će i u narednoj godini u saradnji s osnovnim i srednjim školama u Šidu organizirati turnire i natjecanja. U sljedećoj sezoni u ŠK *Jednota* očekuje da se nađe u gornjem dijelu tabele Vojvođanske šahovske lige

grupa *Srijem*«, ističe predsjednik ŠK *Jednota* **Petar Vejnović**.

OD MALIH NOGU

Među igračima šaha, izdvojio se kapiten šahovskog kluba iz Šida **Miša Balaž** koji je ovaj za njega poseban sport, naučio još dok je bio vrlo mali. Imao je samo deset godina: »Sve je počelo u osnovnoj školi. Najprije sam bio najbolji u razredu, zatim u cijeloj školi, tako da me je to samo dodatno motiviralo da nastavim i dalje. Počeo sam kupovati knjige kako bi što više naučio o šahu i sate sam provodio proučavajući pravila. Vremenom sam dosta napredovao«, kaže Balaž. Iako mnogi misle da je šah vrlo kompliciran, Miša tvrdi da nije nimalo teži od ostalih sportova: »U šahu se za razliku od drugih sportova, na prvom mjestu razvija um. Šah je kao neka ratna igra i uvijek postoji prostor da se nešto više može dodati na već postojeće znanje.«

Balaž šah igra 50 godina, a tijekom svih tih godina nanizala su se i brojna priznanja: »Često sam na turnirima bio prvi. Imam

titulu majstora kandidata i rejtینگ prim. Iako sam danas već u poznijim godinama, još uvijek na mnogim turnirima osvajam brojne titule. S obzirom na to da se već pet decenija bavi ovim sportom, upitali smo ga koliko je danas šah izgubio na popularnost i kako je to bilo nekada: »Šah je stao u cijeloj Srbiji ali i u regionu. Nekada je bio popularniji. Mi u klubu pokušavamo svoje znanje prenijeti na mlade. U klubu imamo dosta mladih koje interesira šah, iako je osjetno da ta zainteresiranost polako pada. Nije loša ideja da se šah kao predmet uvede i u škole, jer je on jako dobar za razvijanje intelekta kod djece.«

Šahisti *Jednote* imaju veoma uspješnu saradnju sa ŠK *Ilok* iz istoimenog grada u Hrvatskoj.

Osim prvenstvenih nastupa koje održava u Šidu ŠK *Jednota* često svoje mečeve i turnire održava i u selima šidske opštine. Tako je u prošloj i ovoj godini odigrano nekoliko prvenstvenih i kup mečeva u Ljubi, Sotu, Berkasovu i Višnjicevu.

S. Darabašić

ŠAHOVSKI TURNIR U HKUD VLADIMIR NAZOR U SOMBORU

Umijeće na 64 polja

Ovogodišnji pobjednik je Đorđe Katanić

Sportska sekcija HKUD-a *Vladimir Nazor* organizirala je u Somboru VII. Božićni šahovski turnir. Pobjednik je **Đorđe Katanić**, koji je kao i drugoplasirani **Josip Ivkić** osvojio 8,5 poena, a treći je **Andrija Četković**, koji je izbio

Hrvatskom domu. »Šah volim tako da sam se rado odazvao pozivu da sudjelujem na ovom turniru. Šah igram od srednje škole, a poslije škole bile su to nekadašnje radničko-sportske igre. Što se tiče partija na ovom turniru mogu kazati da ni jed-

ne bio spretniji i sretniji i ja sam možda odigrao malo brzopleto, a možda sam i malo neozbiljno pristupio ovom turniru«, kaže Ivkić, koji je titulu pobjednika prošle godine ponio na dva *Nazorova* šahovska turnira.

»Zadovoljan sam kvalitetom

STOPAMA PETRA CAREVA

Današnji *Nazorovi* šahisti nastavljaju stopama **Petra Careva** – šahist koji je dao svoj važan doprinos popularizaciji šaha među članovima somborske hrvatske udruge. U poslijeratnim godinama u Hrvatskom domu nije se šah samo igrao, već je Carev na demonstracijskoj ploči objašnjavao poteze. Dugo je Carev bio i najuspješniji šahist u udruzi i na amaterskim prvenstvima Vojvodine čak je četiri puta bio prvak. Jedini koji ga je nadmašio bio je **Ljubomir Mašić**. I dok je Carev svoju šahovsku karijeru završio s naslovom majstora, Mašić je stigao do naslova internacionalnog majstora. Poslije Careva i Mašića, značajan doprinos u radu šahovske sekcije dali su **Matija Tucakov**, **Oto Nikolić**, **Ilija Grgić**, **Ivan Kovač**, **Josip Vuković**, **Miloje Crnjanški**, **Stipan Čačić** i **Šima Strilić**.

Desetljećima su u *Nazoru* održavani otvoreni šahovski turniri na kojima je nekada bilo i po 25 sudionika. Ostalo je zabilježeno da je 1986. godine, u godini kada je *Nazor* obilježavao 50-tu obljetnicu najstariji sudionik turnira bio osamdesetogodišnji **Matija Tucakov**, koji je šah u *Nazorovoj* sekciji igrao od njenog osnutka, a na svakom turniru plasirao se u gornji dio tablice.

Poslije iznenadne smrti **Franje Matarića** organizira se *Memorijal Prof. Franjo Matarić*, a posljednjih sedam godina i Božićni šahovski turnir.

Šahovska sekcija u poslijeratnim godinama bila je samostalna sekcija, a njenim članovima na raspolaganju su bila čak tri šahovska časopisa na koje je *Nazor* bio pretplaćen.

Z. V.

sedam poena. Na četvrto mjesto plasirao se **Zlatibor Stanković**, a na peto **Zoran Čota**.

Prve šahovske partije odigrane su 11. studenoga, a pobjednici su proglašeni poslije deset odigranih kola. Najuzbudljivija je bila partija u pretposljednem kolu, u kojoj su protivnici bili **Katanić** i **Ivkić**.

U ZAVRŠETKU KATANIĆ I IVKIĆ

Ovogodišnji pobjednik **Đorđe Katanić**, nekada je bio redoviti sudionik *Nazorovih* šahovskih turnira. Poslije pauze od desetak godina ponovno se vratio igri na 64 crno bijela polja i turnirima u

nu partiju nisam lako dobio i u nekim partijama u kojima sam pobijedio protivnici su bili ti koji su napravili pogreške, koje sam ja okrenuo u svoju korist. Jedinu partiju izgubio sam od **Šime Račića**. Partija s **Ivkićem** bila je baš uzbudljiva. Imao sam čistu pobjedu, ali sam napravio previd, što znači da je on bio u poziciji da ima čistu pobjedu, ali onda je on napravio previd«, kaže **Katanić** i najavljuje da će šahovsko umijeće s drugim šahistima u *Nazoru* oprobati već za mjesec dana na novom turniru.

»Jedina partija na ovom turniru koju sam izgubio je od pobjednika turnira **Katanića**. Rekao bih da je pobijedio onaj koji

ovogodišnjeg Božićnog turnira i poslije ovog Božićnog već krećemo s pripremama *Memorijala Prof. Franja Matarić*. Turnir počinje 21. siječnja. Otvoreno je to prvenstvo i pravo sudjelovanja imaju svi, bez obzira na to jesu li ili nisu članovi *Nazora* ili naše sportske sekcije. Podsjetit ću da smo prošle godine slavili mali jubilej, jer je odigran 25. *Memorijalni* turnir posvećen **Franji Matariću**«, kaže pročelnik sportske sekcije **Pavle Matarić**.

Sudac turnira i ovoga puta bio je **Radomir Kovačić**, koji redovito sudi na *Nazorovim* šahovskim nadmetanjima.

ГРАД СУБОТИЦА
SZABADKA VÁROS
GRAD SUBOTICA

Срећан Божић и Нова година
Kellemes karácsonyt és boldog új évet
Sretan Božić i Nova godina
Merry Christmas and Happy New Year
Fröhliche Weihnachten und ein gutes neues Jahr

Bunford Tivadar

Председник Скупштине града
A képviselő-testület elnöke
Predsjednik Skupštine grada
Chairman of the City Assembly
Stadtvorordnetenvorsteher

Borzani Ljiljan

Градоначелник
Polgármester
Gradonačelnik
Mayor
Bürgermeister